

Novellen

Felix Rutten

bron

Felix Rutten, *Novellen*. Alberts, Sittard 1958

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/rutt004nove01_01/colofon.php

© 2015 dbnl / erven Felix Rutten

[Doe, Sjpraak, die 'ch mit mie' Moder sjprouk]

Doe, Sjpraak, die 'ch mit mie' Moder sjprouk, -
 Op gans miene laevesgank,
 Bleefs Doe mich troew in 't oor gelag:
 Ich hawd van diene klank.

Ich hawd van diene klaore geis,
 Zo wie van dien meziek.
 Gesjmeiëg bès-te, en sapetig;
 Bès kreftig en bès riek.

Doe waars mich de eesjte die ich hoort
 En sjpraake hób geleerd.
 Es ich Dich ooit vergaete koos,
 Dan hei 'ch Dich neit geëerd.

Ich hawd van Dich zo wie's Doe bès
 En maak gei' vergeliek:
 Doe, Sjpraak die 'ch mit mie' Moder sjprouk,
 Ich hawd van dien meziek:

De taal-meziek, die 't löstig kèndj
 Hanteirde bie zie' sjpeel, -
 Wovan de jòng zich haet bedeind
 Bie de wasdòm van zien zeel!

Zo dèks es 'ch in mien eige sjpraek,
 In waat-veur landj of sjtad
 - Wie awd ich dan gewoorde bèn -
 Sjpraek ich ummer nog mie' Plat.

Broeder Balderik

Wie zich dat noe sjus haet toegedrage, weit ichzelf auch waal neit zo presies; mer ich kan in alle geval vertèlle, wie ich dènk dat et gewaes is. Geer mòt essebleif in et oug hawte, dat zich dit haet veurgedaon in e' landj dat aeve wied van òs aaflik, es et lang geleeën is dat de betreffende zaak zich haet aafgesjpeeld. En nog kòmme dat saort zakes auch waal neit mee zo huipig veur in de welt van allewiel! Mer, kort en gouwd, wie dat dan auch al zeen maag, ich begin, - es geer wilt laezen of loestere.

Oze Balderik dan is gans gewès e' dörpsjungske gewaes van zeer ermelijke luuj, in einen tied dat nog nemes aan gazette dach, en buiker allein mer in de henj koume van geisselikken en geleerde. Wie de kènjer destieds de kristeleer ingepomp krege, dao kònne veer òs noe gein veursjtelling mee van make. Ze zullen auch doe waal zo dit en dat geweiten hōbbe, mer dan leifs van hōre zègge: dat zal zeker niks bezònjesh gewaes zeen. Balderikske moos dus al gaw veer de kos helpe zōrge en, nog es klei kaelke, pasde hae op kui en geite en sjōöp. Op zienen tied koos hae in et veldj auch de ploug trèkke, sjouve bènje en mès sjpreië. Of 'm dat noe zo erg hēi aangesjtange, zulle veer mer in et midde laote. Wie dan auch: wie dao op ene vieze keer einen trōp Ziguinesj of komediantte verbie trok, reizend kirmesvolk dat allich get wijl

beester mitsjeipde, zègge veer eine baer dae dansde, of eine gedresseirden aap, haet oos jungske zich neit lang bedach en is hae mit die vraem kirmèsklantje mitgeloupe en verdwenen oet zie' dörp veur gowd. Die höbben 'm dan waal get biegebrach van hun kunstemaekerie en gocheltoere, en zo is hae oppen doer dan auch zelf eine kirmesklantj gewore.

Balderik, dae eine gouwe jòng waar, is vas en zeker auch in et vervolg eine brave kael gebleve. Hae hèi gei deir kaod gedaon, en zeker auch geine minsj get in de waeg gelag. Dao zout aevel geine kop op om eine geleerde te waerde. Hae waar eine sumpele sòkses, kontent mit et bitsjke waar hae wòs. Hae meinde et gowd, en dat waar alles. Koos hae noe al neit tot de sjlumme geraekend waerde, daoveur waar hae aevel auch sjus weier geinen idioot. Zou ich 'm eine zökkezuimer heisje, dan zoudt geer dat mesjins toch gaon dènke. Laot ich daoveur zègge dat er einen 'Hannes' waar, eine 'Zebedeus' genuimp koos waerde. Of auch: hae waar e' bitje eine leiven ònneuzelaer.

Mer in dit soort van luuj kan ein hart en ein zeel sjtaeke, wo me zo van boeten-aaf geine kiek op haet, en die einen erg verwònjere kònne, ònverwachs.

Dao op èns dan noe sjtòng de welt weier ene keer in brandj. Krijg waar oetgebraoke. Trompötte blouze, tròmme ròffelde. Balderik sjpitsde zien ore en dach: dat is aevel dao ein anger laeve es hie in die benawde kirmestent, en te hokke tösjen einen dansende baer en eine gedresseirden aap. En op eine gouwe mörge waar hae auch weier geblaoze en leip hae euver nao de saldaote. Mer dat waar mich noe auch al zo get! Auch dao geveil et 'm neit erg. Er waar dao lang neit zo wie hae zich dat gedach haw. En wie et vechte gowd en waal verbie waar, koum hae nao zie' dörp trök, muig van al dat sjpiktakel en gedouns, erm wie ein kirkemoes, en danig mismuidig òmdat hae neit wòs waar aanvange. Ich höb al lang genòg van de grote welt, zag hae zich, en

hüb miene boek vol van al die ònroe en al die plaogerie. En auch bèn ich, zo lankzaam aan, al einen daag awwer gewoorde. Woveur zou ich mer neit nao e' klooster gaon? Ich bèn geine sjlechte minsj, ich hüb mich nooit emes tot vieand gemaak, ich hüb gein sjlechtigheid bedreve en bèn in den oorlog gegange mit miene rozekrans òm mienen hals. Ich vènj dat ich et keus probeire. Ich kan mich dao nog waal verdeinstelik make, zou ich meine.

Zo gezag, zo gedaon. Mer dao zag Pater Prior: 'Es doe nog Latien keus lere! En dat geluif ich noe sjus neit, jòng!'

'Nei', meinde Balderik, 'dao hüb ich geine kop veur op, en op miene laeftied zou ich dat zeker neit mee vaerdig brènge. Wilt geer mich aevel Broeder laote waerde, dan kan ich ònger et vee van 't klooster gaon, in eur sjtel wirke, in den haof en oppen akker. Dao is hie toch zeker altied werk, wo ich veer douge kan. Al is dat dan nog zo ònneuzel of auch zo voel....'

De Prior dach nao en keek den ermen hals e' tiedje sjwiegend aan.

'Mit de gehoorzaamheid zal ich zeker gein muite hōbbe', zag Balderik mit euvertuging, 'en taenge werk zeen ich neit op. En vaat ich in mie' laeven ooit te doon gehad hüb, dat hüb ich ummer auch gedaon zo gouwd es ich mer koos.'

Balderik bleef. Ze hōljen 'm in et klooster. Zo eine bedaarde, sjtillen awdgedeinde waar, es wirkaezel, zeker neit zo duur es ene geweune knech. Ze trokken 'm ein versjlete pie aan. Ziene baard koos hae vrie laote wasse. Auch leite ze 'm ziene naam Balderik hawte, al sjtòng dae sjus neit in de klooster-kalender: mer òmdat dae zo gouwd bie zie' sumpel waeze pasde, haw de Prior gezag. En zo waar de nuje Broeder noe dan weier boeten in de lòch en trök bie et veldjgereidsjap, bie haof en sjtalling, bie de kui, bie sjaop en geit.

Balderik waar kontent en doug waat 'r koos. Hae wirkde veur

twee. Hae sjlaafde en draafde dat 'm de sjweit van de kop leip. Hae gouf zich gein roe, en doug zelfs mee es van 'm gevraog woort. Mer es de Patesj dan 's aoves nao hun kapel gonge, om dao hun gebaed te doon, bleef Balderik neit lang daobie mit zien gedachte. Hae veil in sjlaop. Es ze naeven 'm dat mirkde, kreeg hae van lènks eine sjteut in de rubbe, of van rechts eine sjtamp taenge zien bein. ‘Geer höbt geliek’, zag hae dan gans besjaemd, ‘ich gedraag mich sjlech. Ich kan mien gedachte neit bie eur Latien hawte. Mer 't is de lòch, de boetelòch die mich dat aandeit, en auch et werk, òmdat ich mich duchtig aufgejakkerd höb. Ich bèn noe eimaol eine wirkaezel en geine geleerde minsj.’

Mer dèks auch dach 'r in zien eige: ‘Es et Levruike mer neit kaod op mich is, dat ich zo angesj bèn es angere. Ich kan dao niks aan doon. Ich kan nog waal “ora pro nobis” bròmme, mer dat is dan auch alles. En dat is neit genò, mòt ich zelf zègge. Weur ich mer neit zo eine veeboer; ich bèn einen aezelskop.’

En dao kreeg hae, zo mer op èns, ein idee. Dat gong wie e' leich veur 'm op. Hae lachde in zie' vuuske. ‘Waat ein ingaeving!’

Auch lelt hae dao gei' graas euver wasse. Zo gaw wie hae koos, gang hae d'rop-oet: nao de kizzelkoel. Dao zuikde hae zich e' paar sjoon sjtein bie-ein, neit te groot en neit te klein, en sjtouk zich die in de tesj. En hae zag nemes niks.

Noe mòt geer heure waar gebeurde:

Broeder Balderik gong daen aovend, in plaatsj van te gaon sjlaope, nao de kapel trök, mit zien sjtènkes, tot bie et beeld van de Modergaods, die dao sjtong mit et Kindje oppen erm. Dao zag hae: ‘Levruike, Geer wit auch waal dat ich eine niksnötter bèn; nier vergaet dat, essebleif, veur ein ougeblikske en zègt mich eerlik of Geer uch, in eur einzaamheid, hie neit get verfaelt? En eur Kindje? Mesjins keus ich toch waal get veur uch doop en uch get ameseire. Ich höb nog waal get euvergehawte van mien vrui-

ger henjigheid, wie ich eine kunstemaeker waar. Zou eur Kindje dao gei' plezeir aan höbbe?' En Balderik haolde zien sjtein veur den daag en leit ze et Kindje kieke. En dat wènkde werrechtig van 'jao'.

En dao sjteit Broeder Balderik al op ei' bein en sjmit zien sjtènkes in de heugte; en terwiel zien ein handj ze wurp, vink de anger ze op, et eint nao et anger, en ummer weier op nuuts. En dat gòng zo røndj en røndj en bleef røndjgaon, wie e' meuleke. Wie hae, nao 'n tiedje, get kramp in de kute kreeg, verangerde hae van posisie en sjtòng hae op et anger bein. Einen dansmeister hèi 'm dat neit verbaeterd, en nemes hèi et 'm naogedaon. En de sjtein vlogen en vlogen, of et bòntje veugelkes ware. Ze vlogen ummertoe wie in eine cirkel røndj.... Dao begoos et Kindje te kreeë van plezeir, en auch de Modergaods moos lache.

Mer dao gebeurde doe aevel auch nog get angesj. Dao koum Pater Prior de kapel in. Dae moos waal get gebeurd höbbe van die löstigheid en van die vraemde sjteurnis in de nach. Hae leit baw eine sjreef, wie hae zoug waat dao te doon waar. 'Sit nomen Domini benedictum!' reip er, wie boete zich zelf. 'Quid hoc sibi vult? Waat zulle veer dan noe hie belaeve?'

Einen ougeblik sjtòng Broeder Balderik gans verbawwereird. Mer doe zag hae dan toch auch, onneuzel weg: 'Ich höb permissie van de Modergaods, Pater Prior'.

Pater Prior veil de mònjd wied aope. 'Waat zaes-te?' En wie Balderik dao, zo zeker van zien zaak, 'm aankeek, en mit de kop wènkde, sjeen hae op èns toch e' bitje van zie' sjtök gebrach.

'En et Kindje haet plezeir aan mien kunstemaekerie', expleseirde Balderik. 'Et sjtòng zich hie zo danig te verfaele!'

De Prior keek op nao et beeld, zo gans ter lous mer. 'God sjtank mich bie!' reip 'r, versjlagen en gans oet zien huske. Waat zuut hae?

Et Modergaodsbeeld wènkde mit de kop, esof et wilde zègge, dat et zo gouwd waar, en Balderik geliek haw. En Balderik lachde sjtil veur zich haer.

Noe waar de Prior eine versjtendige minsj. Gans vrundjelijk zag hae taenge Balderik, dat er noe mer nao bèd moos gaon - et waar jao laat gewoorde - en dat hae mörge in den daag waal mit 'm sjpraeke zou. En Balderik zag et Levruike en et Kindje godde-nach en gòng gehoorzaam nao zien cel.

Aevel de Prior koos die ganse nach de sjlaop neit vènje. Hae koos et ònmuigelik mit zichzelf eins waerde, waat 'm noe dan waal te doon sjtòng. Haw hae zich wirkelik neit verkeke, wie hae meinde dat de Modergaods wènkde en Balderik geliek gouf? Es haezelf, de Prior, zich gegeiseld haw dat 'm et bloud langs de lènje leip, haw 'r toch nooit gemirk dat de Levrouw 'm geliek gouf; en es de Patesj in et koor baede dat de sjtökke d'r-aaf vloge, haw Zie hun auch nooit aangewakkerd, neit ens mit e' sumpel lechske. Of ze dat mesjins auch versjweden hoogmoud en greutsjigheid te wieten hawwe? Biljde de Patesj zich get in op hun Latien?.... Dao moos mit ziene Raod euver gesjpraoke waerde, raod gehawte. Of moos hae Balderik zelf vraogen om oetlèk en de gansen oetbinjel van de zaak? In Gaods naam, wie zout de sjöp in de sjteel? En es hae, Pater Prior, wirkelik gouwd gezeen haw en daoever dan auch geinen twiefel mee muigelik waar, moos hae Broeder Balderik dan noe wieër ziene gank laote gaon en.. 'm danse laote veur de Modergaods?

's Angerendaags 'sjmörge zouge ze geine Balderik de kapel inkòmme veur et mörgegebaed. Wo blif er? Waat zou mit 'm zeen? 'Gaot kieke', zag de Prior, en hae vuilde ein zeker benawdheid òm zien hart.

Ze vònje Balderik sjtief en dood op zien matras.

Dao zag de Prior, mit traonen in zien ouge: 'Fratres, veer hōbbe, zōnger de minste twiefel, eine groten Heilige tōsjen òs in gehad, en in zien nederigheid - en in oos verblēnjing - hōbbe veer dem es zodanig neit erkēnd. Laot òs haope dat 'r veur òs baeë maag en òs biesjteit. Veer kōnne neit angesj dēnke es dat de Modergaods 'm bie zich genōmmen haet, es eine leive sjeelman veur et Leveneerke. Hae zit noe zeker gans hoog bie Hun allebei, gans sjoon en gelōkkig, in de sjonen hemel'.

Freule Margarethe

Ich kènde et hoes van jaore trök. Zelf haw ich dao doe e' paar maondj vakansie gehawte. Gei kasteel sjus, mer e' groot, deftig landjhoes, awd en gries, mit neit al te klein vinstere, drie rieë òngerein, besjöt door ein breid euverhangende, leië taak, mit sjouë wie klein teures. 't Loug gans tösje sjwaor, gruïn buim, loufboom en auch denne. Op zie, dao naeve 't hoes zelf, de grote boerderie, mit park en haof, en wieër nog weier bèsj en fruitwei. Ein sjtil drieveende baek leip langs den eine kantj derlangs; nao de anger zie oet zoug me, euver 't gruïn en gael van de riepene veljer haer, de Witte Berg in de wiedte, zo genuimp omdat de sjnee van de wèntjer dao ummer lang bleef ligge.

Et hoes haw in de loup van de jaore al mennige verandering mitgemaak. Wie de baron, de leste eigenaer, gepensioneird generaal en widman, dao gesjtörve waar, haw zien enige dochter, de freule, nao geine familieraod wille loestere, om et sjoon, groot gout te verkoupe. 'Ich kan nirges angesj laeve es hie', haw ze gezag; 'ich wil et hoes neit kwiet zeen en zal mich wieër waal door er laeve haersjlaon'. De freule waar mans genòg om dat te probeire. Ze haw gesjtudeird en haw aktes gehaold in de vraem tale. Mit hōör veertig jaor nog lang neit awd, waar ze dan auch nog bès in sjtaot om les te gaeve en ein sjoon te dirigeire. En zo maakde ze van 't kasteel - wie de luuj 't nuimde - e maedjespensionaat, klein,

intiem en zeer vriegeestig. Ze trok dao e' paar leerkrachte van boete tot zich, eine meziek- en eine zjimasmeister, ein flinke, sjtevige kaokvrouw die h  r vak versjt  ng. Zelf haw ze op grote vout reklame gemaak bie al h  r vrunj en de k  nisse van de familie. En ze haw sukses mit h  r   ngernumming. Es h  r pensionaere wegware, nao hoes op vakansie, en 't hoes angesj laeg gesjtange h  i, noum ze zich betalende logees en h  lj 'pension' veur vrunj en k  nisse.

Zo haw ze neit allein de kop baove water weite te hawte; ze sjspeelde zo auch nog ummer de eesjte fiool in h  r awd gedouns. En zo haw ich dus de freule Margarethe lere k  nne.

Wie miene vertroewde vrundj Paul mich noe vroug of ich s  ms neit e' r  stig verblief veur 'm w  s, in ein gez  nj òmgaeving, veur e' paar maondj,   m, nao ein sjwaor krenkde, dao weier op dreef te k  mme, gauf ich 'm, z  nger bedènke, et adres van Margarethe; en op mien bez  njer aanbeveling noum ze miene kameraod dan auch gaer en bereidwillig op, veur de vakansie-maonje die veur de deur sjt  nge.

Et hoes waar   ngeveer vol wie er aankoum. Paul sjreef mich kort daonao, en lank en breid wie dat zien gew  ndte waar, euver alles van zien nuuj òmgaeving die 'm beveil, en euver de freule die hae sumpatiek v  nj. E paar awwer luuj, dames en here, waren auch nog dao, ein rieke familie mit k  njer en gouvernante, mer auch j  nk v  lkske, awd-leerlinge, eine Russisje sjtudent. Die ammeseirde zich dao zo gouwd es muigelik, sjspeelde tennis en wanjelde waat ze kooste, pl  nsjden in de baek van 't kasteel en maakde de umgaeving onveilig, wie j  nk volk dat noe eimaol gewènd is te doen. Mer de gouvernante, die nog piepj  nk en löstig waar, aevel ernstig nao de k  njer kieke moos, verfaelde zich den d  ksten tied, es ze neit mit de angere mit koos doen en oetgelaote door de veljer loupe. Wie Paul zich veurluipig dao noe auch r  stig hawte moos - patiënt aan de baeter handj - klampde 't m  nter maedje

zich aan 'm vas es vertreuster en 'bondgenoot'. Hèië ze same neit èns e' feeske op touw kònne zètte? Cabaret of ein revue in 't klein, veurdrachte of ein gekostumeirde opvuiring, ein danspartie? Woveur dan waal neit? Dat kooste ze zeker in-ein sjoestere. Mer dan moos dao toch waal ein aanleijing toe zeen, òm mit zo get zo op èns veur den daag te kòmme.... Mer auch dát koos gevònje waerde. Me koos eenvoudig doon esof 't freule Margarethe höre gebaortedaag waar. Ze zou zich dat jao waal laoten aanleune. Paul zou 't höör veursjlaon.

De freule lachde en zag: 'Veuroet dan mer!'

En dao gòng et sjeelken aan de gank. 't Gans jònk volk deig mit. De awwer luuj wachde in sjspanning aaf, waat dao oetgebruid zou waerde. Meziek woort ingesjtudeird, gedichte gefisternöld, fantastisje kostuums òntwörpe. Maedjes trokke bòksen aan, en Paul zelf zou es maedje fungeire, mit bloumen in et haor. Et zou ei' groot gekostumeird aovesfees waerde, òm de freule haer, die gans mònter daobie woort en belafde te trakteire.

't Woort dan auch e' groot fees, mit vööl sukses. Wirkelik get nuuts in 't awd hoes. Meziek, bloume, punch en taart. Me haw Margarethe, angesj nog al sjtremg en sjtief, in tieë niet mee zo löstig gezeen. De awwere ònger de ges - de jòng luuj heisjde ze 'de awdheid' - keken op en grinsjelde.

'Veer meuste mee zo get doon', haw Paul vol euvertuging gezag. 'Es uch dat ten minste leif kan zeen. 't Hoes leent zich sjus daotoe'.

'Es geer de zaak dan mer organiseire wilt', lachde Margarethe. En dao begoos de kirmes eesj veur gouwd. Get wie eine nuje wèndj kouw door 't hoes gevare en maakde 't bòntj en blie. Gein vare bleve mee laeg dao sjtaon. Ze ouwte noe van prechtig gedèkde taofele. Sjoon servieze koume veur den daag. Paul leit de piano zènge dat 't sjalde. Kes, die pès dan toe nog emmer gesjlaote ware gebleve, gòngen aoep, en daomit koume kosbaar an-

tieke zaken oppe proppe, kump en kanne. Fruit lachde einen aan van kompotiees van zilver en kristal. En de awwer ges, de habituees, keke zich ònger-ein aan en sjudde de waerdige, gries köp.

‘Veer keuste jao auch oetsjtepkes make, veer jòng luuj, es freule Margarethe mit òs zou wille gaon; en dan keus me piknikken in de bòsj en boete kampeire!’

En Margarethe leit, kòntent genòg, veur de proviand zörge. Mònter gòng ze mit de mònter bende de waeg op en 't landj in. Zo bezuikde ze same kastele in de naobersjap, leite zich neier in 't graas ònger de buim, wo ze owte en feesde, òm muig mer voldaoen taenge den aovend trök te kòmme. En Paul leip lachentaere ròndj, mit ummer weier nuuj fantazieë in zienen dulle kop.

‘Oos laeve hie gevilt dich waal, zou ich meine’, zag Margarethe taenge Paul, dae ze zo langzaam aan ‘doe’ waar gaon nuime.

‘Dat zou ich meine’ haw er, eerlik mit begeistering, geroupe. ‘Eur hoes, freule, is e' paradies!’

En de awwer luuj begooste de köp te sjöddele en zich ònger-ein aan te kieke.

Margarethe haw wie langer wie mee get vrieën tied. Ze koos zich gans laote gaon in alle gerösheid saer noe hōör meis vertroewde vrundin bie hōör waar, die eder jaor es oethulp in de vakans bie hōör koum wonen, en dan zo hie en dao et neudige beredderde. In de eesjte daag haw ze zich Paul ens gouwd aangekeke, en hae misveil hōör neit. Auch wirkde ze 't jònk vólkske gaer in de handj, wie ze mer koos. Ze voelt zelf zeker waal wie hie get aan 't verangere waar.

‘Eine leive, gouwe jòng, tunks mich’, haw ze taenge Margarethe gezag.

‘Eine sjat’, haw Margarethe zich laoten ontvalle.

‘Mer daoveur houf me toch ziene kop neit te verleize’, dach de anger in alle sjtilte; en sjwiegend zoug ze zich et sjpeelke aan.

Paul zelf sjtraolde van gezòndjheid en van laevesmoud. In langen

tied haw er zich neit mee zo jònk gevònje. Hae lachde mit de maedjes, die om 'm haer fladderde wie peepele, sjaterde mit de jònge Rus, dae noe gei' kniesoor mee waar, vertelde grappen aan de 'awdheid', die 'm gaer in hun gezèlsjap zouge komme, en deig ederein plezeier wie er mer koos. Van ederein haw er 't hart gesjtaole.

Et lachend kirmeslaeve in 't awd, gries hoes bleef doere. 't Waar al mer fees en joechhei. Me dach dan auch aan gein hòmmelwaere. Pès dao op èns, wie eine bliksemsjlaag kan vallen oet eine klaoren hemel, alles oet waar mit freule Margarethe. Höör gezich betrok, höre mòndj waar wie toegeknepe, ze keek nemes aan en zout aan taofel wie e' sjteine beeld. Paul, dae taenge höör euver zout wie ummer, kreeg gei' woord. Zo waar 't sjmörges begoos, zo doerde 't daen daag. Me zoug höör nurges. De volgenden daag etzelfde. Waar ze neit gowd? Haw höör get gesjtaoke? Waar irges get gezag, waat höör neit aansjtòng? Paul?

Paul waar höör wie lòch gewoorde. Ze zoug 'm neit ens mee. Hae besjtòng niet mee veur höör. Ze waar op èns weier wie vruiger, aafgetrokke, in zich gesjlaote, zònger aandeil te numme in alles waat òmgòng òm höör haer. Kristal en zilver verdwenen in de kes, die gesjlaote worde; de sjleutele verdwenen auch. De jòng luuj begooste te sjwiege, de awwere trokke de sjouweren op. Mit de gezèlligheid, die eine keesjentied gedoerd haw, sjeen et oet en veur gowd.

Waat waar gebeurd? Nemes wòs get. Mer ein zaak waar ederein dudelik: Paul, den 'entraineur', waar in òngenade gevalle. Waat haw dat te beteikene?

't Bleef doere, ein waek lank, zònger dat get in de freule verangerde, zònger dat ze weier ein anger gezich opzat. Doe woort 't Paul te mechtig. 'Dat hawt ich neit oet', zag er duuster en vertwiefeld. 'Waat kan ich höör misdaon hóbbe?' En wie alles noe nog e' paar daag bleef wie et waar, wachde hae höör nao 't mid-

dig-aete op veur h  r kanteurke en zag: ‘Ich d  nk te vertrekke, freule. 't Kan uch allich gereive, dat ich mien plaatsj hie euverlaot aan einen angere gas, dae uch aangenaemer zeen kan es ich’. ‘Wie 't geer wilt’. H  r sjt  m waar vraem en kouw van wiede aaf, h  r luppe trilde wie ze dat zag. Ze waar bleik gewoorde.

‘Maag ich uch vraogen   m mien raekening?’ Daomit g  ng ze h  r kanteurke in.

Aevel Paul g  ng regelrech nao h  r vrundin, en vraogde h  r in allen eenvoud en eerlikheid, waat er van dit alles haw te d  nke: enen oetbinjel veur deez onbegriepelike maneier van doon van de freule, nao al die daag, die dan toch zo plezeierig verloupe ware veur ederein. ‘Waat h  b ich h  r in de waeg gelag?’

Deez vrundin waar wirkelik e' leif, goudw minsj, mit et hart van ein moder. Ze haw e' laeve van z  rg en k  mmer achter zich, en k  nde luuj en welt. De ouge wo ze Paul mit aankeek, zagten 'm gen  g, dat hae h  r vertroewe koos. En dao waar druifheid in h  r ouge. ‘Paul’, zag ze, ‘wits doe wirkelik neit....?’

‘Zou ich dan toch get misdaon h  bbe?’

‘Loester’, zag ze. ‘Ich wil jao aannumme, en geluif auch, en kan begriepe, das doe niks kaods bedoeld h  bs mit etgein das doe zou's gezag h  bbe, wie et heisj, taenge de j  nge Rus hie, dae dat weier wie  r verteld haet.’

‘Ich gezag zou h  bbe?’

‘Sjus: van 't hoes hie: das doe dit ein hoes vinjs   m dao eine roman euver te sjrieve’.

‘En dat is dan de rae, woveur dat ich vestrekke m  t?’

‘Margarethe haet dat op h  r fatsoen getrokke’.

‘Mer dat is dan toch de reinste onneuzelheid’, reip Paul. ‘En dat is 't dus?’

Ze bedach zich. ‘Mer dit neit allein’. En op   ns kreeg Paul daobie e' bang gevuil euver zich. De vrundin keek zo druif, zo ernstig h  m in de ouge.

‘Höbs doe dich dan wirklich nirges raekensjap van gegaeve? Doe höbs hie dan toch laeve en bliedsjap en zönnesjien gebrach in dit duuster hoes, en dit is veur Margarethe gewoorde wie e' nuuj vruigjaor, e' wakker-waerde’.

‘Mer daoveur haet ze mich dan toch dank geweite!’

‘Ocherm, jao, en vööl mee es dat, - es allein mer dank.’

Paul versjtòng neit. Deip keek ze in zien troewherzige ouge. ‘Doe bès dan toch gei' kèndj mee, Paul. Of höbs doe zo wenig minsjekènnis, das doe....’ verwònjerde zie zich. ‘Versjteis doe mich neit?’

Dao sjloug Paul zich mit de handj veur ziene kop. ‘Nei toch’, reip er. ‘Mer dat kan dan toch neit! Veer weite dan toch allemaol wie awd de freule is!’

‘Auch Margarethe is ein vrouw’, zag ze vol mitlieë, en keek veur zich oet, zònger 'm aan te kieke. ‘Mer noe is 't gouwd das doe weggeis.’

Taenge den aovend veil de deur van 't hoes veur gouwd achter 'm toe. De vrundin gouf 'm oetgelei. De wage mit zie' gepek sjtòng veur 't hoes, wovan al de vinstere gesjlaote ware. Awd en gries trok 't hoes zich trök achter de buim, die, groot en duuster, ròndtjelòm hunne sjeem euver 't landj lagte. En van de wagen oet keek Paul, sjtil en tristig, nog lang in de wiedte, wo de Witte Berg zich zeen leit, graw en graemig, wie ein dreigend opgesjtaoke voes.

Mirko

Ich höb in de zomer ooit einen tied lank gewoond in ein ònneuzel klein sjtedje, in ein van de lenjer van de vruiger Donau-monarchie. De taal van de luuj dao, höb ich doe waal neit kònne lere. Dat houfde dan auch sjus neit, want de awwer minsje sjprouke dao nog allenei Dutsj. Veur de joegend, vònje ze aevel, waar dat et richtige neit mee; die mooste zich doe mer lever op et Frans toelègge, naeve de landjstaal die Sjlavisch waar, Sloveensj mit name. Ich waar doe dao verzeild geraak door kennismaking mit eine jonge sjilder, dae ich in Wenen haw lere kènne, en dem zie' moder in dat sjtedje gewoond haw en dao sjus, pas geleeë, gesjtørve waar. Miene vrundj waar nog veur enen tied huur sjöldig veur et hoes, dat zie' moder dao bewoond haw. 'Trèk doe dao zolang in', haw hae mich veurgesjlage. Dao sjtòng nog einen houp van zien sjildriejen opgebørge, womit hae aangaons nog geine blief wòs. 'Es doe drin woondes', zag er, 'weur ich geròs. Maak dich kis en kes aoep, zovööl es doe wils, en rich dich dao in, mit alles waas doe dao vinjs en waat dich deine kan. Et sjtedje is sjilderechtig, en et landj dròm-haer zal dich zeker gevalle'.

En zo höb ich dao eine zomer lank gewoond, tösjen eine wirkelike riekdom van teikenwerk en sjilderieë. Ich haw mich plante daohaer gesjleip, haw alle muibele van de grote woonkamer sjots en sjeif doorein gezat volgens mien fantasie, haw hie e'

floere kösse gelag en dao eine bòntje lap gehange, euveral vase vol bloume aangebrach. Wae bènnekoum koos zich gedach höbbe, dat dao eine Pacha of eine Kalif van Bagdad zien tente opgeslagen haw. Ich waar de keuning te riek.

Al gaw waar ich bevrundj gewore mit eine van de jòng sjoolmeistesj. Eine keer noe, dat veer same wanjelde, vroug ich 'm: 'Doe meus mich toch ens get zègge; ich bèn hie get taengegekòmmen, dat wie e' raodsel veur mich is. In et sjtröötje wo mien twee vinstere op oetkieke - ich woonde geliekvloers - lik, wieër op, ein ermelik huske, gekröök en òngerkòmmen, klein wie ein hut, wo e' grootmeuderke in woont, mit e' zörgelik en druif gezich wie eine verdreugden appel. Ze haet dao eine jòng bie zich, van e' jaor of veerteen, viefteen, eine kleinzoon, veròngersjtèl ich. Waat is dat veur eine jòng?'

'Dae is dich opgevalle?'

'Sjus. Want dao is get, waat zich neit same rume leet'.

'En wie meins doe dat?'

'Dat kèndj is neit allein sjoon van gezich; dae jòng haet eine gank, e' veurkòmmen, ein maneir van doon en e' benummen, dat ich mich aafgevraog höb: wie is dat minsjekèndj terech gekòmmen in dat miserabel huske?'

Miene vrundj grinslachde: 'Me zuut waal das doe get van kènjer aafwits; of mòt ich zègge: doe höbs ein gouw naas? Doe höbs dao get gewitterd. En, jao, dao is wirkelik auch get mit, mit die grootmoder en mit dae jòng.'

Hae vertèlde mich waat et geval waar. Die aw vrouw haw ein dochter, die et neeë geleerd haw en neesje waar gewoorde in de sjtad. Sjoonder maedje hèn me zich neit kònne dènke. 't Maedje wol veuroet in de welt en haw in de sjtad zie' gelök gezuik. Dat waar zien ongelök gewore. 't Haw dao eine groten heer lere kènne: dao woort zelfs gezag dat et einen hertog waar. En op ene gouwe keer koum et trök en brach et e' winjelkindje mit bie

zie' moder, die doe mer zeen moos dat ze 't wich grootbrach. Van trouwe mit daen hertog waar natuurlik gein sjpraok, mer hae betaalde veur et kèndj en de jòng moder, die hae in de sjtad òngerhòlj. Dat is de historie van dae jòng: doe höbs dudelik genòg gezeen aan 'm, wo dae vandan kump: niks alledaags, dat zuut me.' 'Blaw bloud', zag ich. Dat waar aan alles te mirke.

Van zelf sjpraekend haw de jòng mittertied waal in de gate gekrege, dat er mien aandach getrokken haw. Hae saluweirde mich dan mit e' lechske es er aan mien aoep vinsterviebigòng en mich zoug. En zo wènkde ich hööm 'ne keer, wie ich dat allenei wòs, òm naoder-bie te kòmme. Mit 'm sjpraek, koos ich neit. Mer ich wees 'm oppe vinstervlatèi. Hae bedach zich auch neit lang. Door de vinsterv die aoep sjtòng, sjpròng hae naobènne. Verrasjd keek hae ròndj in mien kamer, esof hae bènne gekeke hèi in ein anger welt. Al die bòntje sjilderieë euveral, die planten en bloume, die muibelesjeif en sjuin.... Veer lachde taengen ein, omdat veer 't allebei sjpassig vònje, dao bie-ein te sjtaon, zònger dat me zich e' woord koos zègge. En dao zuut er op mien sjriefftaofel eine franse 'dictionnaire' ligge. Hae greep daonao, esof et eine sjat gewaes veur, keek mich sjtraolend aan en reip: 'Parlez vous français?' En daomit waar op ens eine basis gelag, wo-op veer vrundjsjap kooste boewe van doe aaf aan. Et waar sjus waal neit zo erg vööl waat hae zègge koos: mer veer hawwen ein brök gevònje om naoder bie-ein te kòmme en òs dit en dat dudelik te make. Daags daonao kouw er dan auch bie mich trök - Mirko heisjde de jòng - deze keer door de hoesdeur haer, en mit 'm kouw ziene vertroewde vrundj Vanja.

Van aanzeens kende ich Vanja auch al. Ze ware van dezelfde laeftied. Die twee waren ummer bie-ein. Mer waat e' versjil. Vanja waar kleinder, ein ech boere klööske; eine roë kop mit verkeshoor. Ich moos 'm daoveur dan auch waal vergelieke mit e'

sjtekelverkske. Sjtief pinkes, gael wie veldjmore.... Mer e' dood-gouwd jungske, gouwd wie brood. En hae hòng wie klet aan ziene Mirko.

De twee koume noe al gaw geregeld nao mich, en dat waal saer veer oetgevònje hawwe, dat ich e' meulesjpeel d'rop naohòlj, wo ich mit vertroewd waar. Dat waar mich leif es aafleijing nao mien wirk-oere: drie veirkentjes, in ein gepas; twee die sjspeelde, en eder neuge sjtein, òm te sjuven en te sjprènge. Vanja verloor 't van mich, mer Mirko wòn, sjlaag op sjlaag.

Dat haet dao zo ettelikke maonje gedoerd, pès dat ich vertrèkke moos, wie de huur aafleip. De jònges hawwe sjpiet dat ich weggòng, zagte ze, en wolle mich sjrieve. Ich leit hun dan auch ein adres achter, wolangs ze mich ummer kooste bereike. Mer ich hoort natuurlik nooit mee get van hun; en zelf auch vergout ich hun mittertied gans en al.

Dao ware zo get e' jaor of drie euver haer gegange, wie ich op èns eine breif kreeg mit eine vraemde poszegel, dae mich mien awd, leif sjtedje weier in de herinnering brach. Van miene vrundj, de sjilder? Mer dae woonde dao jao neit. Ich reet nusjerig de envelop aope: eine breif van Vanja, - aevel in zien eige taal: eine breif dae ichzelf neit koos laeze. Ich vònj emes dae 'm veur mich vertale koos, en.... et gòng mich wirkelik aan et hart waat ich doe heure moos.

'Geer höbt wie 't geer bie òs waart', sjreef Vanja, 'waal et geheim gewòs van Mirko zien gebaorte. Dat is veur 'm verbòrge gebleve, pès kort naodat geer weggeganze zeet. Doe höbbe veer op ene keer ruzing gehad mit anger jònges, die de pik op Mirko hawwe: die höbben 'm doe "blaw bloud" naogesjreef en 'm dae naam gegaeve. Wie Mirko dan geweite haet waat dat te beteikene haw, haet er hie neit mee nao de sjool wille gaon, en mit nemes mee wille sjspele van al de vruiger kameraote. Ze höbben 'm doe

irges angesj oppe sjoel gezat, ein kloostersjoel wied van òs aaf. Die haet er aafgeloupe. En noe haet er mich laote weite, dat er dao veur gouwd wilt blieve en pater waerde. Dat haet zie' grootmoder opgesjteuk en 'm in de kop gezat: ein gouw maneier van die aw kwezel òm den erme jòng kwiet te waerde. Mer dat maag neit gebeure! Dat is Mirko zien rouping gaar neit, dat wit geer zelf auch waal. Mer hae haet zich saer noe eimaol sjtòm-weg gezag, dat veur hööm gein plaatsj is in de welt en dat hae dit offer brènge mòt veur de sjanj, die röst op zie' moder. Ich höb 'm gebaed en gesjmeek: mer niks haet kònne helpe. Ich weit geine raad mee. Help geer mich noe. Geer höbt Mirko jao gaer gehad. Hae maag neit verlaore gaon. Sjrif geer 'm, dat 'r zich toch niks wies leet make en trökkump op zien dòm idee. Hae maag zich dan toch neit ònneudig òngelökkig make....'

Ich waar geruird. Daen erme jòng! Dae gansen daag höb ich doe gei' gouwd gedaon. Mer waat koos ich beginne? Mit eine breif waar hie niks te bereike: dae zou 'r naeve zich neir lègge en ligge laote. En op eimaol wòs ich noe, dat ich dae jòng toch wirkelik gaer gehad haw. Ich keek mie' sjaorbuikske in. De verbènjinge ware gunstig. Woveur neit? Ich koos veur e' paar daag gans gemaekelik d'r tösjen-oet. 't Waar sjus vakansietied. En zònger mich wieër nog lang te bedènke, gòng ich - gòng ich nao Mirko.

De Broeder porteier waar neit erg toesjeitelik, wie ich nao hunne sjtudent vroug. Daonao kouw eine pater, dae weite wol woveur ich gekòmme waar, waat ich dem aevel neit vertelde. Mer eindelijk, nao lang wachte, sjtòng Mirko dan toch wirkelik veur mich. Waat waar er verangerd. Hae waar bleik en mager gewoorde. Zien wange waren ingevalle, zien sjoon blaw ouge hawwen hunne vruigere glans verlaore. Hae keek mich verwònjerd aan, zònger e' woord, verbawwereird; hae wòs neit waat te dènke van dit bezuik, waat te zègge. 'Geer?' kouw 't entjelings euver zien bleike

luppe. Hae noum de handj aan, die ich nao 'm oetsjtouk, mer mit get waat mich eder tröksjtoodde es dat 't mich hei naoder getrokke. 'Mirko', zag ich getròffe, en bleef doe zelf auch aeve sjtòm. Ich haw mich van te veure waal presies bedach waat ich 'm zègge zou; mer wie ich daen erme sjelm dao veur mich zoug, wòs ich van alles niks mee. 'Doe bès toch neit veur gouwd in dit vies kleusterke verzeild geraak?' mòt ich gezag höbbe, 'doe wils dan toch zeker hie neit blieve?' Eer ich 't wòs, mòt 't mich zo oet de mòndj gevalle zeen.

'Pater waerde neit', zag er druif en duuster, 'mit de vlek die op miene naam likt en mich neit kan toelaote tot die waardigheid; mer dan broeder, wirkbroeder in hoes en haof. Dat is alles waat veur mich euverblif'.

'Mirko, nei!'

't Is mien plich die mich dat oplèk. Geer kènt mien historie. Ich mòt boete doon, òm vergiffenis te verkriege'.

'Mer op dich, Mirko, lik gein sjowd en gein kwestie van sjtraof. Doe höbs dan toch niks misdreve. Laot dich dit klaor waerde! Dit is dien rouping jao neit!'

'Ich bèn e' kèndj van zunj en misdrief, en höb dus gouwd te make'.

'Onzin, Mirko! Ederein mòt dich zègge, dat dit waanzin is'.

Dit waar et thema van oos òngerhawd, waal ein oer lank. 'Ich höb ingezeen waat mien plich is: miene waeg lik klaor veur mich oet: ich mòt, ich mòt....'

'Mer Mirko dan toch, miene leive, leive jòng. Nei! Doe neit! In der ewigheid nei, en nog èns nei!'

Niks hòlp. Zelfs nao ein oer ware veer niks wieër gekòmme. Doe loewde e' mager middigsklòkske. Mirko sjpròng op wo veer zoute, en zien bedoeling daobie waar dudelik. Hae keek mich aan. Ziene blik woort zachter. 'Zeet geer daoveur mesjins hiehaer gekòmme?'

‘Daoveur allein. Om dich de ouge te öpene, dich te waarsjuwe, es eine vrundj dae mit dich begaon is, dich te redde van dichzelf, es dat muigelik is; ömdat ich 't neit kan laote gebeure das doe dich in et öngelök wurps, verblëndj.’

‘Danke’, zag er, en zien sjtöm beefde. ‘Mer ich weit waat mich te doon sjteit; mien plich. Niks angesj. Ich bèn daotoe.... veroordeild’. En mit dat 'r dat zag, drede hae zich òm nao de deur van 't sjpraekkaemerke.

‘Mirko’, reip ich wie vertwiefeld, mit al de wermte van mien hart. Doe drede hae zich òm. Zien ouge hawwe ein gans anger oetdrökking es pès noe toe. Ze ware kawd en sjtremg gewaes. Noe ware ze weier op èns wie vruiger. Wie in eine wilje sjtòrm sjloug hae op èns zien erm òm mien sjouwer haer, trok mich nao zich toe; en ich vuilde zien wang, die de mien raakde. Einen ougeblik. En hae reet zich van mich los, en sjpròng weg door de deur die aope-sjtòng.

Waar dat 't aafsjeid veur oos laeve? Ich wol 'm achternao: ‘Mirko!’ Mer hae waar gevlaoge, weg in den duustere gank.

Alles waar vergaefs gewaes. Ich sjtòng nog en treuzelde. Doe lous ich, sjwart op wit, baove de deur van 't kloosterinterieur, dat dreigend en alles-zèggend woord: Clausura.

Ich höb geine sjpiet gehad euver mien vergaefse reis, mer waal verdreit euver waat ich belaeft haw, euver de ònverzèttelikheid van daen erme jòng. E' paar jaor later is doe nog èns eine breif gekòmme van Varja: Mirko waar gebleve wo ich aafsjeid van 'm genòmme haw en waar, neit lang daonao, krank gewoorde: hae waar gesjtòrve aan ein afnummendheid, aan taering wie Varja dach. Aan taering, mienen troewe Varja? En neit aan heimwee nao ei' verlaore, ein ònbereikbaar gelök?

Daags veur Krismes

Ettelike jaore geleeë waar ich mit Krismes irges in e' klein sjtèdje in et bergland), - ich zal uch de naam daovan neit nuime, omdat dit niks d'rop aankump, - e' bedevaartsplaetsjke, e' klein, heilig sjtèdje vol teures en vol kirke, mit allein mer èng en kròm krunkelsjtröötjes, wo de klank van al die kirken en klokke al mer roesje bleef en neit tot ras kump. Et waar daen daag, de Vigilie van Krismès, dat ich mich 'sjmiddigs zag: laot ich deze middig nao dat klein kleusterke gaon, dao baoven oppe berg, wo dat dao klòmmelechtig wie ein huipke sjeelgetuug in ein van die duuster bergsjplete versjtaoke lik, benao onzichtbaar gemaak door et eeuwig gruun van de dènnebusj, die taenge de berg opklömme. Dat waar waal hoog op en wied, en de wèndj gòng van geweld en vaegde euver et landjsjap mit ziene graofste bessem in de deipte. Mer de lòch waar klaor en de zòn sjeen; want et waar oostewèndj, en dan houf me neit bang te zeen veur raenge. Jaowaal, wied! Mer me mòt dan toch get doon òm zienen tied door te kòmme. In de busj zelf zou et allich sjtilder zeen, want de bergwandj sjtòng wie ein hoog moer geboewd taenge de kantj wo de wèndj vandan kouw.

Onneudig te zègge, dat ich flink muig waar veur dat ich baove kouw, wo et kleusterke zelf, frisj en mònter, heimelik sjtil, ein veilige toevluch haw gevònje tössje de roesjende dènne, wovan

de krone zich ònwillig ruiden in de sjtòrm. Mer wie sjoon waar et dao, zo wied van de welt weg, en zo kòrt bie den hemel! Irges eine sjtein, op ein aoep plek wo sjus nog get zòn op et gruïn mos sjeen, deinde mich tot zitplaatsj. Wie kan me dèks neit verlangen òm zo èns gans allein in de natoer te zeen! Gei' minsj òntrèntj, geine vogel dae zich ruidde. Volkòmme sjtilte, hèi me gezag, es dae wèndj dao neit gewaes weur, dae mit vuus oppe tòsje van zienen òrgel sjloug dat et daverde.

En dao zeen ich mich op èns, tösje sjtruuk en boumsjtamme door, et vaal gezich van e' jungske. E' kaelke van twelf jaor mesjins. Hae sjtòng dao en keek nao mich, verwònjerd dao eine minsj te zeen, dae op dae sjtein dao zout, - nusjerig en benuujd natuurlik, wo dae dan waal vandan gekòmme zeen koos en waat dae dao te doen haw. Mer de jòng waar neit bang òm naoder-bie te kòmme. Hae wachde allein mer op eine wènk.

'Menke', reip ich en sjtouk de handj nao 'm oet: 'kumps doe dich get bie mich neierzètte? Kòm mer!'

Et waar ein herdersjungske dat zien sjjööp of geiten in de bòsj gedreven haw, boeten et geweld van de sjtòrm, en die hie gei' kaod kooste.

Zo ein herderke, dat eine gansen daag mit zie' vee allein ròndjtrèk, - en wiewööl van die kènjer sjwerve zo neit ròndj in et berglandj - kan dèks sjrikkelik lieë van de einzaamheid en et gevuil van door ederein verlaote te zeen. Die kènjer zouë oere wied loupe òm e' bitje same te zeen mit eine minsj, dae neit vreg taenge hun is en e' vrundjelijk weurdje veur hun euver haet. Hae koum dan auch, gaer en gewillig, en zat zich bie mich neier. En al gaw ware veer, twee kameraote, drök aan et moele.

Camillo heisjde 't menke. Jao, herder waar hae van zien ambach en beroup, en sjus aeve twelf jaor. Zie' vader zout te kieke zònger werk of bezigheid; de grootvader waar den dood naobie, achter de sjtouf wo gei' vuur in brende; zie' moder klaagde en kreesj van

de pien in erm en bein; haezelf moos veur de kos zörge, en dae verdeinde hae es veehuiër, wie et gòng.

‘Erme sjelm, doe, mien herderke’, mòt ich waal gezag hōbbe.

‘Jao’, zag 'r en trok de luppen op, ‘herder! En ich hōb neit èns e' mets mee, wie dan toch ederen herder eint haet en hōbbe mòt. Et mient hōb ich verlaoren en ich kan gein nuujt mee kriege, òmdat ze vōöl te duur zeen.’

‘Mer zo duur zeen metser dan toch neit!’

‘Dat wilt zègge’, zag Camillo en keek naodènkend veur zich oet, ‘mit eine klømmel kan ich auch niks aanvange. Et mòt ein kniep zeen womit ich hout kan sjnieë en zo get. Veur de beester haet me van alles neudig.’

‘En wiewōöl mòt zo e' mets, wie 's doe dat neudig hōbs, dan waal koste?’ vroug ich en keek hōöm in de ouge.

Camillo nuimde mich eine pries, en dat waar geine kattendrek.

‘Loester èns, jungske’, zag ich, ‘wits doe waal, dat dat wirklich vōöl geldj is? En meins doe sòms auch dat ich, dae auch mer einen erme sòkses bèn, get van daen aard oet mien tesj keus touvere? Ei' fortune veur ein ònneuzel kniep! Jōng, nei, laote veer dan lever euver get angesj kalle. Dat geit wirklich te wied: meins doe dat zelf auch neit, Camillo?’

Hae hòlj neit aan. Hae bròmde niks nao en soebatte neit, wie baedelkènjer zo kōnne flemen en zaege. Hae zuchde allein mer effekes en sjweeg. En et waar mee esof hae sjrik hēi gehad van zien ònnaodènkendheid, òm zo aopenhertig gewaes te zeen. Hae keek nog effekes nao mich, òm te zeen of ich mesjien neit kaod waar. Mer dat waar ich jao neit. En òm noe euver et dood punt haer te kōmme, vraogde ich hōöm:

‘Camillo, wits doe waat et mōrge veur e' fees is?’

Dat wòs hae. ‘Wie zou ich dat neit weite! Krismès is dan toch et fees van òs, herders, en van alle veevolk?’

‘Dat is zo’, zag ich, ‘en dat hōbs doe dao gouwd gezag. En hie

zit ich zelf dan noe mit ein herderke, daags veur Krismès, op eine sjtein in den dennebòsj, ònger et gedaver van de wèndj, dae boest en broest. Wits doe wo mich dit alles op èns aan dènke deit?' En ich begoos 'm te vertèlle wie ich ooit, op dezen daag, zelf in Bethlehem gewaes waar, wo ich mit de luuj van et landj dao die nach in de kirk gezaeten haw, òm òs et wònjer van de Krisnach te herinneren in de Nach-Mès. De Bethlehemse vrouwluuj ware gekòmme in hun feestelike kleier, sjwart, mit grote borduursels van bòntje zie en satien oppe wied-aope moewe; ze drouge hoog huve oppe kop, wo vaole van aafhònge, zodat ze oetzouge wie prinsesse oet ein awd verhöölke.... Ich vertèlde en vertèlde mer, òmdat mien eige weurd mich mitsjeipde: wie et dao doe vruigjaor waar, mit eine bòntje glans euver alles haer, en de amandelbuim al in volle blui sjtònge. Nooit haw ich nog ein maon gezeen, wie in die nach doe; ze waar vol en gans, gans groot, wie ze dao baove de vlakke van de Jordaan sjtòng, zilverwit wie ein grote kirmèssjotel, esof ze òs, die dao haer keke, zègge wol, dat et Kindje gòng gebaore waerde, nog in diezelfde nach. 's Aoves van te veure waar de Patriarch van Jerusalem, op zie' paerd, mit eine violette mantjel dae in de wèndj fladderde, Bethlehem bènne gereeë. Haezelf droug, puntjelic middernach, et Kriskindje, in e' gouë treugske, de kirk in, terwiel den òrgel broesde, de klokke loewden en alle luuj daobie, van loeter bliedsjap, in de hènj kletsjde. - Dat alles sjteit mich noe nog, en saer jaore, wie e' sjoon verhöölke veur de geis.

Camillo haw geloesterd, zo wie kènjer kònne loestere, gans wie weg van de welt. 'Mer noe mòt ich dan waal heivesj gaon', zag ich. Ich haw op mien oer gekeke. 'Et is nog wied, pès ich weier trök bèn wo ich zeen mòt.'

Hae waar veur mich kòmme sjtaon en keek mich ernstig aan: 'Komt geer mörge nao mich trök hie?' En et tròf mich wie hae mich aankeek.

Ich haolde 'm veurzichtig nao mich toe. Hae woort wakker wie oet einen droum. 'Loester ens, Camillo', zag ich taengen 'm, en daobie waar mien eige sjtöm mesjien toch waal get ònzeker: 'noe zal ich dich get zègge: òmdat ich daags veur Krismès hie noe zo bie dich gezaeten höb, wie zo twee vertroewde kameraote bie-ein kònne zitte, en doe, einen herdersjòng, mich zo aan Bethlehem höbs doon dènke, en aan alles waat ich dao van-ze-laeve höb mitgemaak, en òmdat et dan toch mörge et fees is van alle herders en veevolk (ich noum mien portefeuille oet mien bènne-tesj), krigs doe van mich hie noe waat das doe neudig höbs om dich ein nuujt mets te koupe. Gouwd zo?'

Camillo woord bleik wie e' liek. Zien ouge ware groot en klaor gewoorde. Hae keek nao zie' bankbiljètje, en keek mich aan, esof hae neit gluive koos dat et ech waar, - esof hae dach dat ich et auch weier trök zou numme. Of waar hae bang dat et vleugelkes zou kriege en wegvleige? Hae sjtouk et weg. Nog ummer haw 'r niks gezag. Dao woort hae op-èns gans rood, keek mich nog eimaol engstig in de ouge: doe wòrp hae zich op mich, zien mager ermkes òm mienen hals, en ich vuilde zie' weik muulke op mien wange.

Veer gònge van-ein. Wie ich e' bitsjke wiejer waar, keek ich nog èns òm. Camillo sjtòng dao nog, wo hae sjtòng wie ich weggòng. Dan reet hae zie' petsjke van zienen haorkop; de haore fladderden in de wèndj: en hae sjwènkde dat lummelke in de lòch, pès hae mich neit mee zeen koos.

Erme, kleine Camillo.

Wo de bòsj ophòlj, vaegde de wèndj nog ummer euver et landj en de vlakke in de deipte. Mienen euverjas wapperde wie ein vaan mich òm de bein. Et waar raodzaam òm zich mer get te sjpouwe. De zòn waar ònger-gegange. E' gluiëtig aovesrood haw den hemel in brandj gezat, wo mie' sjtèdje in de deipte loug. Wie

leger ich kouw, wie mee de wèndj zich sjeen te lègge. Ich koos mich weier get mee mit mien eige gedachte bezig hawte. En dao op èns kouw get wie einen twiefel in mich opgezat. Camillo, dach ich, mit zie' leif gezichske en zien klaor broen ouge, - ouge van e' jònk hirt - hei Camillo mich auch sòms bedraoge? Dae grootvader, dae dao zout te sjterve bie einen haerd zònger vuur, dae vader dae gei' werk koos vènje, die moder die kreesj en sjreefde van de pien in erm en bein: hae hei nog zovööl mee en auch angesj kònne vertèlle, es er mich bie de naas hei wille pakke. Wie zudeliker me kump in oos weltdeil, wie mee de kènjer dao vol zitte van dat saort van bedreigerie. En waar dat noe wirkelik de pries gewaes van ein kniep, zo wie hae die gaer gehad hèi, es hae ze dan al hóbbe moos? Veer, vraemen in hun landj, waerde toch ummer mer weier aafgezat op die maneir, en waerden auch neit wies es dat saort van kènjer òs aankik mit die sjoon, sjwarte ouge, die ze noe eimaol hóbbe.

Mer Camillo, - waar miene kleine Camillo auch weier eine van die klein kunstemaekesj gewaes?... Noe mòt ich zègge, dat et mich bie zo get nooit zo zeer om de cente te doon is, es waal òm et feit dat ze mich beet genòmmen hóbbe. Dat zo eine koet-jòng, zo einen ape-keutel mich te sjlum aaf gewaes is; dat ich mit al mien ervaring, mich weier beet hób laote numme; dat zo eine niksnötter mit mich gesjpeeld haet, wie de kat mit ein moes? Camillo? Ich bleef sjtaon en keek ein ougeblik nao de lòch die brende. Mer doe woort ich giftig op michzelf en zag kaod-weg: geldjduvel dae 's doe bè! Zelfs daags veur Krismès liks doe dich te kummeren òm e' paar kwartjes, die ein erm, klein herderke gelökkig hóbbe gemaak. Doe blifs, werenchtig, dood op ein dubbeltje. Gouwd, et waar e' beetje mee! Mer toch: sjaam dich. Laot Camillo dich beduveld hóbbe: is dat dan nog zo erg, - en sjus vandaag? Dat waar et neit. Ich wol allein mer neit bedraoge oetgekòmme zeen, neit veur de gek gehawte, neit.... wie me zo zaet.

‘Mer nei’, zag ich auch weier, sjtil-hel-op, ‘nei, dat is et neit gewaes. Dat is gein komedie gewaes; dat waar noe èns gein bedreigerie. Dat waar ech en zuver en waar! Camillo haet dich de waarheid gezag. Es hae zie' histerieke gefantaseierd hèi, zou hae zeker daomit aan de gang gebleve zeen, wie 's doe 'm zags dat hae niks van dich te wachten haw. Dan weur hae aan et jeemere, aan et zanike gegange. Hae hei zich aan et zaege gehawte. En dan auch dit: zo wie hae de duite beet haw, weur hae daomit weggeloupe. Hae hei zich wie eine vos oet de vuit gemaak, om ziene sjat in veiligheid te brènge. Hae zou bang gewaes zeen, das doe et toch nog begrepen hes dat er dich bedraogen haw, en doe hööm dan weier alles hes aafgenömme. Wie angesj is dat aevel neit bie Camillo et geval gewaes: hae haet zich in dien erm gewòrpe, esof hae veur altied bie dich hei wille blieve. En vraogde hae dich dan auch neit, of das doe mörge weier nao 'm trök wols kòmme, nao diezelfde plaatsj van vandaag?’

En toch: ich weit neit; zo'n kènjer....

En dao op eimaol begoos in de deipte, wo et sjtèdje loug, in et duuster landj, ein klok te loewe: boem, boem, langzaam en sjwaor; boem, boem, boem. Dat waar wie ein deipe sjtöm die sjprouk esof ze waarsjuwde, plechtig, serieus. En auch haw ze eine kommandeierenden toon: boem, boem, boem. En dao hoort ich te geliekertied auch anger klokke-sjtömme, die zich bie de eesjte aansjlote. Same mit die van de grote kirk, die begoos waar, loewde noe auch die van de gemeente-tore, die van de Broen Paeterkes, die van de Begiene. En nog mee, ummertoe mee. Boem, boem. Klokke van anger parochies; en wie oet den aosem, die van de klein Beginkes, - wie van e' kèndj dat bang is dat et te laat kump. Ich sjtòng sjtil en loesterde vol aandach: boem, boem, baoven alles oet, die van de grote kirk, die et eesjte teike haw gegaeve. Mer ze haw noe zelfs get dreigens, die sjwaor en plechtige sjtöm: boem, boem. En dao waar et mich op èns, esof ich ze ver-

sjtòng: ich hoort op èns gans klaor en dudelik waat ze bònzend reip dat et dreunde: ‘Camillo haet dich neit bedraoge, doe geldjzak! Camillo haet dich de waarheid gezag, de waarheid!’

De wèndj droug de sjtömme van dat feestelik gebèierd klokke-konzert, daags veur Krismès, op zien erm de heugte in, en wòrp dat wie mit geweld euver mich haer, pès auch alles in mich zelf, en zònger dat ich dao erg in haw, begoos te zègge en te zènge: ‘Camillo haet dich neit bedraoge, Camillo is e' gouwd jungske mit e' zuver hart.’ Wie mit loeter haemerkes van goud en zilver sjloug et gebèier aan de aoves-lòch, de sjtòm van de grote klok daobaoven oet wie mit einen hamer van bròns, dae de wèndj langzaam deig sjwiege. Et waar esof e' nès vol gouë veugel wakker gewoorde waar, en sjirpde en kwetterde, en mit de vleugele sjloug. Of nei: et waar esof et rood van den aovend aan de lòch te vlamme sjtòng en dao in knetterende vònke oet-ein gesjprònge waar: wie eine gouë raengen door de lòch, euver et sjtèdje haer dreef. De ganse welt sjeen in dit ougeblik - daags veur Krismès - mit te zènge, mit den aoveshemel dae zelf vol meziek hòng; en ummertoe bleef ich veur michzelf de weurd skandeire, die de klokke mit hun bòntje vokalen aan de gluiënde lòch sjreve: ‘Camillo haet dich neit bedraoge!’

De lèste klanke van et plechtig gebèier sjtòrven entjelings weg. Nooit in mie laeven haw ich nog zo e' konzert biegevoond. De eesjte sjarre flikkerden al baove miene kop, wie ich et duustergewoorde sjtèdje bènnetrok.

Nooit auch hōb ich mich zo gans en al kònnen inlaeve in de bliedsjap en de vrei van Krismès, wie dae gezaengende keer dao, dat ich in dat berglandj miene kleine Camillo gelökkig haw kònne make.

Te laat

Zo waar et begoos: ze hawwe zich in Mastreich getroffe, in de sjatte van de linjebuim oppe Vrietef. Moritz waar dae middig mit de fits nao de sjtad gekomme, wo er get te doon haw. Gawwer vaerdig daomit es er zich gezag haw, vraogde hae zich aaf, woveur eigelik al trök te gaon. Me is neit ederen daag ònger de luuj van de sjtad; en hie vilt ummer get te kieke en te klòmmele. En zo tròf hae doe dao Albaer. ‘Doe hie?’ Ze hawwe zich eine gansen tied neit mee gezeen. ‘Es te kòns, kòm dan mit mich: ich mòt nao Sint Annadaal, nao ein Nich van mich, die dao krank lik; die gaon ich bezuike. Ze höbbe ze van Valkeberg hiehaer gebrach òmdat höör Tant, wo ze bie woont, mit et erm sjaop geine waeg mee wòs’.

‘Mer woveur zou ich eigelik mitgaon?’ meinde Moritz.

‘Ene kranke, dae in e' hospitaal lik, is ummer blie es 'r bezuik krig, van wae dan auch. Ze zouë de gansen daag luuj wille zeen en bie zich höbbe, òm euver dat sjrikkelik gevuil haer te kòmme van verlaote te zeen van ederein. Kòm mit. Et is e gouwd werk waats-te deis.’

‘Waat faelt höör?’ vraogde Moritz, mer neit sjus esof 'r angs gehad hèi.

‘Ein aafnummendheid, zègge ze. Ich weit neit waat ichzelf d'rvan dènke mòt. Dao woort al ens gezag van taering. Angere aevel

meine, dat et allein mer van de maag weur, of van de ingewande. Wae zal dat zègge?’

En Moritz waar mitgegange. Ze ware jao gouwd bevrundj same.

Albaer waar et maedje geregeld gaon opzuike. Et is neit alles, es te, effe twintig jaor, dao zo kumps te ligge, en de doktesj weite dich neit te zègge wo 's te aan toe bès. Natuurlik sjpraeke ze van moud hawte, en dat et al baeter geit, ummertoe baeter. Mer et kèndj voelt zelf waal gouwd genòg dat et neit waar waar.

Of Albaer sòms get mit et maedje haw? dach Moritz.

Nei! Koos-te dènke! Me trouwt dan toch neit mit ein Nich. En daobie ein krenkelike vrouw. Nei, et waar loeter mitlieë. En wie dan neit? 't Kèndj waar weis, zònger vader of moder. Van fortunaun gein sjpraoke. En Tant haw zich euver 'm erbermp, en neit ens oet grote leifde, allich veural òm van de kal van de luuj aaf te zeen; mer dan auch òm e' minsjelik waeze bie zich te hōbbe, dat hōör zou kōnne verzörge es dat neudig zou zeen. Ein maad kump dich allich duurder oet. Mer noe haw ze zich, es-se-bleif, e' krank kèndj in 't hoes genòmme, wo ze waal geine sjteun mee van verwachte koos. Hèi ze 't maedje aan de man kōnne brènge, veur dat 't zo wied mit 'm waar! Mer noe? Mesjien de kans verkeke.... En et kèndj zelf haw waal gaw gevuild, dat et te vōöl waar ònger de taak van 'de tweede moder'. 'Ich weur gouwd aaf, es ich mer sjterve koos', haw et de leste keer nog taenge Albaer, ziene Naef, gezag. Dat haw 'm danig gepak, wie 'r dat geheurd haw.

Fillemaenke zien grote, duuster ouge glinsterde, wie et Albaer zoug bènnekòmme in de krankezaal. Veur Moritz waar 't langer neit verlaege, wie et mer eimaol begrepe haw, dat de twee jōnges gouw vrunj ware. Ze bleven en vol oer. Doe sjtòng Albaer op. 'Geer gaot toch nog neit?' Haw Moritz nog get tied? Jao, Moritz koos nog get blieve. En zo bleve ze samen auch nog 'n hauf oer langer.

‘Kòmt geer samen auch nog ens trök?’

En Moritz haw ‘jao’ gezag, mit euvertuging, mit wermtē.

‘Sjrikkelik sjpietig’, moos hae bekēne, wie ze boete koume, ‘zo jònk nog; en daobie e' sjoon maedje, leif en versjtendig, en gaar neit dòm. Waat ein fien trèkke in dat sjaal gezichske, ocherm, zo bleik esof den Dood et al in de ouge gekeken haw. Erm sjaop. E' plezeier om zo emes plezeier te doon....’

‘Gank 'm èns dèkker opzuike, es te wils, zo van tied tot tied. Dao zuls-te michzelf auch plezeier mit doon’. Hae moos nemmelik bènne kort weier nao zien aw sjtandjplaatsj trök. Auch es 'r òm de waek, of zelfs al langer, trök heivesj koum, zou er toch neit altied nao de sjtad kònne kòmme om zien kranke Nich dao op te zuike. En 't kèndj haw dao, wo et vraemd waar, toch al zo wenig luuj die 'm kènde. De Tant koum eine keer per waek, ummer oppe zelfden daag, of sòms al ens ene keer sjmörges. En dat waar alles. Die aw feeks dach allein mer aan zichzelf en leit Gaods water langs Gaods akker loupe. E' krenkelik minsjke, euverigens. Mer toch.... Enfin: Schwamm drüber. Es Fillemaenke noe mer einmaol weier oet et hospitaal weur, en weier ònger de eige luuj... Moritz haw et belaoft en haw woord gehawte.

Moritz waar dèks gekòmme, en ummer dèkser. Ze ware vrundj gewoorde, zònger muite of bedènke. Ze hawwen et deftig ‘geer’ al gaw laote valle, òm eenvoudig ‘per doe’ te waerde wie aw vertroewde. Ze hawwe zich, den eine den angere, van hun laeve vertèld, Fillemaenke van et pensionaat wo et haer gebrach waar nao den dood van zie' moder (zie' vader haw et zo te zègge neit gekènd), en Moritz van zien jòngesechtige aventure, zien sjtudies en veuroetzichte: dat er gaar neit aan trouwe dach en leifs, mit pak en zak, de wiej welt weur ingetrokke; ze sjprouke same van meziek, wo de Tant noe ens gaar niks vanaaf wòs, en van buiker, wo de kwezel niks van heure wilde; ze sjprouken auch euver Al-

baer, dae dan toch zo eine gouwe jòng waar. Fillemaenke vertèlde gaer euver ein vrundin, die et bie de Begiene in et pensionaat haw lere kènne en die noe, gelökkig getrouwd, aan de Rien woonde, bie Bonn, en wo et zelf haer haopde te gaon es et mer weier baeter koos waerde. - Wie haw Moritz 'm moud ingesjpraoke, ummer weier op nuuts, en zo hartelik, jao, zo gans van harte....

Esof dat geholpe haw? 't Waar veuroet gegange, langzaam mer zeker, ummer veuroet, ummer baeter. En noe haw den dokter dan gezag, dat zien daag in et hospitaal wirkelik getèld ware, dat et zeker waal mit Paosje weier nao Valkeberg trök zou kònne gaon. Vruigjaor waar entjelings in de lòch. In e dröpkesglaeske sjtonge de eesjte fieulkes bie et bèd op et nachkesjke. 'Zèt mich toch de vinster get wieër aope, dat ich van wiede de maelder heure kan!' De graw wolke hawwen et opgegaeve. Witte wölkkes dreve noe wie witte sjwane langs de blaw lòch, wo de zònnesjien ziene gouë glans euverhaer lag. Sieskes en boukvènke ruirde zich in de tek van de buim, die oetleipe, de kastaanjele mit dikke, glinsterende botte. Alles aosemde et nuujt seizoen. 'Noe geit auch veur dich ein nuujt laeve beginne', haw Moritz gezag, wie er de leste keer bie 'm in 't hospitaal gewaes waar. Koum er noe toch mer gaw weier trök, dat Fillemaenke 'm et nuujts koos vertèlle, et groot nuujts, van zien aansjaond vertrèk, nao hoes! Op 't ènj van de waek. De Gouw-Waek waar et. Mit Paosje zou et weier in Valkeberg zeen!

't Waar Paumendaag, wie den dokter 'm dat gezag haw. Mer 's Zòndigs koum Moritz nooit. Mörge mesjien? Nei, Daensdig auch neit. 's Goundigs koum de Tant: Alles moos veur Zaoterdig in orde gebrach waerde; dan koum ze Fillemaen mit den auto haole. Dònderdig hèn Moritz noe nog kònne kòmme. Auch neit. Vriedig? Auch de Vriedig waar zònger hööm verbie gegange. En Fillemaenke haw gein adres van 'm. Jao, dao waar Albaer jao. Dem koos et in eder geval laote sjriev. Mer et haw Moritz dan

toch zo gaer zelf nog eine keer gezeen, hie, in deez ruimte, wo ze zo mennige keer zo vertroewelik same gewaes ware, òndanks alle getoemel en gedouns òm hun haer, wo Moritz wie eine brouer veur 'm gewoorde waar: hiezelf 'm nog eine keer te kònne zègge wie dankbaar.... dankbaar....

Geine Moritz, geine Moritz. 'Dokter, zou et neit gouwd zeen es ich mesjien toch nog mer 'n waek hie bleef? Of ich waal sjterk genòg bèn en taengen et vervuir zal kònne? Neit nog lever get aansjterke?....'

'Veer höbbe nog nooit emes hie gehad dae verlangd hèi langer hie te blieve es den dokter dat gouwd vònj. - Gerös zeen. - En e' bitsjke flinker, kòm, kòm.'

Ze hawwe in 't hospitaal die kamer sjus weier neudig en dat bèd waar besjpraoke. De verpleegster waar daobie, wie er dat zag. 'En de vrundj?' vraogde ze, wie den dokter weg waar. 'De ganse waek neit mee hie gewaes? En dae haet dan toch mer wònjere gedaon, mesjien zelfs nog mée es den dokter!' Lachentaere kòorde ze 't maedje moderlik langs zien wang.

Paosjzaoterdig, in den naomiddig, koum Moritz mit e' groot boekèt keesjeblui. 'Wie sjpietig', zag de verpleegster, die de bloume aannoum in gedachte, 'ein oer geleeë is Fillemaenke vertrokke. Höör Naef en de Tant höbben höör gehaold en mit trökgenomme nao Valkeberg.'

In de Paosjwaek kump eine minsj geweunlik van alles ten deil. Dat brink noe eimaol de vakansie mit zich. Vrunj kòmme einen opzuike. Dao wurd oetgegange. Ze nummen eine mit. De daag vleigen òm, esof ze vleugele hèië. Moritz zag zich waal dat 'r weite wol wie alles gegange waar? En wie zou 't noe zeen? Die aw prumpel.... God weit waat die zich toch al in de kop gezat haet! Mer mörge allich? Es ich noe mer èns mit Albaer same daohaer koos gaon! Woveur sjrif mich dae dan auch neit èns? Same mit Albaer ene keer nao Valkeberg....

En daobie waar et eine gouwen tied gebleve. Pès dat de twee jònges zich weier èns irges tròffe. ‘Noe dat ich dich zeen’, zag Albaer, ‘dènk ich auch weier draan, dat ich dich nog mòt bedanke veur Fillemaenke. Waal nog altied get sjwaak, mer angesj gans gebaeterd. Et haet mit taering niks te make gehad. Allein mer “bloedarmoede”. Zo zègge ze noe ten minste. Bloud van mich haet 'm gowd kònne deine. Dat sjient bezònjèr gehòlpe te hóbbe’.

Moritz voolt get wie sjaloezie. ‘Dao hób ich dan toch gaar niks van geweite!’

‘Woveur zouë ze dich dit dan auch gezag hóbbe? Euver zo get sjpraekè vrouwluuj neit èns gaer. Noe hèi ich dich in zienen naam nog mòtte bedanke. Tot sjrieve kump me neit ummer zo gaw. Zo moos ich dich auch vraoge, of 's te neit ens nao Valkeberg kumps? Zien Tant zou dich waal wille zeen. Doe kòns dènke dat et euver dich vertèld haet. Ich hèi dich dit mòtte zègge: mer ich hób dat wirkelik glad vergaete.’

Vergaete. Hae haet et neit wille doon, dach Moritz. Hae zag: ‘Kònne veer neit èns same derhaer gaon? Dan koos doe mich de waeg wieze, wie nao Sint Annadaal’.

‘Dat waar get angesj doe’. Albaer keek Moritz raadselechtig aan. ‘Weur et neit baeter das doe allein gòngs?’

‘Veer zeen gouw vrunj gewoorde, Fillemaenke en ich’. Moritz zag dat zeer kordaat. ‘En van den eesjten tied al woorte veer “per doe”.’

‘Dat weit ich jao allenèi.’

‘Ich haop van harte dat et gelökkig zal waerde, en dat wunsj ich Fillemaenke mit hart en zeel, zo wie gouw vrunj zich dat òngerein wunsje. - Mer hòbs doe die vrunjsjap mesjien neit gaer gezeen?’

‘Zal ich dao get taenge hóbbe?’ En Moritz vuilde: hie vringt 'm get.

‘Laot òs dan get aafspraakke’, vroug Moritz.

‘Dao is dit’, probeirde Albaer oet te wieke, ‘dat de Tant zich get in de kop gezat haet, waat ze veur Fillemaenke neit versjwig. Es doe sòms get zouws hōbbe mit ein anger maedje, dan mòs doe es-se-bleif verzichtig zeen mit mien Nich. Of 't zou zeen, das doe in allen erns diene zin op Fillemaen gesjteld hes. En dan wòs ich veuraaf gaer besjeid.’

‘Hōbs doe mich destieds dan neit zelf gezag: me trouwt gein kranke vrouw?’

‘Fillemaen is neit krank mee. Vergaet dat neit.’

Moritz waar sjtil gewoorde. In gedachte vervolgte hae ziene waeg. Woveur haw hae alles zo mer laote loupe? Hae haw dan toch get veur dat kèndj gevuild, en mit zien vrundjsjap waar et 'm erns en meines gewaes. Woveur waar hae neit gegange? Hae hei dat dan toch kōnne doon, hae hei dat mesjins zelfs waal mòtte doon. Jao, woveur dan neit? Ummer datzelfde mit mich, dach hae terech: neit tot e' besjloet kōnne kōmme, neit gedeseideird ‘jao’ zègge; neit zich oppakken en gaon en doon. Lummel dat ich bèn! En noe is dao alweier zovööl tied euver haer gegange. Zou 't noe nog waal zin hōbbe? Is 't noe eimaol neit te laat gewoorde, en hōb ich mich neit veur noe en nog èns in de netele gezat?

En daobie bleef et auch. Es de twee jōnges zich nog ene keer taengekoume, sjprouke ze dan waal euver dit en dat, mer toch ummertoe veurzichtig; en Albaer zag geine keer auch mer: ‘Moritz, gaon veer noe èns same nao Valkeberg?’

Zo waar et september gewoorde. Doe wòs Albaer mit ein zeker satisfaksie te vertèlle, dat de vrundin van de Rien waar gekōmme om Fillemaenke op te zuike. Et kèndj zelf waar flink en flot gewoorde, en wirkelik auch e' sjoon kèndj - get angesj es wie et in Mastreich oetgezeen haw - en dao waar wenig veur neudig gewaes om 'm euver te haole om daohaer te gaon. Of et toch neit erg gouwd gòng mit de Tant? Of et verlangde òm auch ens get

van de welt te zeen? Et waar dèkser nog al ens get tristig gewaes. Of dao auch get mee achterzout? Bie jòng vrouwluuj kan me dat jao nooit zo presies te weite kòmme. En wae wit of et zich dao zelfs noe gein betrèkking zou zuike? Wie dan auch, Fillemaenke waar veur eine langen tied et landj oet en weg!

Albaer en Moritz bleve zich zeen, mer et waar tösje hun twee toch neit mee wie vruiger. De aw vrundjsjap waar et neit mee. Dao waar get, wo geine van de twee zich euver otleit, en geine auch gaer euver gesjpraoke hèn. Allein zag Albaer eine gouwe keer, dat er toch waal get vraemds vònj aan die ganse historie van dat gaon nao et Prusisj en dat lang oetblieve. 'Ich hób et neit erg op de Pruse sjtaon. Me zaet jaowaal, das-te mit zo eine ene zak zawt kòns aete, en dan kèns doe 'm nog neit. Wie of Fillemaenke zelf dao noe euver dènk? Et zou dao einen hóbbe lere kènne, dae 'm naoleip wie gek. Duite! Jao, dan kòns te allich get gedaon kriege. Mer et weur eine sjoeë, eine lelike kael, mit al zien marke; ich zèk dich, veur mich make de kleiër de man nog neit. Fillemaen zou aevel gezag hóbbe, dat et neit op et Prusisj zou wille laeve. Dat neit. En noe zou daen eigeste kael ein villa aan 't boewe zeen in Sjlénake'.

Effektief, dao koum ein villa ònger daak en Fillemaenke trouwde ziene rieke Pruus. Eine paesjkoupman. Hae sjtouw 'm in de zie en in de floer. Et waar ein sjoon vrouw gewoorde, en ein deftige madam. Nog gei' jaor en ze hawwen auch al e' kindje. Moritz kreeg ein annonse van de geböörte. E' maedje. Et woort Ireneke geduip. Moritz hèn mit gein weurd kònne zègge, wie 'm dat aan 't hart gòng....

En op ene keer in 't volgend vruigjaor tròffe ze zich per toeval in Valkeberg, wo Fillemaen haer gekòmme waar mit ziene man, op reis veur zakes. Zelf waar hae de sjtad in gegange; zien vrouw bleef op 'm wachte ònger de veranda van ein van de grote restau-

rants, die boete-langs ligge. Moritz voolt op èns zien hart sjtilsjtaon, wie er 'm dao zoug en herkènde. Wirkelik, wirkelik?

En Fillemaenke zelf kreeg wie einen duzel in de kop. ‘Moritz’, reip et, ‘Moritz!’, en wenkde op'm: ‘Moritz!’

Moritz waar sjtil blieve sjtaon, wie van get gesjlage, de mòndj hauf aoep. Dao waar geinen tied òm zich te bedènke. Hae sjturmde veuroet. ‘God in den hemel, waat ein verrasjing! Geer!’

Wie ze reip, haw ze zich hauf opgerich; noe waar ze weier gaon zitte, de ouge wied aoep op 'm gerich, sjtraolend. Ein echte mevrouw, prechtig. ‘Zous-te langs gegange zeen, zònger mich te kènne, Moritz?’

‘Wae hèi dao bezèi van gehad! Wie koos ich waal denke, mevrouw...?’

‘En bèn ich zo wied oet dien gedachte gegange, dat miene naam dich vraemd gewoorden is?’

‘Vraemd gewoorde, neit: mer ich meinde, nao alles waat zich haet toegedrage...’

‘Is dao get mit verangerd tösje dich en mich?’

‘Saer dat geer...’ Hae koos et woord ‘getrouwd’ neit euver de luppe kriege.

Ze keek, wie oet de heugte, e' bitje traeterend op 'm neier. ‘Den tied blif neit sjtilsjtaon’, zag ze.

‘En 't geit uch gouwd?’ Aan hōör handj zònger hèisj, die ze oppe taofel gelag haw, glinsterde de diamante van hōör ring. ‘Ich zeen et’, zag er, ònbehòlpe. ‘En wie gezòndj dat geer oetzeet, bliend. Ich kan neit angesj es uch gelök wunsje’.

‘Womit?’ vraogde ze, en hōren ougopsjlaag woort weik en zach. ‘Mit alles! Eur oetzeen, eur veurkòmme, eur...’ En zien oug veil op hōren trouwrènk.

Zie pauseirde effe. ‘En doe, - best-te nog ummer wie vruiger?’ Hae heurde dat hōör sjtòm ònvas waar.

‘Jao’, zag er, ‘ònverangerd’.

‘En?’ vroegde ze. Mer Moritz sjeen dat neit te begriep. ‘Albaer haet mich dèks genòg euver uch gesjpraoke en mich auch van alles oppe heugde gebrach.’

‘Zelf koos doe nooit mee get van dich laoten heure!’

Dat woord maakde 'm verlaege; hae kreeg 'n kleur: ‘Ich bèn aevel toch ummer aan uch blieve dènke’.

Fillemaenke zuchde sjtil, mer Moritz mirkde 't toch: ‘Ich auch hōb niks vergaete van de sjoon oere, das-te mich gelökkig gemaak hōbs in mie verdreit en veer vrunj ware, vrunj gewoorde sjene.... veur et laeve.’

‘Wie ich de leste keer gekòmme bèn om uch in Mastreich te bezuike, daags veur Paosje, waart geer, 'n oer geleë, sjus mit Albaer en eur Tant vertrokke’.

‘En daobie hōbs doe et gelaote, Moritz. En toch has doe mich zovööl van dich gegaeve, méé es ich dich zègge kan, en zègge durf. Doe bès neit trök gekòmme, hōbs alles laote valle en verlaore gaon: want doe hōbs dich destieds gedach dat ich toch waal, òndanks de baetersjap.... et neit wied brènge zou.’

Haw ze 't geraoë? Waar dat de rae gewaes? Moritz zout wie e' hulpeloos kèndj te kieke, gans mit zien gedachte in de kamer trök, wo hae naeven hōör bed gezaete haw, en zie same gelökkig gewaes ware in hun einversjtendnis. Mer, wie zie zag, hae haw alles laote valle en verlaore gaon.

‘Fillemaenke’, zag er en keek nao hōör op, òngerwörpe, mit eine blik wo zien ganse kènjerlikke zeel in loug: ‘Zèk mich, bès doe gelökkig?’

Ze zuchde deip: ‘Dao is vööl veur neudig om gelökkig te zeen’. ‘Mer doe hōbs dan toch zo 'n gouw partie gedaon!’

‘Wie de luuj dat zo zègge’, zag ze sjpottend. ‘Jao, waat dát aangeit, waat eine minsj veur geldj en gouw weurd zich kan aansjaffe, kan ich kriege. Mer ich waar zeker gelökkiger in mie' katoene klèdje van doe, wie 's te mich gekènd hōbs, es wie in de

zieë kleiër die ich noe mòt drage, òmdat miene man dat zo hōbbe wilt.’ En daomit keek ze nao de ring aan hōōr handj. ‘Ich zal jao neit zègge dat er niks om mich geef; en ich hōb mie' kindje. Mer veur hōōm is 't genòg es ich 'm ziene zin gaef en ziene gank laot gaon, en doon waat er gaer haet: es ich angere de ouge oetsjtaek mit de klòmmele die ich òm en aan hōb. Wieër kik 'r neit. Veur hōōm is dat alles. Veur mich sjus neit!’

‘Geer woont zo sjoon, haet Albaer mich gezag,’ trachde Moritz aaf te leië.

‘Ich kan dich onmuigelik zègge, òm èns bie òs aan te kòmme’. Hōōr sjtōm woort op èns ònzeker. ‘Miene man is sjaloos, mee es ich dich zègge kan, ocherm, - en Albaer zelf is ònveurzichtig genòg gewaes òm dat neit te bedènke wie hae, in et biezeen van miene man, van dich sjprouk.’

Moritz vuilde ein grote melankolie in zich opkòmme. ‘Jao, ich hōb zeer sjoon oere mit dich doorgebracht’.

‘En saer hōb ich doe ummer nao dich oetgekeke. Ich hōb e' jaor lank, en mee es ei' jaor, gewach. Mer doe bès neit trōkgekòmme nao et krank maedje dat ich waar. Dao is toch neit vōōl van te verwachte, hōbs doe gedach. Albaer hēi zich hie verdeinstelik kōnne make: mer dat is Albaer ziene aard neit. En zo waar dan toch niks d'raan te doon; en ederein òm mich haer presde mich, wie miene man zich veur gowd haw oetgesjpraoke. Es doe, in daen ougeblik.... Mer ich begreep dat alles verbie waar en aafgeloupe, alle wachte vergaefs.’

‘Nei, sjwieg, Fillemaenke, sjwieg: woveur mich dat zègge?’

‘Eimaol geef et laeve òs allemaol ein kans. Veur mich waar ze verkeke. Doe hōbs zeker auch baeter verdeind. Waat mich aangeit, ich mòt zeen oet te kòmme, mit waat ich gekrege hōb, en dat haet jao oug ziene gouwe kantj.’

Moritz hei et kōnnen oetsjreve van sjpiet. Mer hae verruirde zich neit; hae keek veur zich oet wie verwaeze. Doe lag ze hōōr handj

op zien handj: 'Waat verbie is, is verbie, Moritz. Ich kèn mien plichte van vrouw en moder. Laot veer dankbaar zeen veur waat veer gehad höbbe, en vergaet mich noe wieër mer. Eine raod gaef ich dich: zörg das doe ein gouw vrouw krigs, die bie dich past en die dich gaer haet: doe höbs 't in dich òm angere gelökkig te make'.

'Ich? Woveur?' Hae zag mer zo get. In hööm waar 't wie opsjtandj.

Ze zag niks mee. Doe waar et Moritz op èns of 'r moos opsjtaon, om die vrouw nao zich toe te trèkke, ze bie zich moos numme òm ze weg te vuire, wied, wied weg, òm ze in veiligheid te brènge. E' vuur sjloug in 'm op, dat hae neit kènde, dat 'm van bènne wie in brandj zat. Hae zoug wildj òm zich haer, keek höör aan.

'Moritz', zag ze, mit ein sjtöm die brouk, ein kael die zich toekneep: 'gank doe noe lever, laot mich allein hie. Miene man..' 'Diene man!' brulde Moritz wildj.

'Miene man kan noe eder ougeblick kòmme. Doe wits waat ich dich gezag höb. Ich zou veur gei' geldj van de welt wille, dat er graof taenge dich weur'.

Doe is Moritz weggeganse, weg wie eine gesjlagene hòngj. De deftige mevrouw keek 'm nog nao, zolang es ze 'm zeen koos, wie er oet höör ouge verdween. Höör ouge ware vòchtig gewoorde, höör luppe trilde. Ze vertròk höre mòngj krampechtig. Doe verbòrg ze höör gezich in höör hènj, en de traone leipen höör langs de wange.

Oswald

Ich moos dae keer veur zakes effe in Brussel zeen. Ein kleinigheid. Jusses, dach ich op eimaol, woveur neit einen daag dao-aan vasknuipe. De reis is toch betaald. Ich keus gaon en Oswald opzuike, wo dae irges zit. Dat doon ich.

In de naam van Oswald loug noe eimaol e' sjtök van mien eesjte joegend; e' groot sjtök van miene zeligen eesjte sjtudententied lik dao-in wie in ein opgesjlage tent. Blie en druif herinneringen aan oze gemeinsjappelikke kolleesjtied, wo veer same, al waar hae twee jaor awwer es ich, mit nog einen angere vrundj dae Wiel heisjde, latien geleerd en greiksj gesjtameld höbbe. Ich wòs wo Oswald zich noe ophòlj, omdat ich zien adres, einen tied geleeë, gekregen haw van mien Nich, de begien, die 'm dao, es pater, in e' kleusterke van de broen patesj gekènd haw en zeer mit 'm ingenòmme waar. Niks te verwònjere! Oswald dae, es jònge student, in oos ougen al eine sjone jòng waar, koos dat gemaekelik auch op latere laeftied gebleve zeen. Mer dat neit allein. Hae haw ummer auch get leifs aan zich gehad, dat alle luuj, die 'm leerde kènne, eswie van zelf aantrok. Es kameraote hawwe veer dat jao zelf al òngervònje. Oswald waar zo get wie de prins van oos sjeelplaatsj gewaes. Groot, sjlank opgesjaote, blòndj van haor mit helder blow ouge, ummer lachend en ummer waalgemoud: veer leipe veur 'm, deigen alles veur 'm waat veer mer kooste;

hae haw altied alleman òm zich haer. Hae leerde gemaekelik, haw doreweg sjoon plaatsje in de composities, en waar daobie toch gesjwank in eder sjeel, of dat zoogsjlaon of beugele waar, of sjtelteloupe. Hae koos mit ederein gowd euverwaeg en kende gein sjalouzie, waat zeer vööl zègge wilt. En dan wòs nemes van òs, jònges, zo vööl van meziek es hae; hae sjeelde alles ‘à vue’ op ziene piano. Mien Nich, later övesjte gewoorde in ein anger klooster, haw mich dao vruiger auch al èns euver gesjpraoke, wie gaer ze nao den òrgel loesterde, es Oswald in de kirk sjeelde; en auch òm zien praedige leipe de luuj gaer bie-ein, es ze wòste dat ze 'm irges heure kooste. - Laot ich Oswald opzuike, dach ich, noe ich dan toch nao 't Belsj mòt. Veer höbben òs saer oze joegentied nooit mee irges kònne treffe, höbben òs nooit mee trökgezeen.

En ich herinnerde mich op èns weier alles van vruiger, esof et mer van gistere weur gewaes. Zienen ènzige brou, jònger es hae zelf, waar geliek mit hööm geisselik gewoorde, en haw zich later gans oppe wetensjap toegelag. Eine gans angere minsj es Oswald, dae eine poëet waar, eine sjwermer en eine ‘charmeur’. Dae haw ein artiste-natoer, en daobie gaar niks einkènnigs. Hae haw gein sjtreke veil en kende auch gein pretensie. Hae waar blie dat 'r laefde en vònj auch waal dat 't 'm toekoum, dat 'r gevleid en gefaeteird woort, dat me zich aan 'm gelaege leit ligge, en dat et 'm gowd gòng. Waal waar hae get waat die van baove de Maas ‘wispelturig’ nuime, e' kitske los en onvas, wie fantaste dat höbbe kònne. Dan sjeelde zien fantasie 'm parte, en me moos dat in Gaods naam mer door de vingere zeen.

Zo, op èns, eine vieze keer, haw Oswald sjwermend ein gekke buuj gekrege, en waar ich zienen ougappel gewoorde. Zo get kump bie jònges veur, en bezònjer oppe kossjole, in de jaore die veuraafgaon aan de puberteit. Dat wurd dan ein kameraodsjaop die achter de alledaagse vrundjsjaop òmgeit, die al get van gepassioneirdheid mitgekrege haet. Mer dao weite die jungskes zelf dan nog niks van

aaf. Zònger zich daovan raekensjap te gaeve, zuike ze nao weikheid en zachheid, nao de 'charme' van et maedje en et eigene van de vrouw. En òmdat ze zich, zònger bezèi, op hunne laeftied nog sjame zouë òm al nao maedjes òm te kieke, zuike ze de wermte van hun nog ònervare hart toch oet te sjtraole en oet te sjpraeke. En daoveur mòt dan e' jònger kameraodje deins doon, e' jungske dat zich flikflooië en fleië leet.

Och, wie dat alles noe weier veur mich kump te sjtaon, door de klank van eine naam allein al in de herinnering trökgeroupe. Veer ware wanjele gewaes mit Wiel, dae van miene laeftied waar. Wiel leip naeven òs, wie e' hundje dat mit zie' sjtertje kwispelt. 't Waar vruigjaor en de weiëblömkes bluide. Volop sjeen de zòn en de lòch waar werm en zònger wèndj. Veer ware 'n wei ingegange, wovan et vaeke wied aopesjtòng en hawwe òs dao, ònger de fruitbuim, in et graas gelag. Euver òs haer dreve de witte wolke verbie, langs de grote, blawwen hemel en de veugel zòngen in de gruïn-oetgeloupe tek. Dao sjuufde Oswald zien handj en zienen erm ònger miene kop door, en trok mich zo langzaam nao zich toe, pès ich gans kort bie 'm loug, miene kop taenge zien sjouwer aan. Nog get korter bie, en ich vuilde zien wang langs mien wang sjtrieke. Ich vuilde zienen aosem oetgaon euver mie' gezich. Ich deig mien ouge toe, wie in eine zachte sjlòmmer, en leit 'm doon. En 't waar esof dao ein nuuj welt veur mich aopegòng. Wiel naeven òs, dae eesj ummer mer gemoeid haw - Wiel waar erg sjaloes van aard - keek zich alles aan en sjweeg op èns, en deig doe esof 'r zelf in sjaop gevalle waar. Mer ònger zien wumperte door, bleef hae giftig nao òs kieke. Pès 't hōöm te mechtig woort en 't auch lang genòg gedoerd haw. Wiel haet mich - en waat hèi ichzelf draan kònne doon? - dat nooit vergaeve. Hae weur doe zelf mer al te gaer in mien plaatsj gewaes. Mer Oswald haw nemes angesj neudig.

Wie veer doe same nao hoes gònge, wòs ich, dat ich in mie' gans

laeve nooit mee emes zo gaer zou hōbbe es Oswald op dae vruigjaorsmōrge. Saer sjspeelde ich dan auch veur prins bie Oswald, dae oze keuning waar; en de anger jōnges vōnje dat auch gans geweun. Allein haet die leifde doe mer e' gowd hauf jaor gedoerd: doe haw er alweier einen angeren 'ougappel', en leit hae mich lēnks ligge. Ich waar opzie gesjuuf. Wie ich mich dao-euver gegraemd hōb, haet mich waal e' sjtōk van mien joegend bedōrve. Mer den tied deit alles versjliete, en kēnjer veural vergaete gaw en gowd. Veur Oswald is doe kort daonao de zovōöl sjoonder gesjichte mit Lieske begoos.

Dao ware noe waal mee es vieftig jaor euverhaer gegange, wie ich in den trein zout, dae ich in Brussel gepakt haw, òm nao Oswald te gaon en 'm nog eimaol op te zuike nao zo langen tied; en es me zelf al ene zekere laeftied bereik haet, wit me toch nooit of zo get sōms neit veur de leste keer zou kōnne zien.

Kēnjergaods, waat e' miserabel kleusterke wo ich dao aanbelde. Eine klōmmels-broeder deig mich aoep. En dan dat kaemerke, wo dae mich bēnneleit! Ein taofel, get sjtuil, e' paar beestige sjildrieë aan de witte wenj, wo 's-te boekpien van gekrege hes. Et rook nao vōch en wie nao voel wesj, nao brood en minsjesjweit. Ze leite mich waal den tied òm dat krōömke danig in mich op te numme. Doe woort geklop. De deur gōng aoep: Oswald. Hae waar gries gewoorde, mer zien ougen en gezich ware dezelfde gebleve. 't Waar ummer nog de sjone, sjtaatse jōng, mer natuurlik man gewoorde, in de versjaote pie van de broen patesj. Ich waar, wie dan auch, zo danig verbobzakt, bie dat ònverhuids weirzeen, dat mich gei' woord euver de luppe koum. Mer ich sjtouk de handj oet, gōng op 'm aan. Hae kēnde mich neit mee. Hae keek, auch get beteuterd, dach nao, zuikde in ziene geis.... Nei. En ummer zag ich nog niks. Doe vraogde hae: 'Wae hōb ich de eer?' Hae vraogde et wiefelend, ònzeker. 'Oswald', zag ich, pienlik, 'kēns doe mich dan neit mee?'

Dao klöörde zien ougen op. ‘Die sjtöm’, reip er, opvlammend, ‘aan dien sjtöm kèn ich dich trök! Doe bès 't!’ En veer lougen òs in de erm.

Wie veer dan get bekòmme ware van de grote verrasjing, verkneukelde hae zich op èns weier, wie de kaojòng van vruiger: ‘Wie gowd das doe sjus vandaag gekòmme bès: gistere waar ich oet, en möрге hes-te mich neit hie getròffe. Vandaag aevel hōb ich den daag aan mich, en konne veer same-zeen bès aovend. Doe kōns hie mit mich blieven aete.’

Den daag waar nog vööls te kort, om òs te vertelle waat veer òs te zèggen hawwe. Hae waar niks kwiet gewoorde van ziene vruigere ‘charme’. Den ougopsjlaag waar nog dezelfde, hae koos dich nog zo sijnaketig aankieke wie doe, en 't deig mich gowd es ich 'm zoug lache, nog zo gans kènjerlik en ònbezörgd. Mer dan auch weier woort er effe gans serieus, esof ziene geis zich wied-weg druimde en zien herinneringen 'm mitsjleipde, wae wit wo haer. ‘Nog altied sjwermer’, lachde hae dan oug weier.

‘Nog altied charmeur’, hēi ich 'm wille zègge.

‘Lieske is e' paar jaor geleeë auch gesjtòrve’, zag er op èns.

Ich wòs dat. ‘t Kēndj is nooit getrouwd gewaes’.

‘Zou 't langer gelaef hōbbe, es ich mit 'm getrouwd gewaes weur?’ En daobie waar 't op èns, esof ein grote troerigheid in 'm opkoum.

Hae haw altied zo get verwōnjerliks, zo get naiefs euver zich gehad. Mer hae herpakde zich auch weier gauw. ‘t Is verbie, wie szovööl angesj waat auch verbie is. - Requiescat.’ - Hae waar in 't klooster gegange òmdat zien mama dat zo gaer gezeen haw. ‘Oswald’, zag ich, ‘zèk mich, bès doe ten minste gelökkig gewaes op de waeg dae 's doe bès ingesjlage, en hōbs doe 't altied nao diene zin gehad?’

‘Ich hōb et oetgehawte’, zag 'r. Veer keken òs aan. Doe lachde hae, esof er daomit dat woord hēi wille oetvaege en òngezag make.

‘Ich höb vööl vrundjsjap in mie laeve gevònje, en höb mit mie' praedigen auch waal get gouwds kònne doon. Ich höb mien meziek gehad, “die holde Kunst’ wie Schubert zòng, en de luuj zeen altied auch gaer kòmme loestere es ich oppen òrgel van oos kirkske sjeelde.’

‘Mer gelökkig, mein ich, waat me gelökkig in et laeve nuimp?’ Hae sjöddelde mit ziene kop. ‘Ich höb oze regel gein sjanj aangedaon, en zo durf ich haope dat oos Leveneer toch nog kòntent mit mich zal gewaes zeen. Waat nuims doe gelökkig? Geef 't gelökkige luuj in de welt?’

Doe vraogde ich dan mer neit wieër. Ich meinde versjtange te höbbe, dat er daomit alles gezag haw.

't Waar wirkelik de leste keer gewaes. Twee jaor later waar 't mit Oswald aafgeloupe. Haw ich et veurgevuil gehad, dat ich 'm ten minste toch nog eine keer waar gaon opzuike? Mien Nich in 't klooster, de begien, sjreef et mich. Hae haw lòngontsjtaeking gekrege en dat waar ziene vruigen dood gewaes. Ganse daag bleef ich tristig dao-euver. Ich moos ummer weier aan 'm dènke. De gouwe gaon altied mer te vruig. En hae waar eine gouwe minsj gewaes, dao deige al zien eigenaardigheië noe eimaol niks aan aaf. ‘Au fond’ haw ich 'm altied gaer gehad.

Mer de minsj vergit. Me vergit gemaekelik en gaw. Et laeve geit ziene gank en ich vergout auch dit sjterfgeval weier. Dao geit eine jao ummer zo vööl door de kop, en ummer haet me weier mit anger klømmelerieë te make.

Ich moos doe 'ne keer nao de sjtad gaon om veur oos hoeshalling de neudige gruintes in te sjlaon, die veer òs dao geweunlik haolde, es veer neit genòg hawwe mit etgein ozen eigen haof opleverde; gruin veur de sop, paor en unne, radiezen en sjpinaat, fruit en bloumkeul, alwaat et gouf nao gelang van 't seizoen. Ich gòng

daoveur ummer in etzelfde winkelke, wo ein braaf vrouw hoeseirde die 't auch al neit te breid haw en die mich ummer gowd bedeinde. Ongerwiel ich mich dae keer dan dao auch weier leit bedeine, koume auch nog anger luuj de winkel in, die ònger et wachte òngedöldig op en neir leipe en aan 't oetzuike gònge, waat et vroumèsj natuurlik ònaangenaam waar. Dao reet ze ein deur aoep, die achteroet brach en reip: 'Oswald, kòm en help mich; hie zeen klantje die gehölpe wille waerde!'

Ich keek op en sjtòkde bie 't roupe van dae naam. Ich haw nooit nog emes getroffe nao de vrundj van mien jòng jaore, dae auch zo geheisje hèi.

'Wae is dat dae geer geroupe höbt?' vraogde ich benuujd.

'Miene zoon', zag ze; 'hae is pas trök van de saldaote en hulp mich noe ein handj. Höbt geer 'm vruiger hie dan nooit getròffe?'

'Mesjien waal; mer dan höb ich neit gewòs, dat eure jòng zo heisjde. Dae naam....'

'Dae gevilt uch?'

'Hae deit mich dènke aan jaore trök, aan emes dae ich gaer gehad höb, eine gouwe vrundj van vruiger'.

'Dae naam haet zie' grootvader 'm gegaeve, dae van 't Prusisj kouw. Ichzelf hèi de jòng gaer angesj genuimp. Mer geer wit waal, aw luuj zeen eigezinnig.'

Ich treuzelde espres nog get mit inpakke en betale, zo lang pès die anger klantje weier weg ware. Eine ferme, sjlanke, sjone jòng. Zach gekröld haor, auch blaw ouge; en dae droug dus ziene, nooit vergaete naam. Ich begoos get mit de jòng te kalle, koos mien ouge neit van 'm aaflaote. Ich wòs eigelik gaarneit gowd waat ich taengen 'm zag. Mer et waar mich wie weik gewoorde om 't hart. 'Jòng', zag ich op èns, 'hiljs doe mesjien auch van meziek?'

Dao klöörde zien ouge op; presies zo wie de ouge van mienen

eige Oswald dat doon kooste, es 'r irges get heurde van dit of dat, wo hae gek op waar: 'Meziek, heer, dat is mie' laeve'.

Ich bedach mich neit lang. 'Madam', zag ich taenge zie' moder, 'vèndj geer gouwd es ich eure jòng vraog, of er zondig nao de middig bie mich wilt kòmme: dat ich 'm dan mit mich num nao 't konzert in de zaal van Sint Cecilia?'

'Van et Gemengd Koor?' reip de jòng en keek mich aan mit grote ouge, die glinsterde wie blaw kralle. Hae haw, wie auch ich, de affiche gelaeze.

'Dao hèi ich niks taenge', zag de moder: 'ich hawt jao zelf auch vööl van meziek. Mer zo get kost geldj, heer, en....'

'Haet niks te beteikene; ich inviteir 'm jao'.

'Gouwd', zag ze; 'mer woròm dan waal, zou ich wille vraoge. Haet er uch gezag, dat 'r oere wied berves loupe zou, òm irges meziek te heure? Hae zal uch daoròm toch neit gebaedeld hōbbe, haop ich?'

Ich lachde. 'Omdat 'r van meziek hildj, daoròm. Mer misjien toch auch nog, òmdat eure jòng toevallig Oswald heisj.'

In et konzert van Sint Cecilia zòng Louis van Tulder dae zòndigmiddig et 'Requiem' van Verdi. De zaal waar sjtampvol luuj òm dae bekende zenger te heure. Mit dat de lampe aafgedreed woorte en den dirigent ziene maotsjaaf opsjtouk òm sjtilte te kriege, drede ich mich nao de jòng dae doodsjtijl, in gesjpanne aandach naeve mich zout: 'Ich bèn blie, dat ich vandaag hie noe neit gans allein zit, Oswald'. De jòng keek mich einen ougeblik vraemd aan: hae haw allein mer ouge veur et orkes en de soliste. De meziek zat in, zach en sjtil, wie klagend. Ich haw de ouge gesjlaote, leit mich gaon en drieve. 'Oswald', koum et, zach gepreveld, euver mien luppe. De jòng naeve mich hoort niks mee; ich waar neit mee dao veur 'm.

De meziek roesjde sjterker aan, in rollende voluten, vol leid, vol

druifheid, en toch auch weier beröstend, 'Requiem aeternam', treurig mer toch wie vol van ein zuite tristigheid. 'Oswald', fluusterde mien luppe: ich zag et wie veur michzelf allein, en gans in mich zelf en zònger sjtöm: 'Oswald'. En dao op-èns vuilde ich, vuilde ich mit alles waat in mich waar, nog ein anger presensie, klaor en dudelik: ein driede aanwezigheid. Et leip mich sjoeverchtig euver de rök. Ich houfde neit te doon esof dao gaar niks waar. Dao waar get òm mich haer, waat pas geleeë dao nog neit waar, wie ich mit dae vraeme jòng naeve mich allein hie zout. 'Oswald..' De meziek roesjde en sjwol, en woort auch weier òngergaewe en zachter jemerend, wie went de zee zich trök-trèk van et landj en sjtillekes kriesjt. Mer doe op èns dao die geweldig aanrollende golve van et sjturmish opgejaag 'Dies Irae', wobie de versjrikte minsje-massa's engstig aan dich verbie-renne! 'Oswald, Oswald!' Ich zuikde blènjelings griepend wie nao hawvas, en toch zònger mich te ruire. Mer dit gòng verbie, en doe kouw dan auch weiër dat wie oet den hemel zelf gezònge 'Sanctus', wobie vergezichte van glans en glorie aope-sjuve. Reip mich ernes van dao-baove, wènkde mich emes van-oet die wiedte, daen hemel vol kristal en zònnesjien, en gouf mich antjwoord?... En èntjelings dat God-ergaewe, druif-gelaote 'Dona nobis pacem', dat neit mee kriesjt en neit mee klaagt, omdat et zich beröstend euvergeef.... De meziek roesjde weg en sjweeg.

Dit haw waal twee oere gedoerd. Ich waar al daen tied wie weggewaes. De zaal brouk los in wildj applaus, de luuj sjtòngen op mit lawèit van sjtuil en gesjtømmel. Bie dat tumult waar ich wakker gewoorde en kouw trök van wiede, wie van wied-weg, in ein dòm wilj welt, de welt van alledaag. En ich verwònjerde mich: wie kouw dae vraeme jòng dao naeve mich op èns, dae ich wie gaar neit kènde?

'Ich mòt uch bedanke', zag er - ein gans vraem sjtöm - 'wie sjoon dat waar!'

‘Jao’, zag ich mit eine zuch, ‘dit is mee es sjoon gewaes, Oswald; en ich bedank dich veur de kompanie’.

De jòng zal dat neit begrepe hōbbe. Wie hēi er dat dan auch waal kōnne begriepe, dat van die presensie, de driede aanwezigheid, en van dae mystieken touver, dae haezelf haw ingeleid, zōnger zich daovan raekensjap te kōnne gaeve, door niks angesj es et feit van ziene naam?

En allich haet er et vraem gevōnje dat ich 'm doe, waal mit vōöl wermte, de handj gesjōddeld hōb, mer daonao gans allein, en gans, gans sjtil, nao hoes bèn gegange.

De Radja

Wie keigele van e' keigelsjpeel sjtonge de gruin berg naeven ein. Deip dao-tösje loug et dörp, mit røndjelòm wieër-op nog weier hoezer, rood en wit, taenge de vuit van al die berg aan. Eder hoes loug dao mit haof en wei en akker, in terrasse opgeboewd wo mer plaatsj daoveur waar en ze de wilj busj dragelik op eine geheurigen aafsjtandj koosten hawte. Op eine van die bergtup zelf haw zich auch ooit eine minsj ein hoes neirgezat, wied van alle angere aaf. Wie haw dae dat in ziene kop kònne kriege? En e' groot gedouns nog waal. Et waegske daohaer, es van 'waeg' sjpraok koos zeen, waar neit ens e' voutpaad: et waar niks es ein gleuf vol rotsrichels en rollende sjtein, wo me euver sjravele moos, en eigelik allein mer aezele zònger te sjtrukele nao-baove kooste. De bòsj waar dreuver-haer gewasse wie ein dörehek, en alle saort veugel voolt zich dao veilig in. Mer baoven-op waar de kleine plateau zo gouwd es laeg; dao koos me dan wied euver gans et landj oetkieke.

Nemes wòs zich mee te herinnere wae dao ooit geboewd en geboerd haw. Et leste hèi einen eremiet drin gehoeseird, wie et al benao gans ònbewoonbaar waar gewore. Dat waar mesjien al euver honderd jaor geleeë. Noe waar dan auch zo gouwd es niks mee dao es einen houp sjtein mit get kelderlöker. De luuj van et dörp zeen dat saer 'et sjpookhoes' gaon nuime; en wie de kraom

eimaol dae naam gekregen haw, dach geine minsj mee d'raan om dao ònneudig òntrèntj te kòmme. En dao hòlj zich dan noe de Radja op.

Nemes wòs wae de Radja waar of wovandan dae waar gekòmme. In daen tied waar et gemeinsjapslaeve angesj es dat ingerich is allewel. De kael zoug wuis genòg oet. Lank haor dat in gein jaore mee gesjneeë waar, eine wilje baard dae weis wie er wòl: eine baedelaer of eine ruiver, dae et dörp angs aanjoug. Wie dae de Sjoltheis vergunning gevraog haw òm dao in te kroepe, haw dae mer 'jao' gezag, omdat daen drekhoup toch nirges toe deinde en de kael zelf et dao waal gaw muig zou zeen. Mer de Radja bleef en zout dao. De luuj hawwe daen naam veur 'm gevònje omdat ze toch neit vol-oet 'de bandiet' durfde zègge, waat eigelik daomit gemeind waar: eine wuisterik, einen oetsjteuteling.

Wie den ermzelige minsj dao laefde, koos ze minder sjaele es ein antjwoord oppe vraog: wovan dae dao aan et laeve bleef? Achter de ruïne loug ein ekkerke. Dao van haw er zich de gròndj los gepeuterd met e' kròmp iezer en zich dao gruinigheid gezeed. Et waar vruig in 't vruigjaor dat hae gekòmme waar. Netele weisse ròndjelòm genòg, dat er zich dao sop van kaoke koos in einen iezere kaetel, dae de gemeente 'm haw aafgesjtange, tegeliek mit get bössele sjtreu, wovan hae zich in ziene kelder e' bèd haw geimproviseird. Get wieër aaf, nao òngere toe, knoterde e' brunke, dat zomer en wèntjer water gouf, en in de bòsj waar hout genòg om vuur te hòbbe. Es er' zich zien humme weisj, leip er naaksj door zien hoes pès et weiër dreug waar. Hae baedelde eigelik neit, mer gòng de hoezer aaf en sjtòng dao dan hel-op 'Paternoster' te baeë, pès eine minsj oetkoum dae 'm e sjtök brood of eine wòsj more gouf. Me gouf dat neit sjus oet mitlieë, mer òm de kael kwiet te waerde. Hae hòlj zich mit nemes op en keek nao nemes òm. Allein es dao kènjer ware, die langs ziene waeg sjpeelde, koos er sjtil blieve sjtaon om daonao te kieke en sjprouk er mit

hun. De kènjer zelf ware gaw aan 'm gewènd gewoorde, want die kieke eine minsj regelrech in zien ouge en weite dan waal wae ze veur zich hōbbe: de grote luuj laote zich gemaekelik van de wies brènge, omdat ze eine minsj beoordeile nao zien kleijer: en dao houf eine mer get sjoew oet te zeen, dan gevilt er hun al neit. De Radja haw neit èns de middele om zich einen hòndj te hawte; mer daoveur laefde hae toch neit gans allein in zie' sjpookhoes. Wilj doeve en sjteinsjwarbele nisjtelde in zien sjpelònk. De veldjmuus die dao vrie sjeel hawwe, ware gaw mit 'm vertroewd. Ene keer haw zich ein houn bie 'm verloupe: die koum einen angere keer mit angere trök, en leit ein ei achter op zienen dörpel. Es er 's aoves bie zich boete zout op eine sjtein en de maon sjeen euver zien bezitting, sjprònge de wilj kaninkes zo mer òm 'm haer. De nachtegaal hòlj 'm oet de sjlaop, de wilj doeve maakden 'm 'sjmörges wakker.

Allein mit zien eesjte naoberluuj haw er waal ens e' woord gewisseld: dat ware - zònger kènjer - eine krenkelike, awwe man, dem zien vrouw zo get veur alles sjtòng: et ekkerke dat ze hawwe, et verke dat ze hòlje, en de man zelf dae tot zo gowd es niks mee in sjtaot waar. Wie er dat wòs, haw de Radja gezag: 'Ich zal uch helpe mit waat ich kan: geer zeet mit uch twee erm, dat is erger es dat eine minsj-allein veur zichzelf erm is, zo wie ich'. Zie leenden 'm gereidsjap, gouden 'm zaod en plante, veur zovööl es ze dat misse kooste; en hae haw hun et veldje in orde gebrach, erten en bone gezeed, en de neudige aerpel gepaot; en zo hòlp 'r hun auch nog mit et hout dat ze neudig hawwe. 'Ich hōb tied', haw er gezag, 'en houf mich veur nemes angesj te sjpouwe'.

Nemes koum 'm te nao. Hae koos in alle geröstigheid, van zien Ark van Noë oet, euver de berg haer-kiieke, die zich euver et waer besprouke mit de wolke achter hun krune, - kieke in de deipte wo taenge den aovend de lempkes brenden in de hoezer van de luuj. Hae koos zich mit zien veldjmuus ameseire en de

veugel aan zich gewènd make; hae koos zich òngerhawte mit de bloume die dao weisse - erepries, vogelmèlk en boterbloume - mer hae hèi zich neit kònne waere taenge de kal en de wawwel van de luuj in et dörp, die zich mit 'm bezig hòlje: wo laefde de kael van, wae hiltj de Radja aan de kos?

De Radja waar geine minsj wie anger luuj: en dat is get waat de luuj zelf noe eimaol neit kònne verdrage. Me mòt zeen wie ederein is, en angesj doug er neit. Hae koos, mit ein ordinaer bloum in de handj dao waal ein oer lank nao sjtaon kieke, esof dat e' mirakel waar: en dat deit nemes. Hae koos einen aezel, mit vrach oppe rök, langs zienen dòmme kop sjtriekelen en köre, esof dat eine minsj gewaes weur: en wae deit zo get? En dat hokde mer daobaoven op dae berg allein, zònger vrouwmèsj, zònger kèndj of krao. Wovan laefde dae Radja? Haolde hae zich sjnachs bie de boere de eiër oet de körf, sjtoul hae zich hounder en kenien bie de luuj, en leiten 'm de sjpoker van zien drek-paeis daobie in roe? Wie weur dat muigelik es haezelf geinen òmgank gehad hèi mit den Duvel? Mer dan zou de kael zeker auch waal op klein kènjer loere, òm hun et bloud aaf te tappe....

In et dörp gòng de wawwel ròndj wie ein meule. 'Hei veer òs neit ingelaote mit de kael,' zag de Sjoltheis, 'dan hèië veer noe geine las mit 'm. Dat höbs-te d'rvan, es-te ens ene keer gowd wils zeen'. Sòms zag 'm waal ens eine in 't langs-gaon: 'Nog neit oetgemirgeld?' Hae lachde trök: 's Levenheer haet et waal veertig daag oetgehawte: alles leert, en Sint Jan out sjprènkane'. 'Foei' haw de pastoor gezag: 'zeen dat vergelikinge make!'

Einen angere vraogde 'm: 'Wie lang nog?' Doe haw er es antjwoord gereid: 'Et doert nog lang, pès de sjnee ligge zal'.

Misterie. Van de wilj asperges, die me in de busj in 't vruigjaor vindj, kan waal geine minsj vèt waerde en auch neit van kette-kroed. Jao, van sjlekkè kan me sjelei make; mer veur wilj keesje, morbele en braomele, en auch veur sjtein-sjampignòngs waar et

nog vööls te vruig in den tied. Hae koos dan toch gein salamanderkes sjlachte of veldjmuus aete; de veugel respekteierde hae, auch al hèn er e' gewaer gehad. Kwakkerte-betskes? Jao, wovan? 'Zeker', haw de pastoor gezag, 'ummer haet et in de welt waal weier vraemde luuj gegaeve, bezònjèr in den awwen tied dae ze de middeleeuwe nuime: oze Sint Geerling laefde in einen haole boum en sjeleip dao sjtaonde, wie e' paerd; eine Benedictus leit zich drie jaor lank zie' brood door eine raaf in zien grot brènge, en den eremiet Goar, aan de Rien, hòng ziene mantjel op aan e' zònnesjtröölke, esof dat eine kapsjtok waar. Hieronymus laefde mit eine laeventige leef in ein kamer, en eine Simon woonde baove op e' sjtök moer, zònger daovan-aaf te kòmme òm te aete of te drènke.... Noe, dat ware heilige, vergaet dat neit; zelfs Sint Laber, wo ich mer van sjwiege zal! Mer deze kael hób ich nooit in de kirk aan den offer gezeen'.

'Veer mòtte make dat veer 'm kwiet waerde', zag de Sjoltheis.

En doe gebeurde op ene keer get sjrikkeliks. Dao woort, in ein van de busj, et liekske van e' kèndj gevònje, dat al drie daag vermis waar. Groot gesjreef in et dörp, wildj opruir ònger de luuj. Et liek droug ein wònj aan de veurkop, wo et kèndj aan doodgeblouwd waar. Koos et gevalle zeen, verdaold in de berg, van e' rotssjtök gevalle, of door eine ruiver mitgesjeleip?

Dat haw de Radja gedaon! Ederein waar et dao-euver eins. De kael oet et sjpookhoes, dae mit den Duvel òmgank haw, moos auch dit kèndj beheks hóbbe. 'Natuurlik de Radja, waat meint geer?'

De Radja woort oet ziene kelder gesjeleip. Hae wòs van niks. Hae haw nemes ooit get gedaon. Hae zou e' kèndj vermaord hóbbe? En - om ein lang historie kort te make - 'howt 'm de kop aaf of hangt 'm op: dat zal mich egaal zeen', zag de Sjoltheis, 'es veer 'm mer kwiet waerde.'

'Nao et galgeveldj', böljerde et dörp.

‘En waat zèkt geer, eerwaerdige?’

‘Ich kan allein mer zegge’, zag de pastoor, ‘dat er zich in mien ouge sjlech gedragen haet door nooit bie mich te komme, noch in de bichsjtoul, noch in de sakristie. Ich weit dus niks. Mer in et Latien zaet me: vox populi, vox Dei, dat wilt zegge, dat 's Leveneer sjprik door de mòndj van de luuj. En waat de luuj meine, höbbe ze dudelik gezag’.

Eine minsj van et Gerich zag aevel: ‘Höbt geer beweze, dat de Radja et gedaon haet?’

Dao-op zag de Sjultheis, dae van korte mette hòlj: ‘Kònt geer bewieze dat er et *neit* gedaon haet?’

Doe koum dan toch auch de aw vrouw, die zich van höre berg aafgesjleip haw en zag: ‘Bewieze kan ich niks, mer ich kan uch waal zegge dat de minsj mich gehölpe haet in alles, mich oos veldj haet òmgedaon, mich de aerpel haet gepaot en mich hout gebrach haet wie er mer koos, - wo ederen angere mich mit mienen erme, krenkelike man in de elènj haet laote zitte, auch.... ‘Genòg, genòg’, zag de Sjoltheis. En de Radja woort, de sjtrop òm den hals, nao de galg gebrach, et gans dörp sjrevend d'rachter-aan.

De waeg leip boete de hoezer langs e' groot houte kruuts, wo eine witte Leveneer aan hòng, in de sjeem van belbuim die euver de baek haer weisse. Veur dat kruuts sjtòng ein bank, wo de luuj zich dèks opzatte veur te baeë in et langs-gaon. ‘Dit is alles waat ich vraog’, zag de Radja wie ze pès dao gekòmme ware, ‘laot mich, veur dat ich dan ònsjöldig sjterve mòt, nog aeve, veur de leste keer mich hie get baeë.’

Dao doosj nemes ‘nei’ op zegge. En hae gòng nao de bank toe. Mer wie hae zich dao dan oppe kneië zètte wol, zoug er sjus e' klein deirke kroepe, rood mit sjwarte sjpikkelkes, - sjtillekes, sjtillekes kroepe, dwaesj d'reuver-haer. Hae zoug et en wachde effekes; doe deig er et deirke veurzichtig op zie mit de handj.

‘Höbt geer dat dao gezeen, heer Sjoltheis?’ reip de erm vrouw, die allein van allenei veur 'm gesjpraoke haw. ‘En dat zou eine meurdenaer zeen?’

die allein van allenèi veur 'm gesjpraoke haw. ‘En dat zou eine einen duustere sjeem euver de plek. De baek hòlj op-èns den aesem in, de veugel sjwege. Eine bliksemsjaag, mit dònner, sjloug euver et kruuts haer en de witte Leveneer, dood wie Hae waar, richde ziene bleike kop, dae nierhông euver zien lènker sjouwer, langzaam op, deig de ouge wied aoep en keek de luuj verwietend aan. Ein minuut van angs en sjpanning. Doe leit Hae de kop, mit de döres d'ròm haer, weier dood trökvalle op zien sjouwer.

Dao maakde de Sjoltheis zich oor-oet, op sjtaonde vout; de pastoor mit 'm, niks minder. De luuj maakde bein, waat ze kooste achter hun aan. Alles vluchde vol sjrik.

‘Zeet dat geer wegkòmp’, zag de erm, aw vrouw nog taenge de Radja, dae dao gans wie vertuzeld sjtòng: ‘Noe haet 's Leveneer gesjpraoke!’

En saer daen daag heisjt dat klein deirke, rood mit sjwart besjikkeld, in benao alle tale van oos weltdeil ‘Levenerebeesjke’.

Onger de sjwerbelkes

‘Dat is neit genòg,’ haw Reinder ziene papa gezag, dae kolonnel in ruste waar, ‘das doe mit dae nuje vrundj van dich zo hie en dao e' wenjelingske maaks, get sjoon landjsjepkes leets zeen en dan mer met 'm tennis-sjepele geis en geer get maedjes likt oet te loere: es dae minsj (dat waar ich), dae hie volkòmmen vraem is, noe dan toch hiehaer koum òm oos lendje te lere kènne, dan mòs doe 'm landj en luuj veur ouge brènge, zo wie ze wirkelik hie zeen, en dat in hun daags gedouns en bedrief; dan gank mit 'm de boer op, en tuin 'm wie oos minsjen dao hun ambach oetvuire, wie en waat ze doon veur fatsuundelik aan de kos te kòmme en hun kènjer groot te brènge, wie ze laeve tösje hun vee en hun gesjeer; gaef 'm ein idee daovan wie, beveurbild, de mienwirker, zoer genòg, zie' brood verdeint; en leer 'm begriepes waar et allewel heisjt op e' kasteelke te laeve, mit eine pechter dae gein knechs kan kriege wie er die neudig haet, òm achter de ploug te loupe, en gein maeg òm de kui te mèlke; wo ze 't kaore, es 't riep is, neit bènne kònne kriege, òmdat hun et neudig wirkvolk faelt òm 't te zichte, te bènje en 't, in sjouve gebònje, bènne te vare, zodat et waal èns te rotte sjteit op et veldj....’

Reinder haw dat gezèkde van ziene papa begrepe. Ichzelf waar wirkelik geïnteresseird in de sjtreek, die gezaengend sjeen en sjoon waar. En zo ware vader en zoon et euver 't volgende eins

gewore: Reinder sjreef alzo, noe èns aan deze en dan aan dae van eine van zien nònke en tantes, dat hae dae en daen daag mit eine vrundj, eine vraeme, zou kòmme, òm dem get van et landj te laote zeen: en of et hun gelaege koum es ze dan same veur et middig-aete bie hun bleve. Dat gòng dao zo mer gans gemuidelik toe. Papa, de kolonnel, sjreef dan zelf auch e' paar weurd bie dae breif, en op den aangegaeve daag trokke veer twee d'rop oet, mit wanjelsjtekke gewaopend, es 't neudig waar e' sjtök mit den trein, e' sjtök mit ein of anger bös, en e' sjtevig sjtök te vout; en òngerwiel keke veer òs aan waat veer zo al lènks en rechts te zeen kreges: wo veer koume woorte veer, nao den aard van de luuj, dan èns op eine groten haof en dan èns op e' deftig guitje, vrundjelic en waalgemeind òntvange. 't Waar köstelik zomerwaer. Neit euveral louge de gruin heuvele van 't landj in dezelfde aw gerösheid van vruiger tied te sjlòmmere, achter de ummer bewaegelikke kannedaas in wei en baenje, wo kènjer van et dörp op hun vee pasde en de koutelebout sjlougten in et bluiend graas: veer koume door dörper die wie sjtedjes gewoorde ware, in de sjatte van de sjwarte berg van esjele en aafval, Toeter gries sjlakke, wo de Miene mit hun bedrief en hun ruirigheid et òmliggende e' gans anger oetzeen gegaeven hawwe, en alles noe wieër nog mer mee deine moos veur de industrie en, in plaatsj van et boerebedrief van vruiger daag, noe 't geratel van wages en masjienerieë de luuj gein ras mee leit.

En zo koume veer dan auch eine gouwe keer, muig geloupe, mer kòntent en blie, in 't gezich van e' saort van kasteelke, wovan den tore òs al oet de wiedte gewènk haw. Al de lenjerieë, die d'ròm haer louge, heurde daobie. Es 't Mienbedrief zich nao deze kantj gòng oetbreië, zag Reinder, zou ziene nònk de ganse zaak natuurlik gaer dao-aan verkoupe òm 't kwiet te zeen; mer veurluipig mooste ze nog wachte, bès et gans gedouns aan zie' maximum van waerde gekòmme waar. Geine boer dae 'm dat zou kònnen aaf-

koupe veur eine zoon dae trouwe gòng. Gein dènken aan! En zo moos mer sjtil gewach waere, pès de Mien et höbbe wol en koupe moos. En òngertösje mooste nònk en tant, of ze dan al ‘baron’ ware, zich door alles haersjlaon en zelf wie boere sjlave. De Mien wacht òngerwiel den daag aaf, dat ze 't neit langer kònnen oethawte: dan is veur die den tied gekòmmen òm toe te sjlaon, zag Reinder.

Veer woorte door ein aw maad bènegelaote in eine grote zaal, wo 't noe presies neit erg feestelik oetzoug. Waal sjtuil mit plusj euvetrokke, en sjwaor floere gardiene veur de deipe vinsternisje. Mer et rook nog al duf, wie nao voch, esof die roete neit dèks mee aoep-gònge. Et boekèt bloume, dat in ein vaas oppe taofel prònkde, waar versjlaak. Eine fits sjtòng geleund taenge de klokkekas, waovan de klok neit gòng. De deur van eine grote porseleinkas waar hauf aoep, al hèi die oet et lood gehange. 't Moos lang geleeë zeen dat hie nog ges ontvange ware. Ich keek Reinder vraogend aan.

Veer hawwe òs neirgezat en wachden einen tied lank. Doe koum, opgewèk en vrundjelijk lachend, de Tant bène. ‘Wilkòm’, zag ze. ‘Dao höbt geer noe toch wirkelik goud bie gedaon’. En ze peunde Reinder. ‘Es geer et noe mer numme wilt wie et hie is’, zag ze taenge mich, en ze vaegde mit de handj langs de grote sjolk dae ze droug - eine wirkmanssjolk. ‘Ich zal 'm mer neit aafdoon’, lachde ze; ‘geer mòt weite, ich zout sjus de kui te mèlke in de sjtal. Veer höbbe nemmelik gei' personeel, althans neit genòg. Miene man, de ‘baron’ (en ze lachde weier wie ze dat zag) is mit eine wage hout nao de sjtase. Of er veur de middig trök zal zeen, weit ich neit. Mer in eder geval blift geer mit òs aete, mit Bonne-mama, die bie òs inwoont’, expleseirde ze mich. ‘Oos kènjer hób' veer op kossjool en pensionaat mòtte doen, omdat ze hie te wied van alles aaf zeen. En dat waar auch nog in

anger opzichte veiliger. Geer versjtaot waal, in de tieë die veer hie allewiel belaeve, wurd dat 'e gekompleseird probleem. Dao löp zo vööl vraemd volk langs de waeg'.

Veer begrepe. 'Ein zaak', zag ze, en keek daobie weier gans ernstig, 'geer mòt mich noe aangaons nog aan mie werk laote; mer òngerwiel kònt geer Bonne-mama get gezèlsjap gaon hawte in hören tore! Doe, Reinder, wits de waeg jao nog waal daohaer, de kamer baoven-in'.

En zo gònge veer op bezuik in den tore van et guitje.

'Bènne'. Reinder doug de deur aoep. Hae gòng veur. Ich zoug euver zien sjouwer haer, dat de kamer klein waar. Oet eine gebeeldhouwde zaedel sjtòng de figuur op van ein aw dame, sjmaal van sjouwer en sjneewit van haor; ze waar groot van sjtök en gans in 't wit gekleid: floerechtig wölle goud, mit blawwe satien òm de polse en gans ònger-langs. 'Dat deit mich plezeier,' zag ze, en kouw lachentaere nao òs toe, mit oetgesjtaoke handj. De sjeip van höör kleid roesjde achter höör aan.

'Zèt uch', zag ze. 'Of nei, eesj nog eire ougeblikske, pès ich richtig veur uch plaatsj gemaak hób'. En ze begoos bòntje lappe en duik weg te numme, wo die euver sjtuil, töffelkes en kesjkes, haergesjpreid louge. En wie veer òs zatte, zag ze taenge mich, nog mit ein douk in de handj: 'Geer zult dat hie bie mich eire vraem menage vènje.'

'Geer woont hie waal zeer sjilderechtig', zag ich, e' bitje verlaege, en keek door de wied aoep vinster nao boete.

'Nei', zag ze, 'geer mòt òmhoog kieke', en wees nao de plafòng. Ich keek òmhoog, en dao woort alles mich dudelik. Van de houten belk, de traeme die 'm drouge, hònge, door de ganse kamer haer, veirkentjetige houten plenskes aaf, aan fien kètingskes; en baoven eder plenske zout e' vogelnisjke aan de balk geklaend: loeter sjwerbelkes, die dao hun nisjke geboewd hawwe. Daoveur haw-

wen al die lappen en duik euver de muibele gelaege, zolang de bewoonster allein waar in h  r kamer. En noe bemirkde ich auch in de grote vinster ein roet die aope blieve koos, es de ganse vinster gesjlaote waar.

‘V  ndj geer dat vraem?’ vraogde ze mich mit e' lechske zo leif, dat ich h  r daobie waal   m den hals h  i k  nne valle.

Reinder en ich keken   s de ougen oet. Sjarbele vloge door de vinster b  nne, sjwènkde door de kamer r  ndj, zatte zich oppe plenkskes en doekden in de n  ster weg, wo hun j  nge ze piepend wachde. Ze gouve klaorblikelijk niks   m   s, die nao hun keke. Ze kummerde zich neit   m de bewaeging in de kamer, wo veer zouten en wauwelde. Ze laefde daobaove, taenge de plafòng aan, t  sje balk aan balk mit de hangende plenkskes, hun eige blie en bedrievig laeve, esof dao   nger hun gein minsje besjt  nge en hie, b  nne de torekamer van de sjtil-deftige ‘douairière’, de welt hun eige waar. Hie ware ze veilig en vrie. En de aw barones mit de sjneewitte haore, vertèlde, terwiel h  r ouge mit aandechtige verleifdheid en getoemel van h  r mitbewonesj volgde: ‘Zeet geer, zo versjliet ich hie noe de leste daag van mien awd laeve, gans veur mich allein en toch daoveur neit einzaam; r  stig en kòntent, mit al mien soeveniers   m mich haer, mien veugel en mien bloume, die mich gezèlsjap hawte. Eder jaor k  mme ze nao mich tr  k. Ich weit dan allein neit of et weier dezelfde zeen van et veurig jaor, of dat et mesjien waal de j  nge zeen, die hie gebaore woorte. Mer dao geit et mich jao neit   m, es de aw nester mer op nuuts bewoond waerde en ich dan hun gezèlsjap h  b, p  s et naojaor wurd. Dat is dan zeker e' tristig ougeblik. Op   ns waere ze allemaol   nr  stig, fladdere wildj en besjeftigd   m den tore haer, giere en sjreven esof ze auch nog angere nao zich toe reipe. En geer k  nt d  nke wie mich dat tristig maak. Dat doert dan zo einen daag of drie, en op   ns, eine m  rge vruig, zeen ze weg. Veur gouwd verdwene. Dan geit de vinster toe. Ich houf dan op niks

mee te wachte. Nemes van hun is achtergebleve. En zo begint daomit veur mich de lange wèntjer, in sjtilte en einzaamheid. Van hiebaove kiek ich euver de veljer haer, die lankzaam laeg waerde. De gael blaar wènje weg oet de kannedasse en valle oppe gròndj òm vòllig te vergaan. Mit weemoud kiek ich euver de busj en de heuvelen in de wiedte, wo de wolke zich duuster bie-ein pakke en mien kameröodjes hun waeg gevònjen höbbe nao et Zuuje. Nog eine maondj of twee, vol wèndj en raengen en tristigheid, en dao vilt dan den eesjte sjnee.'

Ich moos onwillekeurig nao höör sjneewit haor kieke: wie awd die sumpatieke dame waal zeen koos? Mer ze haw nog gaar niks van ein versjlete, oetgelaefde vrouw. Höör ouge ware nog vol leich en klöörte, höör wange nog glaad en frisj.

'Dat is de druifbeid van de wèntjer', mediteirde ze wieër, wie veur zich zelf, 'dat me dan zo sjrikkelik kan verlange nao et vruigjaor; en natuurlik kump daomit bie awwer luuj ummer de gedachte op: ich zal et volgend seizoen mesjins neit mee belaeve. En òngedöldig kiek ich nao et Zuujen oet, wo ze weier vandan mòtte kòmme, mien sjwerbelkes, mien kameröodjes veur de zomertied.

'Ummer doert et lang, en vööls te lang nao miene zin. Mer op ene keer, en dat geweunlik taenge den aovend, wurd aan de vinsterroet getik. Mit hun bekske tikke ze taenge de roet. Dao zeen ze! Dat waar et teike! De eesjte zeen bie mich trök-gekòmme! Ich riet de vinster aoep. En 't eesjte köppelke kump nao bènne gevlaoge en doek op nuuts in 't nisjke van vruiger. Dan bèn ich waal zo blie dat ich daen aovend neit in sjlaop kan kòmme. De klein roet geit noe neit mee toe. En de volgende daag kump, ein veur ein, de ganse res, pès alle nèster weier vol zeen. Dat is dan wie e' nuujt laeven òm mich haer. En auch in michzelf wurd get wakker, waat de ganse wèntjer dao gesjlaope haet: e' nuujt laeve. Versjtaot geer mich? Of zeet geer nog te jònk òm dat te begriepe,

wie eine minsj gelökkig laeve kan mit allein mer de Natoer?’ Ich koos höör allein mer, mit de kop wènkend, geliek gaeve.

‘En daomit’, zag ze, ‘is dan auch de zomer weier veur mich begoos. Ze höbbe mich et vruigjaor gebrach. Ze zeen gekòmme wie ein veursjpling van nog e' jaor van blui, van bliedsjap en riepte. En 't gans seizoen laef ich wieër mit mien sjwerbelkes, en num ich deil aan 't laeve van de nester baove mich, wo dan al gaw de eikes gelag en oetgebruid waerde, en de kleintjes beginne te laeven en te piepe, - de jònge die et volgend jaor hie auch weier hun nisjkes zullen opzuike, nao eine lange wèntjer van verlange en van sjwiege, van sjtilte en dèks van sjtòrm’.

Veer wòste wirkelik neit waat te zègge. Alles waat die sjoon, aw vrouw in 't wit dao vertèld haw, waar wie e' vertelselke oet eine lang verbieën tied: get ònwirkeliks in deez welt van bedrief en lawèit en sjpiktakel, esof hiebaove, in deze veirkentjetige kasteeltore, den tied zelf sjtil waar blieve sjtaon, van dat Sjneewitje nog laefde en Daore-Reuske sjleip achter de døre-hèk. Veer kooste allein mer in sjtilte nao de sjwarbele kieke, die in en oet vloge. Doe sjtòng de douarière op oet höre zaedelsjtoul. ‘Ich höb de bel gebeurd veur oos middig-aete’. En 't waar esof veer wakker woorten oet einen droum, wie de baròn, dae òngertösje trök gekòmme waar, nog besjwèt en in de humsmoewe, lachend zag: ‘Kènjer leif, gowwd aeten en drènke hiltj lief en zeel bie-ein. Laot et uch sjmake: geer zult waal hònger höbbe, reizigesj!’

Paosjlelies

Wie Hari Beelmans sjtòrf aan de vleigende taering, leit hae ein jòng widvrouw achter mit drie ònverzörgde kènjer; daobie einen aanzeenlike haaf mit twee paerd, de neudige kui en anger klein vee. Den awdste jòng gòng al neit mee nao de sjool en begoos zich auch e' hitje oet te kènne in sjtal en sjuur, òmdat zie' vader Hari 'm dao al zo get waegwies gemaak haw. Hae koos mit de ploug ein rechte voor trèkke door et sjtoppeldj en hae hèi auch zeker al kònne zeeë; mer meeë is einen angere kal. Veur ein kaoresjouw richtig te bènje zeen sjwaorder hènj neudig es die van eine kaojòng van twelf jaor. Dat is dan toch nog mer e' kèndj. En daoveur haw Hari in zien lèste oet gezag taenge Hubertien, zien vrouw: doe mòs hertrouwe es ich dood en begrave bèn.

Dat waar natuurlik auch de meining van vader Sjmolders, den eige vader van Hubertien, en van et gans dörp. Mer wie, nao de zös-waeken-deins veur Hari, dae ònverzeens gesjtòrve waar, vader Sjmolders op ene gouwe keer dao-euver begoos, zag Hubertien, mit eine verbete mòndj en twee ouge wo vuur in brende, gedesindeerd: 'nei'. De vader keek op van die heftigheid. 'Nooit en daomit oet', zag Hubertien, en dat mit ein sjtòm waobie den awwe man, dae zien dochter kènde, waal wòs, dat dao niks aan te doon zou zeen. Dao waar noe eimaol neit taengen in te gaan, es zich de veurkop van zien dochter rumpelde. 'Nooit'. En mit ein ènkel

woord wie dit, waar, in dit geval, alles gezag.

‘Waat dan?’ vroug vader Sjmolders en trok zien ougsbraoë tristig op.

‘Ich weit, dat ich hie, es widvrouw, neit mit eine vaste knech kan blieve hoese. Waat de hoeshalling betruf, dat kan ich allein waal aaf; en veur ein vaste maad is hie gei' werk genòg. Mer in oos bedrief is dat angesj. Dat kan zònger mansluuj neit wiejer gaon. Tot nog toe höbt geer mich, geer en mien bruiësj, same gehölpe. Gaeft mich noe Sevrien, dat dae bie mich in kump wonen en de boerderie in zien hènj nump. Wie ich zèg, bie de paerd is eine mansminsj neudig. Mich tunk waal, dat geer deze brouer van mich bie uch kònt misse. De kènjer hie zeen hunne nònk Sevrien gaer, en hae zelf auch heet hart veur kènjer. Laot 'm aan mich euver, pès dat haezelf aan trouwe denk.’

‘Sevrien?’ verwònjerde zich vader Sjmolders, ‘esof ich dem zo mer misse kan. En dan nog....’

‘Zoudt geer lever zeen dat ich dan 't gans gedouns verkoup en irges maad gaon waerde in de sjtad?’

‘Hou, hou! Verhure, esof dat niks weur!’

‘Mer ich höb eine kuiper in 't veuroet zich’, zag Hubertien doodsbedaard.

‘Godbewaar òs. Nei, dat in gei' geval!’ Vader Sjmolders ziene boere-greutsj kouw hie taenge in opsjtandj. Landjverkoupe geit de boere-eer te nao.

‘Dan gaeft mich Sevrien’, zag Hubertien. ‘Kort en gouwd. Hae kan bie mich inwonen en ich zal et mie' brouer neit lestig make. 't Is et erf gouwd van mien kènjer, waat ich in zien hènj lèg, en zo blief ich de baas hie. Dat sjprik vanzelf. Euver anger kondisies kòn veer nog kalle, es geer mer eimaol ‘jao’ gezag höbt.’

‘Mer doe wits dan toch auch, zo gouwd wie veer allemaol, wae Sevrien is: eine lapsjwans, eine bòmmelaer; en es 'r miene zoon neit weur, zou ik zègge: eine niksnötziger, einen doordreeër.’

‘Vader, en ich maak mich sjterk dat ich 'm ònger den doem zal hawte. Ich höb mich al waal ens aafgevraog of geer 'm ummer gowd höbt aangepak. Hae haet zien eigenaardigheië wie veer allemaol ze höbbe. Es hae get mee vrieheid krig, es 'r bie uch haet, zal hae auch waal zo rebelsj neit mee zeen. Hae houf mer onger de plak oet te zeen van zienen awwere brouer. Es Sevrien zich verantwoordelik geit vuile, kan hae ònbekummerd zichzelf zeen. Zèt ich dan einen daagleuner naeven 'm veur et graofste werk, dan kan haezelf auch e' bitje den heer sjepele en zien leifhübberie vrieër naogaon.’

‘Pès dat de veldjwachter 'm eine vieze keer in ziene nak krup! Mòs doe de sjtruiper nog de handj baove ziene kop hawte?’

‘Laot mich gewaerde, vader. Veer können 't jao probeire.’

Vader Sjmolders sjweeg einen ‘amen’ lank. Dan zag er: ‘En wits doe zeker dat 'r nog gein trouwplanne haet?’

Hubertien sjweeg effe en keek in gedachte de vinster oet. Doe zag ze, weiër gans zeker van zichzelf: ‘En es dat zo zeen moos, zal nog water genòg de Maas kòmmen aafdrieve, veur dat veer dao-aan toe zeen. En dan zeet *geer* auch nog dao, zou ich dènke, vader. In eder geval kan *ich* et pès dan toe volhawte.’

Sevrien waar aldus, saer den dood van zie' sjwaoger, bie Hubertien ingetrokke. Et knechtekaemerke, naeve de paesjsjtal, waar praoper veur 'm ingerich. Dao moos noe eimaol emes zeen, dae eder ougeblik gereid sjtòng in de nach, om nao et vee te kieke es dao ònraod gewaes weur. ‘Doe höbs alle zörg op dich genòmme’, haw zie zöster gezag, ‘kan ich op dich sjtaot make?’

Alles gòng gowd. Sevrien wirkde same mit de knech, dae ze gehuurd hawwen in röstig einversjtendnis, nao gelang de sezoene koume en hun werk dat vraogde. Es den duustere inveil en hae neit oetgòng, sjeelde hae mit de kènjer en noum 'r et kleinste op ziene knei. 's Zondigs sjwalkde hae wied en breid door 't dörp, en

drònk hae zie' naat, wie et 'm geveil. Zie' sjtrikke-zètte leit daoveur neit nao; zie' gewaer haw er bie zich oppe kar, veilig verbòrge ònger klee en grommet. Dao-mit leit Hubertien 'm versjtendig-genòg gewaere. 'Me mòt eine mansminsj neit behanjele wie ei' kèndj, en nog minder wie einen hòndj aan de ketting': dat wòs ze. De pastoor waar blie dat Hubertien - de erm vrouw haw toch al leid genòg - op deez maneir oet den elenj waar. Auch et dörp haw et ein gans geweun oplossing gevònje, veur zolang es dat zo doere koos. Dit alles haw vader Sjmolders aevel toch neit d'rvan trökgehawte òm nog èns oppe kòrf te sjtote: Hubertien hèn zich niks te make oet de gebroekelike kaetelmeziek, es et wol hertrouwe. Mer de rumpele ware dadelik weiër op ziene veurkop gekòmme bie die weurd, en de ouge van Hubertien begooste auch weier te brenne. Alles waar, wie vruiger, mit ein ènzig woord gezag en aafgedaon: 'nooit.'

Sevrien haw sjpas in zien nuuj besjtaon. Dat waar dudelik. 'Aevel', zagte de luuj, die ummer den eine euver den angere kalle: 'wie lang zal et doere?' Van de sjool aaf waar Sevrien kameraod gewaes mit Tilla van de meister, wie et maedje altied genuimp woort nao den òngerwiezer, dae es eesjte de sjool van et dörp haw geleid. De jòng luuj zouge zich saer, wie ederein in et dörp zich zuut. Hae koum neit bie de meister in et hoes, en Tilke waar auch nooit bie Hubertien bènne gewaes. Et hoes van de meister waar waal et deftigste van de gemeente. Dao hònge witte gerdinkes veur de roete, en geraniums sjtòngen oppe vinstlerlatèi. Ein hөөfke veur et hoes, vol bloume; eine moussem achter et hoes, vol fruitbuim en gruinigheid; gein sjtalling en geine mèshoup, wie bie de geweun boere; niks es e' sjtelke veur gereif, en ein geit of e' verkske taenge de wèntjer.

Dao waar dan auch niks waar mer get te dènke gouf; mer de dörpsluuj hawwen ummer gezag: 'doe zuls zeen dat Tilke wach, bès zie' vader en moder dood zeen; in daen ried is haezelf auch

zovööl wiezee gewore: en dan trouwt et mit Sevrien van Sjmolders. De Sjmolderse zeen gein luuj wie de kraoë die, es ze opvleige van de gròndj, niks achterlaote; ze zitte gowd in hun geldj en Tilke erf lenjerië, lènks en rechts: dat kan neit baeter geassorteierd.' Me wachde allein mer in sjtilte. Dat koos zo nog e' paar jöörkes doere, mer dan....

Es Hubertien zo get in ore-waeghe koum, trok et de sjouweren op en sjweeg.

Ene aovend, dat brouer en zöster zo bie-eiri zouten in de keuke, mit de aoligslamp oppe taofel tösje hun in, - hae mit zien piep in de zaedelsjtoul, en zie mit de sjtrikhaos, - zag Hubertien zo op èns, mer toch mit ein anger sjtöm es gewoenlik:

'Sevrien'. Ze keek neit op van hөөr werk.

'Waat?' vraagde hae.

'Waat ich zègge wol....'

'Jao'.

'Höbs-te 't bie mich waal nao diene zin?'

'Woveur neit?' vraagde hae. 'Ich bèn kòntent.'

'Dan is 't mich gowd.' En ze sjwege. Mer doe, nao get wachte:

'Wie lang meins doe das-te 't hie bie mich zuls oethawte?'

'Weurs doe mich lever kwiet?' vraagde hae grinsjlachend.

'Dan zou ich 't dich al lang beduud höbbe.'

Hae keek zie' zöster allein mer ter sjloeks aan. Hae vuilde dat noe get gòng kòmme.

'Ich wol allein mer weite - noe beefde hөөr sjtöm - ofs doe mesjins trouwplanne höbs, en wie 't dan daomit sjteit?'

'Mit trouwe?' vraagde Severien, e' hitje bitsig. 'Nei.'

'Waat: nei?'

'Ich höb gein planne. Ich trouw nog neit agaons'.

'Mer wienee dan waal?' Dit waar get sjpits gezag.

'Dao bèn ich nog te jònk veur', grinsjlachde hae; 'nog te gruïn'.

‘En wienee meins doe dan das-te awd genòg daoveur weurs?’ Ze loerde nao hõöm van ònger hõör ougsbraoë, engstig.

‘Hao, ich hõb waal zo al èns gedach, pès oos Peterke gelaot hèi’.

‘En meins doe, dat et dan neit al te laat weur?’

‘Om nog de kolder in de kop te kriege?’ lachde hae. ‘Doe wits dan toch auch waal: wie awwer wie gekker.’

‘En Tilke?’ riskeirde Hubertien.

Dao koum geinen aosem op. Hae bròmde allein nog mer zo get. Ze sjwege. Hubertien dach: ‘Noe veer toch eimaol aan de gang zeen hiemit, en hae is neit oppe luip gegange, dan noe auch mer wieër: ‘Dan kan ich dus op dich raekene, jòng, das doe mich neit in de sjteek zuls laote pès zolang?’

‘Dat hõb ich dich gezag, Hubertien. En daomit basta’.

‘Dat hõbs doe mich dus versjpraoke! Mer òm zeker te zeen van alles, hèi ich dich wille vraoge, òm mich dit op Sint Jans Evangelie te besjwaere’.

Dao sjloug Sevrien zich met ein handj op et bein en gouf hae zich aan et lache. ‘Geer vrouwlujj toch! Sint Jans Evangelie is gouwd veur es et hòmmelt dat et kraak. Dao mòs-te geine pòppekas mit make’.

‘Nei’, meinde Hubertien, terwiel ze rood woon in 't gezicht; ‘mer es ich mich zèg, dat manslujj nog verangerliker zeen es e' vrouwmesj dat zeen kan, dan hèi ich toch gaer mien volle zekerheid’. Pès zo lang haw ze op 'r sjtrikhaos gekeke, esof die allein al hõör gedachte in besjlaag genòmme haw; mer noe richde ze de ouge op 'm, vas en sjtremg:

‘Waat Tilke aangeit, dat mos doe weite wie 's te daomit omsjprings. Dat is mee e' sjtaeds jufferke es e' maedje van 't dõrp, dat past op ein boerderie. Mer ein zaak mòs doe weite: dat hie, in mien hoes, gein plaatsj is veur ein sjweigesje. Dat hòlj ich neit oet. De bazin hie, dat bèn ich, en nemes angesj.’

Daen aovend zagde ze zich wieër niks mee.

Zo gònge de jaore verbie, en de jaorgetieë van zeeë en meeë, van Krismès en Kroetwösj, van Kirmes en Kruutsdaag. 't Ware gouw jaore en auch al ene keer minder gouwen ougs, es in de daag van de Iesheilige de blui van de eppel bevroor, of later de aerpel de krenkde kregge. Mer et gòng toch ummer waal, en 't gòng auch nog ummer gouwd mit Sevrien. Hae lösde zienen sjlök, 's zòndigs nao de Ho-Mès, hae sjoot zich zien haeske, zònger dat de veldjwachter 'm te pakke kreeg, hae zat zien sjtrikke in den herfs, veur de liestesj die verbie vloge. Hubertien bleef d'rop hamere, dat er zie' gewaer neit gelaë aan de nagel hòng. Hae bleef mit zie' fret achter de kaninkes haergaon; mer hae maagde gein van de kènjer mitnumme es 'r dao-op oettròk. Zo gònge dus jaore verbie.

En dao op èns waar et dan auch zo wied, dat Peter - noe gei' Peterke mee - in Mastreich moos laote veur de saldaore: en hae laode zich vrie. Dat gouf sjpas en fees in hoes, den eesjten daag in 't jòngeslaeve, dat zo eine meerderjörige zich e' sjtök in de kraag maag drènke. In et dörp, wo jao ederein alles wit van ederein, hawwe ze plezeir draan; want nemes haw presies get taenge Hubertien of ziene jòng. 's Zòndigs d'rop, wie de luuj Sevrien zouge nao de Ho-Mès (en zo waar dar auch veur Hubertien gewaes, die ummer nao de vruig-Mès gòng) zag ederein in 't langsgaon: 'Proficiat mit eure Peter'.

'Jao', lachde Sevrien, gans greutsj d'rop, 'Goddank auch mer veur hööm en veur òs'.

Mer mennigein grinsjlachde daobie, es dae dach aan Tilke.

Dao koum aevel noe auch Tilke zelf aangewanjeld, same mit et maedje van de Gemeinde-sekretaris: 'Proficiat, en gelök d'r mir,' zagte de maedjes allebei.

'Waat hèië veer aangevange, es er sjeif gegange weur! Gelökkig mer!'

'Jao', zag Tilke, 'dat maagr geer waal zègge. Noe dar eure Peter van dees zörg aaf is, kònt geer allemaol ein nuujt laeve beginne'.

En ze gònge wieër.

Einen tied lank uigde Sevrien de twee vrouwluuj nao. Doe sjöddelde hae de kop en gòng heivesj, zònger zich zie' dröpke te gaon drènke. Hae trok regelrech op hoes aan, et bergsken op. Dao wanjelde hae euver et gout, op en neier, en doe de wei in, wo de paere in blui sjtònge. Hae zat zich op et benkske dat taenge de sjtalling aan sjtòng, en sjtouk zich zie' naaswermerke aan. De blawwe rouk dreef òm zien patsj haer. Waat haw Til gemeind, wie et dat zag van e' nuujt laeve? En toch waar dat zo: de jònge Peter kreeg zien kans. In einen daag tieds waar dae noe eine volsjtendige minsj gewoorde, noe er zich vrie-gelaot haw. Noe koum dus de beurt aan höörn, de zoon. Noe zou 'nonk Sevrien' al gaw onneudig, - en mesjins waal te vööl zeen auch. E' nuujt laeve, haw Til gezag. Den tied waar gekòmme, dat er zich moos òmzeen nao e' nuuj besjtaon. E' nuujt laeve? En es er trök gòng nao zie' vader, wo zie' brouer noe heer en meister sjspeelde, saer dat auch dae getrouwd waar? Trök gaon nao dem? Nei, Sevrien, dat neit! Mer waat haw Til presies gemeind, wie et dat zag? Mit vrouwluuj wits-te toch mer nooit wo das-te aan toe bès. Et maedje haw sjuuj veur zich gekeke, wie et dat zag. Of waar 'm dat mer zo oet de mòndj gevalle, zònger bezèi en bedoeling?....

'Zits doe hie?' 't Waar Hubertien die de wei inkoum.

'Jao', zag er, 't is al gans werm in de zòn'.

'Weiër ens eine sjonen daag huuj. En wie de mösje te keer gaon!

Das doe zo vruig trök bès vandaag?'

'Ich koos gein kompanie vènje'.

Hubertien keek 'm sjerp aan mit höör loerende ouge: 'Jòng, de piep is dich oetgegange, en doe mirks et neit èns'.

Sevrien klopde ze oet op ziene knei. 'Ich loesterde nao de veugel', zag er; 'auch gluif ich, dat ich deze mörge den eesjte nachtegaal gebeurde hób'.

'De nachtegaal? Jao, dat kan. 't Is zieoen tied noe'.

Sevrien sjtòng op. Hae vreef zich in zien zie en ziene rök, en røkde zich.

‘Sjtief?’ vraogde Hubertien, en lachde.

‘Van 't zitte’, zag er, ‘Ene minsj wurd lankzaam awd, zuus te’. Hubertien gòng èns onger de hège, tösje de netele kieke: dao waar weier ein houn die höör eier verbörg. Of ze die irges vènje koos? Mer mit eine sjuine blik keek ze nao höör brouer, dae dao zo sjtil te kieke sjtòng, gaar neit wie angesj. Waat maag 'm zeen? Hae sjteit dao zo naodènklik....

Nao zie' zòndigs-middig-sjlööpke gòng Sevrien oet wie geweunlik. Mer hae haw neit zo vööl aandach veur de kenienspiepe wie anger daag. Hae dach aan Til, en wie et dat dae mörge dao zo gezag haw: ‘e nuujt laeve’. Hae dach nao euver zichzelf, wie eine minsj dae op èns wakker gewoorden is oet eine lange sjlaop. Hae waar noe veertig jaor. Es Hubertien en zien jònges, eine gouwe mörge, et in hunne kop kregen òm te zègge: ‘Nònk, veer zeen mit eine jònge, forsje knech van noe aaf aan gebaat: veer höbben uch neit mee neudig’, waar dan? Dan koos hae gaon. Zie' brouer, mit die feeks van e' vrouwmèsj? Dan waar hae toch vanzelf op Tilke aangeweze! 't Koos noe neit lang mee doeren of et kèndj zou zelf auch e' weiskèndj zeen. 't Waar bie de handj en goud van aard; en landj genò, dat ze noe aan angere in pach gouve. Ze ware same nog kapabel om ein koppel kinjerkes te kriege. Mée es twee, waar jao auch neit neudig. Zo koos haezelf nog gouw jaore höbbe en ònbezörg zeen veur den awwen daag. ‘E' nuujt laeve’, haw et gezag.... Sakkerlout, woveur dan auch neit?

De volgende zòndig lummelde Sevrien langs de kirkewaeg, wie de Ho-Mès oet waar en ederein heivesj gòng. Hae loerde en keek de waeg langs. De mansluuj bleve veur de kirk sjtaon, òm de vrouwluuj verbie te zeen trèkke. En dao koum et dan èntjelings, Til. Verdöld, auch alweier mit dat maedje van de Sekretaris.

‘Tilke’, zag Sevrien, zònger vööl d'ròm en d'raan, ‘wie ich deez daag bie uch langs kourn, zoug ich toevallig dat geer zo'n bezònjèr sjoon paosjlelies höbt sjtaon in eur hööfke veur de deur. Zou ich dao gec van kònne kriege veur bie òs? Hubertien haet er auch waal, mermee van die klein witte, die ze narsisse heisje. Die vènj ich get bleik, en die zeen mich auch get te klòmmelechtig. Geer höbt van die dobbele, gaele: die zeen jao gael wie goud! Es dat goud is, dan kòm ich eine van deez daag mit de klein sjörgskar mich dao get van haole’.

‘t Is waal den hoogsten tied’, zag Tilke, en keek et anger maedjen aan.

‘Jao, ze zeen al benao gans oetgebluid’, zag dat.

‘Dat is jao sjus den ried òm ze te verpaote’, zag Sevrien. ‘En waat mich aangeit, blif et vruigjaor doere, pès de wèntjer dao is’.

‘Gelökkige luuj, die gaar niks weite van awwer waerde’, zuchde Tilke.

‘Dem zien hare nog gruin is’, lachde Sevrien sijnaketig. ‘Pès ein van deez daag!’

Wie Peter daen aovend bie zie' moder trök kouw, wòs hae höör te vertèlle dat hunne nònk dae mörge gewanjeld haw mit Tilke van de meister, en dat de luuj van et dörp dao-euver de köp bieein gesjtaoken hawwe.

‘Dan zeen die twee zeker gaon loestere nao de nachtegaal’, zag Hubertien sjnebbetig. En e' paar daag later bluide Tilke zien paosjlelies in hunne moussem.

Wie loeter gouë sjarre bengelde ze dao in de vruigjaorswèndj.

Sevrien waar wilkòm gewaes bie Tilke zien awwesj. Hae haw dudelik avanses gemaak en Tilke zelf haw zich zeer vrundjèlik betuind. De bloume van de meister sjtònge in den haof van Sevrien, en daomit waar de wawwel aan de gang in et dörp.

‘Waar zou 's doe dervan zègge, es ich mich verangerde?’ zag

Sevrien taenge zie' zöster, den eesjte beste keer dat ze weiër èns allein ware.

‘Dat zeen dien zakes, jòng, en dat geit geine minsj get aan. Gein vets.’

‘Ich mein, kòns doe dan daomit kòntent zeen, en gaon veer zo es gouw vrunj van-ein, es den tied dao is?’

‘De jònges zeen noe groot genòg’, zag ze; ‘en es doe roeins dat dit veur die gelök is!’

Veur de Zòndig d'rop waar de aafspraak: Tilke zou wachten oppe kirkewaeg: dao zou Sevrien dan nao de Vesper komme. Dan zouë ze same door et dörp wanjele, erm in erm, òm de luuj te laote zeen wie de zakes sjtonge. Trouwen in den herfs.

Et doerde lang die waek, eer et weiër zòndig woon. Sevrien waar nao de sjtad gewaes, òm zich dao e' nuujt humme te koupe. Zien zòndigse mòntoering waar nog wie òngebroek. Allein haw er auch einen houd neudig gehad en e' sjoon bòntj kravetje. En èndjelings koum dan den daag. Hae gòng 'sjmörges nao de Ho-Mès, esof 'r nao 'n broelof gegange weur, en daonao nao de café wo de mansluuj zich geregeld tròffe. Hae lachde taengen ederein, sjloug den einen op zien sjouwer, gouf den angere, mit eine kwinksjlaag, einen toek in de zie. ‘Eine sjonen daag huje’, zagte ze zich òngerein en ze lachde taengen 'm. ‘Veur mich, veur mich!’ trompötterde zien sjtöm baoven alle gedruus oet. ‘Ich trakteier, ich trakteier! Drènkt op mien gezòndjheid! E' rundje veur ederein dae hie is! Hospes, riet de sjpòn oet de tòn. Laot et loupe! Wae sjnaps, wae beier....?’

‘Is et wirklich waar?’ vraogden 'm zien beste kameraote, wo hae veuraaf dan auch niks van alles taenge gezag haw.

‘En woveur neit?’

Ze hawwe natuurlik de kal van de luuj waal gebeur.

‘Waar de luuj kalle, weit ich neit; en ich laot ze kalle wie ze wille. Ich, veur mich, weit waat ich weit. Hospes’, sjreefde hae

weier door de herbergkamer, 'laot rouke wae rouke wilt. Braek mer e' nuujt kisjke sigaren aoep, sakkerdjuuj!'

En 't waar wie kirmes. 'Hangt 'm de platen òm', reipe de kameraote, en lachde dat ze zich sjöddelde. 'Sevrien haet de vogel aaf vandaag!'

Door de vinstere, die mit dat gouwd waer aoep sjtonge, zoug de jonge Peter, dae boete langs sjtreek, waat daobenne veur zich gong. Dat waar erg, dach hae.

Sevrien koum dae middig neit heivesj, veur te aete wie gewoenlik. Hubertien wachde einen tied lank, mer hae koum neit. 'Gank doe 't dörp in', zag ze taenge Peter, en kiek of 's doe 'm nurges zuus. Dao zal toch niks gebeurd zeen? Me is altied mer bang veur òngelökke'.

Et doerde nog einen ried. Hubertien sjtong mit kloppend hart boete veur de paort. Luuj die verbie koume, zagten hōör goddendaag en leipe wieer, zonger mee. Ze koos et neit van zich verkriege òm emes get te vraoge, of die sòms get wòste. En noe loewde 't al veur de Vesper. 'Mariajoes-kènj, dao hink òs get baove de kop', vuilde ze op èns. Et doerde noe nog weier get, en dao koum ein kar aangeroddeld. Op Zòndig nog waal! Ein boerekar. Versjeië manskaels gonge d'ròm haer, en sjwege wie ze hōö aan de paort zouge sjtaon. Veurop koum Peter, bleik wie e' liek. Hubertien sjloug de sjrik òm et hart dat zo begoos te kloppe, dat ze 't taengehòlj mit de handj. 'Peter, waat is gaonde?'

'De nònk is neit gouwd gewoorde; ze brèngen 'm heim. Hae lik in 't sjtreu oppe kar, die ze veur 'm geleend hōbbe in 't dörp'.

'Hae is neit dood', reipe de mansluuj, es òm hōör kòntent te sjtelle. Die begooste mit 'm bènne te drage. 'Hae koos neit mee sjtaon op zien bein. Hae is allein mer zaat'. Eine van achteraf reip nog: 'Wie e' verke!'

Ze drougen 'm et hoes in, krietwit, begaaid van ònger pès baove,

sjoem oppe mòndj en de ouge toe, esof er neit mee van deez welt waar.

Hubertien dach dat ze vergòng van loeter sjaemde en verdreit. Ongerwiel zag Peter hōör et ergste aan et oor: ‘Langs de kirkewaeg sjtòng Tilke op 'm te wachte. 't Haet alles gezeen in 't langsgaan’.

Wie Sevrien de volgende mörge in de keuke kouw, zag Hubertien, presies neit giftig, mer dan toch gans effen-aaf ‘godde-mörge’. Ze keek langs 'm haer en bleef aan 't werk. Haezelf zoug nog gans vertuseld oer, bleik en mit ònklaar ouge. Hae keek nao hōör, esof 'r op get gewach hēi. Ze zout aerpel te sjèlle. Peter kouw in en zag presies auch zo, wie zie moder gedaon haw: ‘godde-mörge, nònk’. Wieër niks. Sevrien sjlurpde zich ziene kaffe en gòng oet. Hae haw zich zie' gewaer mitgenòmme. Taenge dat et duuster woort, kouw 'r trök en lag eine sjwaare fezant oppe taofel. Hae out mit hun, brood en sjpek. Ze sjprouke noe òngerein wie gewoenlik. Doe gòng hae sjlaope. Wie er zich neierlag, zag er zich, veur de zovöölste keer daen daag: ‘t Is neit mee goud te make; dao is niks mee aan te doen. En alles mòt dan mer blieve wie 't pès noe toe gewaes is. Es Hubertien ten minste wilt, en de jònges. Ich hōb 't bie hun toch nog zo kaod neit’.

Twee daag later, - en dao sjtòng gein ènkel paosjlelie mee in den haaf van den awwe meister zien hoes. Tilke haw de maad van de pastoor gevraog ze oet te kòmme doen, allemaol; en die haw ze euvergeplant op e' paar van de vergaere graver oppe kirkhof.

Ernestine

Es ich noe nog trökdènk aan die aw zuitsel, die sjpòr, kan ze mich ummer nog hartelik doon lache, wie awd ich noe dan ouch bèn; mer wie dèks hōb ich mich in mien jòng jaore euver dat vrouwmèsj mòtten ergere: de hoesheljerse van miene Nònk Sjuul, dae geisselik gewaes is in et Walelandj. Hae waar waal geinen eigentlikke Nonk van mich: hae waar eine rechte naef van mie vader. Mer hae hei neit kònne verdrage dat ich 'm 'heernonk' geheisje hèi. Daoveur vuilde hae zich te jònk, en auch waar hae dao te nederig veur. En zo is 't Nònk Sjuul gewoorden en gebleve tot zienen al te vruigen dood.

Es jònge jòng woort hae op et Belsj, in Sint Truuje, op 't kolleesj gedaon: en zo is er dan auch es geisselik daonao gebleven in et Lukerlandj. Destieds haet dao zeker den invlound van anger Limburgse geisselikke, die ònger de Wale wirkden, eine sjteut aan gegaeve. Waar doe auch mesjins waal euverproduksie in er Remunjsje? Waar dit aangeit, is miene Nònk Sjuul op zien maneir, zeker e' sjtök Limburgse historie gewoorde, oet den ried dat keuning Wullem III nog in laeve waar in Den Haag, en Holland wieër van òs aafloug es zich dat noe, in dezen tied, dènke leet: zo wie ich zelf auch, en dus vööl later, verzeild bèn op de universiteite van Löven en Luuk. Me mòt daoveur toch neit zègge, dat oos Provincie in die jaore Belsj gezind waar: want me deig in

Limburg eenvoudig gaar neit aan politik; mer me waar - laot et mich 'cultureel' nuime - nao et Belsj georiënteerd, en de baeter luuj bie òs sjprouke doe gaer, en auch gouwd, Frans. De börgerie sjikde hōör kènjer, waar me nuimde, op wissel: e' Limburgs jungske woort, òmdat sjole duur ware, irges bie Wale òngergebracht, en eine jōnge Waal koum dan dem zien plaatsj innumme bie òs. Mennigein haw in 't Belsj familie, en Frans kōnne 'parleire' waar de grote aspirasie. De maedjes-pensionate van oos Limburg richde zich daonao; en van de 'professore' van Rolduc - 'messieurs les professeurs' - heisjden et, dat ze baeter Frans sjprouke es hun eige taal. Mienen eige vader gebroekde zovööl Franse weurd in de Hollandse konversasie, dat enen Hollender 'm baw neit versjtōng. Hae waar dan auch op ein Waalsje kassjooi gewaes, Saint Roch in de Ardennen, en haw in Luuk zie' vak geleerd. Hae is zie' laeve lank op de 'Gazette de Liège' geabonneerd gebleve, en de feuilletons daovan zeen mien jeugdlektuur gewoorde.

Oetneudiging, mitdeilinge, rouwbreive en doodsprèntjes - annonces, invitaties, lettres de faire part - woorte leifs in 't Frans gesjreve en zo in oos Limburgse gazetten aafgedrök; wie et noe nog altied gebroeklik is in oos landj dat de 'menu' van einen deftigen 'diner' in 't Frans wurd opgesjteld. In Mastreich sjprouk me destieds dan auch van 'eine liberen entrée veur de enceinte òm 't gonfleire van de ballon te zeen!'

Zo waren de luuj in Zitterd destieds zeker minder verwōnjerd, wie ze dao beurde dat de awwesj van Nōnk Sjuul, veur den oorlog van 1870, nao Paries verhoesden òm dao ein zaak te beginne, es ze zich later dreuver opgedaan hōbbe, dat de jōngste brour van mie' vader zie gelök gōng zuike in Amsterdam. Van mien anger Nōnke waar eine reiziger veur ein Franse hanjelszaak, einen angere ougendokter in Luuk, en einen driede brujer, auch aan geine kantj van de Maas. En vergaet neit dat de muzikant Nikla Reub-

saot, van Zitterd geböörtig, later Duc de Camposelice, ein celebriteit gewaes is in Paries, en dat einen angere Zitterdenaer, de poëet Karel Beltjens, eine 'cher fils' waar van Victor Hugo.

Van Dutsjlandj is in oos awd Limburg zo te zègge nooit kal gewaes, al woort Kölle waal ens in gezègdes te pas gebrach. Mer me voolt zich verwantj mit de Wale. Van de Pruus heisjde 't, dat zelfs de beste van hun e' paerd gesjtaole haw. Dat mie vader zien broedsreis gemaak haet langs de Rien hòng daomit same, dat doe sjus in Mainz e' kongres gehawtc woort, wo hae gaer bie gewaes waar. En angesj weur hae doe zeker nao Brussel gereisd, wo hae ein Tant haw, of nao Paries, wo hae neit minder de waeg wòs. Bie hun vertrèk nao Frankriek hawwe de awwesj van Nònk Sjuul hunne jòng in Limburg achtergelaote, in de zörg van zienen Heernonk dae pastoor waar in Houthem Sint Geerling, van ein ongetrouwde Tant in Zitterd, die van kènjer, en zeker van jònges, auch neit et minste bezèi haw, en van mien eige grootmader die twelf kènjer oppe welt gebrach haet. Den erme jòng, get wie e' weiskèndj, dae van et ein hoes dwaalde nao et anger, leip velaoren in daeën houp. Mer gelökkig veur hööm trouwde mie vader, wie Sjuul in et Belsj den toog aankreeg; en van daen daag aaf vònj 'r ein heimat bie mien awwesj, es sjtendige vakansie-gas. Daa is er zie' laeve lank dankbaar veur gebleve: en zo koum et dan auch, dat ich zelf al, es jungske van de 'préparatoire' in 't Kolleesj van de Jezuiten in Zitterd, op mien beurt op vakansie gesjik woort nao de Nònk Sjuul. Dat is zo blieve doere, pès ich de wie welt ingetrokke bèn.

Noe haw ich aevel in zien pastorie neit mit hööm allein te doon. Dao waar auch Ernestine. Zien 'maad' koos me neit zègge. Höre laeftied en gansen aard nao, hèi ze aeve gowd zie' mader kònne zeen. Ze waar zien hoesheljerse, en dat in de perfeksie. Zelf Walin, haw ze in zien dörp ein gans einzige plaatsj es 'Mademoiselle'. Veur zich allein, maakde ze zo get wie einen eige sjtandj

oet. Zo dèks es dat neudig waar, kreeg ze ein oethulp veur et hoeshawwe, en bie tied en gelaegenheid eine mansminsj veur et werk in den haof. Ze kaokde wie ein prinses. In höör keuke waar ze dan auch wie pausin. Waat ze deig, deig ze in de puntjes. Van alles haw Ernestine versjtandj; veur zichzelf haw ze daobie niks neudig. Ich höb mich waal èns aafgevraog, of ze ooit loon getrokken haet. Natuurlik kwezelde ze, mer toch neit euverdreve. Bie tieë sjeelde ze auch köster in de kirk, wie ze ‘fac totum’ in 't hoes sjeelde. Ze waar gedeinstig, goud veur den erme, bedach op angere, en leit zich op niks get veursjaon. Allein - en dit waar kapitaal - de pastoor waar van höör! Ze verzörgden 'm wie e' kèndj, ze verwènde hööm, wirkde zich kròmp veur hööm, vergout zichzelf daobie en zou veur hööm door e' vuur gegange zeen; mer ze hòlj auch tegelieker tied e' sjerp oug op hööm, oordeilde euver hööm in alle sjtilte, kritiseierde zien zòndigspraedig, zienen òmgank mit de parochiane, mit zien familie, zelfs mit mich. En nao ein eesjte bezuik haet mie' moder nooit mee ene vout dao euver den dörpel gezat: ‘Mit sjaloes vrouwluj mòt me oppasse!’ zag ze naoderhandj.

Waat mich betruf, dat waar oet te hawte, zolang es Mademoiselle Ernestine in de meining gelaef haet, dat ichzelf auch geisselik zou waerde. Wie ze aevel hoort, dat dit angesj zou zeen, begoos dao einen angere wèndj te blaoze. Ich haw höör danig te leur gesjteld. Wie ich doe dan nao de universiteit gòng, gouf ze mich veur goud op, es veur den hemel verlaore. Saer haw me natuurlik ruzing hie en dao, zelfs periodiek. Dan haw ich dit gezag, dan dat gedaon waat neit in orde waar, waat neit te pas kourn of taenge de regelemènte ingòng. En aeve regelmaotig sjeelde Nònk Sjuul dan ten lange leste op, sjreefde en böljerde alles bie-ein, sjòlj höör oet veur ‘aw heidin’, - en es ichzelf dan later zag dat hae zich toch waal get al te zeer taenge höör haw oetgelaote, heisjde 't ummer: ‘Dat mòt ich dan toch waal; want ich mòt de aw

feeks laote zeen dat ich in hoes de baas en meister bèn: angesj kòm ich hie gans ònger de plak’.

Ernestine noum revansj op höör maneir. Es Nònk Sjuul èns ene keer bie ene vrundj oet-aete waar, en ich Mademoiselle dan veursjloug òm, veur et gemaak, bie höör in de keuke te aete, woort dit geregeld oet de heugte aangeweze en woort ich (dat waar sjpotternie) in de kamer allein bedeind. Dat haw dan weier es gevolg, dat de Nònk mich euveral mitnouw wo haezelf haergòng, en mich daobie - dat waar destieds zo - bourgogne leerde drènke mit sjmaak.

Sjrikkelijke gevolge haw et, es ich mich al ens otleit euver den einen of angere van de Nònk zien kollega's, die ich knoterpöt of klømmelaere nuimde, en haezelf dat dan lachentaere euver-vertèlde. Dan waar den duvel los en kregte veer allebei d'r van langs, dat et zo'nen aard haw, hae zowaal es ich!

Mien minderwaerdigheid deig Ernestine mich vuile, es ze mit de pastoor höör Luker plat sjprouk: dat versjòng ich jao neit. Ze dreef Nònk Sjuul aevel zelf in den houk es ze weier ens begoos oet te pakken euver Lourdes, dat hae neit kènde, en wo zie al drie of veir kere haer gewaes waar. En noe is datzelfde heilig Lourdes oppen doer de aanleiding en oorzaak gewoorde van ozen tachtigjörigen oorlog. Zo wied waar et gekòmme, dat Mademoiselle ene keer taenge de Nònk zag: dat hae eine sjlechte geisselik waar, es er auch neit eine keer zich oppakde en op pelgrimage nao Lourdes trok.

‘Gouwd’, sjreefde de Nònk trök, in zien eer aangetast, ‘en dan num ich mich de jòng mit!’

Doe haw ze zich versjrik. ‘Dan toch zeker neit op eur eige köste?’

‘Waat dan angesj’, haw de Nònk van zich aafgebete, ‘esof ich allein gòng!’

En zo sjlote veer òs aan bie de processie van Luuk in September. Die reis is ein evenement gewoorde. Veer hawwe bie òs, in de

coupé van de nachtrein - heringe in ein tòn! - de Nich van eine kollega van Nònk Sjuul, awwer es haezelf, mer elegant en löstig, die mich al dadelik erg in besjlaag noum, waat de Nònk noe mer 'zo-zo' vònj; dan de zöster van einen angere pastoor, die zo dik waar, dat veer höör òngerein al gaw 'Tant frikadel' nuimde: ze deig alles om mager te waerde, zag ze, mer bleef zo get de gansen daag door aete. Dan waar dao eine pastoor bie, dae 'm lösde (hits geef doosj), en dae ene keer, in oos hotel in Lourdes, eine sjtraotzenger bie de nak pakde en same mit zien insjtrument oppe sjtraot sjmeet, omdat hae gein roeziek koos oetsjaon, - dit tot sjrik van alle oos mit-pilgrims, die zich daonao door Nònk Sjuul leite wiesmake, dat et de betreffende kollega e' bitsjke doorein leip, woveur hae baetersjap koum zuike bie de Grot.

De reis verleip zònger òngelökke. De Lukenaere, altied oetgelaote, maakde vööl gedouns en behèi wie geweunlik, òndanks al de rozekens die gebaet mooste waerde. Dat de witte wien zo mer òngevraag oppe taofele koum, vònj ich zeker ein grote bezònjerheid van Lourdes, en auch dat 't in de ganse sjtad nao vanilje rook, behalve dan in de kirke, wo minsjesjweit en kaersesjwaam mich krank-maakde. Sjtöb en sjtank, gebaedel en wildj bedrief, groot geroernel van luuj en daobie brennende hits, wo ich toch al neit taenge koos, - et heisjde mer: zich derdoorhaersjlaon, alles in de haop dat me bie de Grot e' wònjer koos belaeve, waar neit et geval is gewaes.

Den eesjten aovend hawwe veer al kennis gemaak mit e' gezelsjap dames, aan ein taofel naeven òs, en wie veer daomit same de prosessie van de lampions mitmaakde, blouze Finette en ich, allebei jònk, òs daobie, ònger et Ave-zènge door, taengezieg de kaerskes oet.

'Doe bès mich get al te flök', zag de Nònk, 'Es ich dat geweite haw, hèi ich dich gaar neit mitgenòmme'. Natuurlik waar de Walin mit die grepkas begoos!

‘Zuls-te mich mörge vruig de Mès deine?’

Ich koos zo vruig neit wakker waerde.

‘Geis-te dich aangaeve bie de Ambulance?’

Mer et berglandj van de Pyreneeë waar vööl te sjoon òm dao neit van te profeteiere, en Finette vuilde jao zo vööl veur de Natoer. Veer mooste dan toch zeker nao Pau en Biarritz, nao de Cirque de Gavarnie en nao et kruuts oppe Pic du Ger, wo de vrouwluuj haertrekke, die gaer eine man zouë vènje.

Finette waar de dochter van eine Luker generaal. Nonk Sjuul e ich höbbe dem ongerein nooit angesj genuimp es ‘Sabelman’. In oos konfidensies tösje Finette en mich is nooit sjpraoke van 'm gewaes. Mer de Nònk, dae zich 't sjeelke tösjen òs twee - twee kènjer - aanzoug, zag herhaodelik taenge mich: ‘Pas doe mer op veur Sabelman, en laot et neit te wied kòmme mit die gekkigheid!’

Nao dan neuge daag de pilgrim te höbben oetgehange, pakde veer oos kufferkes, belafde veer òs, Finette en ich, breive en trökzeen, en noumen aafsjeid ònger traone. En daomit waar alles oet.

De Nìnk en ich gònge mit e' gerös hart trök nao Ernestine.

‘Goddank, dat dit noe dan toch oet is’, zag de Nònk.

Noe waar Nònk Sjuul eine minsj dae neit sjwiege koos. Hae haw et hart oppe tòng ligge. Hae weur eine sjlechte politicus gewaes. Hae sjwetsde gaer en wos dat er de luuj plezeier koos doon mit zien verhöölkes aan de man te brènge. En dan waar hae zo gewend òm alles mit zien Ernestine te behanjelen en te euverlègge dat er taengeneuver höör al gaar neit sjwiege koos. ‘Woveur zou ich dit en dat neit zègge? Dao is dan toch niks bie! Es et nog get òm et lief hei! Mer van die ònneuzeligheië, die ene minsj jao mer sjpas make....’ En zo woort Mademoiselle neit allein alles haorfien van de reis vertèld, mer auch kreeg ze mittertied de ganse historie te weite van Finette: wie ze zich al dadelik taenge-zieëg

de kaerskes hawwen oetgeblaoze, den eesjten aovend leifs al, en wie ze.... noe gowwd, alles!

En dat waar dan de bedevaart nao Lourdes gewaes?

De Nònk begreep te laat waat hae aangesjtich haw. Mer 't waar gebeur. De bòm barsjde, de jòng woort veur ketter oetgemaak, Finette woon de lebendigen duvel oetgeleverd, en de Nònk zelf kreeg zien eige oordeil te heure.

‘Jusses jòng, waat bèn ich begoos. Ich hōb mich mien eige roete ingewōrpe!’

‘Nònk, wie hōbs doe dan auch zo dòm konne zeen, zo gans zonger bezèi....?’

‘En woveur hōbs doe dich in Lourdes dan auch neit baeter benòmme?’

Mit Ernestine waar den oorlog noe veur gowwd aan de gang, en et gouve daobie gein sjermutselinge mee: et woorte richtige vechpartieë. Dao waar neit de geringste kans mee op vrede en verzeuning. Ich haw de eer van Lourdes mit vuit getraoë en de Grot beleidigd.

Mer nog sjtòng òs, de Nònk en mich, e' sjrikkelik tempees te wachte. Geine van òs twee waar wiezee gewoorde door sjanj en sja. Es ich bie 'm waar, woort Nònk Sjuul wie verjungerd. Hae vergout dan gans en al de melankolie, die angesj ummer hòng òm zien einzaamheid. Mit mich, jònk wie ich waar, koum alles van zie' vruiger jòngeslaeve bie 'm baove, herinnerde hae zich grappe en gekkigheid van doe, gezèkdes en histeuriekes. Et plat dat veer same sjprouke es veer ònger-ein ware, deig gans awd Zitterd weier veur 'm laeve. Dan kooste veer òs de boek vashawte van et lache, en ware weier de ergste sjtröp die me zich dènke koos. Zo sjloug Nònk Sjuul dan auch ens, taenge dat ich nao hoes trök zou gaon, et volgende veur: ‘Eine keer meuste veer hie ens gans onger òs zeen, òm same hoes te hawte nao beleive; en dus, !oester gowwd: veer zègge das doe mit eine mōrgestrein

bievandan weggeis; dat ichzelf daen eigeste middig nao eine kollega gaon aete; en dat de Mademoiselle (dat is al lang ziene wunsj) mit den allereesjten trein nao Luuk geit en oetblif pès 's aoves. Zo laote veer 'm gaon, en veer blieve hie wirtsjafte. Doe geis dan eesj laat in de naomiddig weg. Daen daag kaoke veer hie same, wie Zigeunesj in hun kamp, en zeen veer hie ens gans allein de baas.'

Dat lökde; veer kregde de Mademoiselle boete. En alles gòng wie veer et òs gedach hawwe. De muus dansden oppe taofel. Veer deigen eder eine grote blawwe sjolk veur, sjtruipde de hummesmoewen op en begooste te bradsjele, dat òs de sjweidröppele veur de kop sjtònge. Eesj e' vuur gemaak wie 'n hèl in 't keukefornuis, en doe gebroddeld en gebraoë. Waat veer dao gekaok en gebakke hōbbe, kan ich neit mee zègge. Mer et woort e' richtig fees, mit sjpiktakel en joechhei. Wo veer aevel neit zo sjus euver naogedach hawwe, waar: dat dao auch gesjpuild moos waerde; want oos Ernestine moos zien keuke presies in orde trōkvènje, es et trōkkoum, esof dao wirkelik niks gebeurde waar. Dit werk gouf òs vōöl mee las en leid, es veer heië kōnne dènke. Mer alles koum aan ein ènj. Aevel: et blinkend fornuis waar ònbesjriefelik begaaid, de sjteine keukevloer waar vol vlekke. Mèlk en boter hawwe ònheil aangerich, dat neit gouwd te make waar. De kaetele koume vèttig en voel op hun rèk te sjtaon. De handjduik zougden oet wie dweile. En dan nog de twee blaw sjolke, die aan den nagel hōnge. Maria-jozes-nog-èns-toe! De reinsten Augias!

De trōkkòms van Ernestine hōb ich doe, wie aafgesjpraoke, neit belaeft, mer dat mòt, wie de Nònk mich later gesjreven haet, geweldig gewaes zeen. Hae mòt waal gans beteuterd derbie gesjtangen hōbbe, wie hae dao veur leugenaer woort oergemaak. Eine 'menteur', niks mee en niks minder. En dao waar gei' verhaol op. Es of de aw kwezel dan auch humor versjtangen hēi! Ze haw zeker nooit gein Vastelaoves-gazet ingekeke; zelfs Mo-

lière en Marivaux, in eine bandj, zou veur de aw prunpel neit angesj gewaes zeen es paerele veur e' sjwèin. 'Leugenaer!' Ich hèn dae gerumpelden appel waal in zie' gezich wille zeen, wie 'm dat woord euver de bleike luppe koum! 'Vil menteur!' Geine kardinaal dae daoveur eine vollen aaflaot hèn kònne gaeve. En waat ichzelf daoveur nog euver mich haer hōb mōtte laote gaon, wie ich de volgende keer weier koum, zal ich noe mer versjwiege. Aan dezen oorlogstoestandj is nooit mee ein ènj gekòmme. En of et vrouwmesj mich vergaeven haet, wie et op zie' sjterfbèd loug, bèn ich nooit te weite gekòmme. 'La vieille paienne', haw Nōnk Sjuul 'm dèkser in zien kaodheid genuimp. Zelf hōb ich mich mennige keer auch raozetig gemaak euver zien 'aw heidin'. Mer ich wil toch haope dat Sint Petrus ze haet aoep-gedaon, wie ze bie 'm bie baove haet aangeklop: ze haet mich mit hōör sjtrek en hōör kure dan toch auch dèks doon lache dat ich mich sjōddelde.

Michel en zien 'Femme'

Zie waar wirklich, dat moos gezag zeen, ein sjoon vrouw. Mit heure man, dae vööl geldj verdeind haw nao den oorlog van '70, woonde ze in ein deftig hoes op de bête sjtandj van et aristokrate-sjteditje Remunj. Es me mer geldj haet! En ze hawwen et noe eimaol. Wie me de wit-marmere gank bènnekoum, keek me taenge e' laevesgroot beeld, op sokkel, van irges eine Mercurius, ein copie oet gips; en oppen euverluip van den trap, belag met roë luiper, taengen ein dito Flora. Baove, oppe verdeiping, waar de waat-ze-nuimde blawwe salon, mit aansjtotende meziekammer, wo de piano sjtòng: dat heisjde auch de balkonkamer. Mer de eigelike deftigheid waar ònger, de grote zaal, mit pluche portière es me bènnekown en vaste karpel, mit sjwaor floere gerdiene veur de vinstere, sofa mit geborduurde antimakassars, wo gouddraad doorhaer leip, en besjilderde kösses in vööl kleure, zaedelaere gans mit satien bekleid, zogenaamde 'crapaux', en 'pouffes' mit lang fraanjele derlangs. Hie waar alles zie en pluusj en chenille. Gein taofel in de mitte, mer loeter klein töffelkes hie en dao, bekend es 'mimi's'; op eine gueridon, op e' blaw floere kösse, de handj van de awdste dochter, naogemaak in gekleurde was. De marmere mantjel van de sjouw, mit kolossale sjpeigel in gouë lies, pès baoven aan de plafòng, waar in harmonie mit de sjilderieë die taenge de wandj hònge, getapesseird mit gekleurd papier, vol

bloumen en figure, - de sjilderieë zelf, achter glaas en in gouë lieste, ware bontj plaatwerk mit vue's van Napels en Venetië. Oppe sjouw, belag mit eine floere luiper, ein pendule van vergöldj bröns, die eine Rafaël veursjtelde mit zieoen Tobias. Naeve de kanape, op ein gries marmere kolom, weier einen engel, auch vergöldj en naaksj, dae eine kandelaber in zien handj hòlj, mit ein dozien kaerse, wovan zich 't leich saoves verloor in 't gesjlepe glaas van eine raenge van bobèches; den draeger haw me, òm nemes te offuskeire, e' zieë lèntj gebènje om zie gesjwolle buukske. Maquart-boekette, mit de neudige pawvaere, òntbrouke neit. Et parade-sjtök in de salòn waar de zilverkas, mit pilaerkes en riek oetgesjtaoke kop van vergöldj hout, wo et zilvere kaffeservies in sjtòng te blinke, mit allerlei anger kasbaarbeid van zilver en kristal, Sèvres-figuurkes en klummelkes van biscuit, pötjes en teskes en sjeutelkes, die neit gehanteird woorte, mer gemaak sjenen allein mer òm bewònjerd te waerde. Ein grote Amerikaansje sjtouf, die me in de wèntjer van boete koos zeen gluië, deig auch al mit in de deftigheid.

Mevrouw haw zich höör salons ingerich nao höre sjmaak, dae de sjmaak waar van den tied dat Wullem III nog regeirde; en Michel, höre man, leit höör daobie begaan. Haezelf haw neit vööl oug veur dergelike zaken. Mer ein sjoon vrouw, wie hae ein haw, moos e' sjoon hoes bewone. Hae waar greutsj op zien zeker neit alledaagse vrouw, die hae sjmeichelend de 'Femme' nuimde, en hae hòlj genòg van höör om höör caprices, auch es ze get duur oetveile, door de vingere te zeen. Zo woort et plaetsjke, dat me bereikde van oet de gank nao de aetkamer - dae gank waar verseird mit taenge de maere vasgemaakde papiere wejesj, pòppe en bloume en sjaanse tamboeriane, - op ene vieze keer verangerd in e' rotsechtig landsjap, doordat dao alles mit cement vol sintjele woort geplek, mit nisje en grotte veur laevende plante; en daobie woort zelfs de deur van de W.C. van 't personeel, die

dao-op oetkouw, mit sintjele vol geklaend. Zie wol ein deftig hoes, en Michel wol dao-in ein deftige vrouw. En omdat hae zien Femme gaer haw, marcheirde dat allemaol, zelfs al waar ze waal èns get al te resoluut in den òmgank mit vraogteikes. Zie vertuinde zich in peignoirs van zie en kantj, en bewaegde zich in hōör salòns mit roesjende rök en kleier mit lang sjeipe. In de ‘en coeurs’ van hōör corsage droug ze, aan e' sjwart-floere bendje, eine grote medaillon mit portret van hōöm. Es zie zich nuuj kleier leit make, mit drie volangs oppe rok, waar Michel in sjtaot òm d'r nog twee bie te laote zètte. Eine keer koum Mevrouw de kirk ingeroesjd in e' kostuum gans van sjwarte floer, mit moewe dao-in van bontje Sjotse zie: zo ein toilet haw Michel in Brussel gezeen, wie hae dao de lèste keer veur zakes gewaes waar, en zo dus moos auch zien Femme eint hōbbe.

Waat deig ze aevel auch neit veur hōöm? Valsje krolle drouge de dames destieds veur de vout; mer zie haw zich, bie eine groten dokter in Dusseldorf, al hōör gezònj tènj laoten oettrèkke, omdat ze mit valsje tènj nog sjoonder veur den daag koos komme, dach ze. En wie Michel hōör dae keer dan toch vraogde of ze noe sjtapelgek gewoorde waar, zag ze, hōöm verleifd wie ummer aankiekend: ‘En hōb ich dat dan neit veur dich gedaon?’

En hae verwènde hōör. Hae haw hōör in et Casino van Spa gebrach en haw hōör de Groten Opera van Paries laote zeen. In de aristokratisje hoezer van de sjtad koos hae, es koupman, geinen toegank kriege; mer es president van dit en president van dat, van de Here-sosiëteit en van et Gemengd Koor, zal ich mer zègge, noum hae de aristokrate de wèndj oet de zeile, al kosde dat dan auch zèk vol geldj: en zo haw Michel zien ‘Femme’ tot de eesjte mevrouw van de sjtad gemaak Daotoe leende ze zich mit de grootste gesjikheid, mit hōör postuur en veurkòmme, òmgank en maneire. Es ze de grens euvergòng, en daobie sjmòkkelde dat et zo enen aard haw, oet loeter plezeir van dat sjmòkkele zelf,

wòs ze zo aan de kòmmeze verbie te wanjele, dat auch neit eine van hun de moud gehad hèn òm höör aan te hawte en te zègge: ‘Laot ens kieke, Mevrouw, waat geer allemaol dao ònger eure shawl verbergt!’

Neit allein dat de Femme wirklich sjoon waar. Ze waar auch neit dòm: en dat neit allein bie-de-handj, mer zelfs veur hören doon òntwikkeld, wie dat heisjde. En Michel haw respek veur höör geleerdheid. Ze waar op e' gouwd pensionaat gewaes en sjprouk Dutsj in de perfeksie. Aevel lever nog sjprouk ze Frans, en in et Frans hòlj ze höör daagboek bie. Ze haw die taal geleerd in den ‘Télémaque’, en daovan koos ze nog ganse bladzieje van boete, zelfs nog wie ze al höör teende kèndj oppe welt brach: ‘Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse’. Ze loesterde gaer nao meziek, mer lous toch nog lever waat in daen tied in Frankriek gesjreve woort. Ze haw höör maedjes name gegaeve nao gelang van de romans die ze mit einen dulle kop gelaezen haw. Michel waar greutsj dat zien Femme zich ein oordeil aangemaotigd haw euver Zola, en oppe heugte waar van emes wie Heine. Mer alaaf de ‘Collier de la Reine’! Veur Marie Antoinette haw ze groteren eerbied es veur Maria Theresia, die - wie de aw luuj in Remunj nog wòste - dao euver de Sint Jacobsbrök de sjtad bènne-gekòmme waar, mit den eesjte paraplu dae et in de welt gegaeven haet. Dumas Père waar höre man. Wie weur ze, in daen tied, in oos Limburg van die daag, dan waal aan Hollandse buiker gekòmme? Me haw doe jao auch gein Hollands leid kònne zènge. Me zòng Schubert, en ‘Le Lac’ van de Lamartine, op meziek van Niedermeyer. En dat me 't in ziene kop hèn kònne kriege òm aan einen Opera in et Hollands te dènke, weur puur gekkewerk gewaes.

Hun awdste dochter zòng oet ‘La Reine de Saba’ de grote aria, en Mama sjeelde de rol daovan, aevel gans allein veur zichzelf, in höör salons. Zo akteirde ze auch ‘La Reine de Chypre’, of ze

dan van dezen Opera waal neit vööl mee es den titel kènde. En es ze dan weier ens e' bezònjèr sjpannend bouk ònger henj haw, koos et gebeure, dat ze zich ganse daag in höör privé-kamer opsjloot en veur nemes te sjpraeke waar. Dan moos Michel waal ingriepe, en hae deig dat op zien elegante maneir, zònger sjreve of sjpiktakel. 'Kump la Reine de Saba neit weier ens gaw trök nao hören awwe Salomon?' En es hae höör dan weier in de ouge keek, wie hae dat koos doen - 'ao, die sjwarte ougen en dae sjwarte sjnòr!' - dan waar ze weier gans Calypso en veil 'm in sjtòrm in de erm.

Michel ergerde zich nooit. Wae zou zich ergeren euver zie' sjpeeltuug? Hae haw zie' plezeir aan höör invel, höör kòmmen en gaon, höör doen en laote. De Femme ameseirde hööm. Mer hae koos höör plaoge. Hae waar geine twaesjdriever en et waar gein kaotigheid van 'm. Hae koos, waat veer nuime in oos 'Plat', mit höör sjörge. Me sjprik zo auch van 'vare mit emes'. Dat kent me in Zitterd oet de kuns. Noe, dat koos Michel auch. Mer pas op, es zich einen angere dat mit zien Femme gepermitteird hèi; dao weur einen duel mit gemuid gewaes! Mer hae maagde dat. In werkelijkheid, 'au fond', lachde hae mit höör. Die moder van zeve kènjer (drie ware gesjtòrve nao de geböörte), waar zelf nog e' groot kèndj. Hae hòlj neit allein van de sjoon vrouw, mer auch van et kèndj, et groot kèndj dat ze gebleve waar. Hae lachde es ze aan angere vertelde, auch es hae zelf daobie waar, wie ze in et laeve alles gedaon haw om höre man sjaloes te make, òmdat ze et zo romantisch gevònjèn hèi eine sjaloeze man te höbbe, mer dat höör dat nooit gelök waar. Hae lachde auch nog es ze zag: 'Ich bèn wie einen èngel door alle vuur gegange, mer zanger mien vleugele te versjnirke'. En lachemaere leit er zichzelf euver höör oet es er zag, dat er ein Femme haw wie ein heilige begien.

Mer mit dat al meinde hae toch, dat hae de teugels in de handj moos hawte en höör neit te wied koos laote gaon. Michel waar

koupman, van kop tot teen, en bie hōöm hawwe de ciejesj et leste woord. Es dao eine waar, dae mit zien twee vuit vas oppe gròndj sjtòng, dan waar dat Michel. En es de Femme zich waal ens te vööl leit gaon, zich op hōör eige weurd leit drieve en te vööl aan 't fantaseire sjloug euver 'amour en tendresse', euver de nostalgie van 't hart, dat mit zien sentimenten en zien eeuwige sehnsucht roch et centraal punt waar in et laeve van de minsjheid, dan koos hae waal ens, wie mit eine sjlaag van zien voes, daen ivoren tore kapot sjlaon mit b.v. te zègge: 'Waat eine kal! Oos hart is ein bloudpòmp, en daomit is alles gezag'.

Bie zo'n gelaegenheid woort de Femme dan auch weier 'la Reine de Chypre' en trok et gezich van ein martelares. 'Me mòt in 't laeve lever mer gein hart hōbbe', zag Michel auch al, 'dan houf me auch neit bang te zeen veur ein hartkwaol'. Of hae zag auch al ens: 'Et is mer jaomer dat me niks mee hōre kan es me eimaol dood is, angesj zou ich gaer geloesterd hōbbe nao de liekrae, die mien Femme op mie' graaf zal hawte'. Meinde hae zelf aevel dan dat 'r et toch te bòntj gemaak haw, dan sjtòng er op, auch es anger luuj daobie ware, en noum hae hōör in zien erm. En dan waar et weier - 'ao, die sjoon sjwarte ougen en dae sjone sjwarte sjnòr!' - op nuuts vruigjaor, Pènkstere en zilvere broelof, alles bie-ein.

Memorabel is in de kroniek van de familie den daag gebleve, dat de Femme, die ene 'Wees gegroet, Maria' niks vònj òm veur er aete te zègge, zelf e' taofelgebaed gesjeeven haw, dat ze mit Paosje veur den daag zou brènge. 'Es Mama daobie dan mer neit in konflik kump mit de Theologie', haw Michel gezag. Alle kènjer waren aan taofel bie-ein, wie Mama plechtig opsjtòng, euver allemaol haerkeek, doe de ougen opsjloug nao den hemel en mit zalvende sjtöm begoos:

'Heer, kom met ons eten,
Breng Uw lieve Moeder mee....'

‘Niks te doon’, reip Papa midden-drin, ‘laot die mer dao! Veer hōbbe genōg volk hie, mit oos zeve kēnjer òm òs haer!’ - Dat woort neit vergaete!

Noe sjtòrf in et jaor 1890 de Keuning, Wullem III. In Limburg haw me saer jaore nooit geweite, wae Minister waar in Den Haag. Me betaalde zien belasting en leit zich regeire. Limburg waar dan toch mer ein aanhengsel. Womit hēi me zich kōnne bemuiē? Ruys de Beerenbrouck waar Gouverneur in Mastreich, en dae wōs et waal. De ennigste politik in de Provincie waren de verkeizinge veur eine nuje gemeinteraod, ein fameus gelaegenheid tot zoepe. En dao op èns sjtōnge mich noe de gazette vol van de gebeurtenis: dat dao in Holland geine keuning mee waar, mer ein keuningin en e' prinseske; en dat die keuningin dao mer veurluipig waar en te zēgge kreeg, pès dat dit dōchterke awd genōg zou zeen om de kroon op te zētte. En dao zout dan noe ein widvrouw, mit e' klein maedje, maderzeel allein in de ministerraod, en die wōste allich neit waat ze beginne mooste. Ich weit nog gouwd dat miene kleine brouer, zovööl jōnger es ich, òs vraogde: ‘Wille ze hōör get doon?’ Ederein sjprouk op èns noe euver de keuningin die widvrouw gewoorde waar, en et prinseske dat keuningin zou mòtte waerde: e' kēndj dat gein joegend zou hōbbe, neit mit anger kēnjer zou kōnne sjepele, gein vrieheid zou kēnne en gedresseird moos waerde veur de rol die et te sjepele kreeg; dat neit èns zou kōnne trouwe mit eine man nao eige keus: Willemientje....

Limburg haw de vader nooit gekēnd; et vuilde e' groot mitlieē in zich opkōmme mit de twee erm verlaotene, moder en dōchterke in Den Haag. Es Limburg aevel mitlieē vuile geit, en de traone in de ouge krig, dan is et verlaore. Of nei: in dit geval moos me zēgge, dat Limburg op èns gewōnne waar veur et keuninksjap. De aw romantiek waar in Limburg nog neit gesjtōrve. De legende van Lohengrin laefde dao nog. Ein keuningin in leid, - wae koos

zègge wie gaw dat ‘ein keuningin in nood’ zou zeen. Wo waar höre ridder? En Limburg roesjde op èns omhoog, wie eine sjwaan dae baoven et water zien vleugels oetsjloug. Dao maagde niks gebeure waar neit sjoon gewaes weur! En Limburg, dat geine keuning gekènd haw, waar op èns pès euver alle ore keuningsgezind. Maria Theresia en Marie Antoinette woorte bleike versjieninge van vruiger tied, wie et op èns heisjde: de Keuningin kump nao Limburg. Ze waar in et Naorde gewaes òm et prinseske veur te sjtèlle, mer dao ware de luuj kawd gebleven en hawwe gaar gei' begrip getuind; en noe koume ze terecht same nao Mastreich, nao Limburg. De ganse provincie leip laeg, al waar et dan allein mer om den trein te zeen, wo ze inzoute, - einen trein wovan de machine mit krens en mit vane gepavoiseird waar. Michel brach zien vrouw en hun twee awdste döchter nao Mastreich, wo veir daag lank e' fees gevierd woort, dat me in gans Holland neit veur muigelik hèn gehawte. Geseirde sjtraote, ereböög, optochte, vuurwerk en illuminasie: et waar ein vruid en einen triòm f wie nog nooit in de provincie belaeft.

‘Mer noe Remunj’, haw de Femme gezag, wie ze trök koume, in den ònvergaetelike roesj van de feestelikheid. ‘Michel, noe zeen *veer* aan de beurt. Remunj is de tweede sjtad van Limburg, de bisjopsjtad. Veer hōbbe de lelie in oos waope. Mastreich hèn òs de Arsjeven aafgenōmme, es et dat vaerdig gekregen haw. Et zou os auch de Bisjap willen aafnumme, es et 'm kriege koos. Mer et zal òs de Keuningin neit aafhèn jg make: et is de Keuningin van gans Limburg!’

Dao waar get verangerd in et lendje. Euveral voolt me dat. In de salons van Michel zien Femme bleef la Reine de Saba beur grote aria zènge, bleef auch la Reine de Chypre hōr rol sjele; nuuj romans leite de name van weier anger prinsessen en hertoginne dao roesjend verbie trekke; mer de Femme haw zich einen nujen droum in de kop gezat, tot zich - al waren et jaore later, -

auch deze romantische fantasie verwirkelichte: Wilhelmina koom nao Remunj.

‘Woveur waar Michel dan auch neit president gebleve van de Harmonie?’

Hae waar daoveur te awd gewoorde, en et waar 'm lestig gewoorde, en waat nog al mee!

‘In die funksie hèie ze dich zeker aan de Keuningin veurgesjteld’.

‘Dan mer gelökkig, dat ich et bie tiecis van mich aafgesjuuf hób’, zag er. ‘Auch dat gedouns nog!’

‘Michel, de Keuningin!’

‘De keuningin veur mich, dat is mich mien Femme’.

Mer et komplement geveil höör deze keer neit. ‘Dao zeen zaken’, zag ze gans oet de heugte, ‘womit me neit sjpote maag’.

‘Dat is dan toch geine sjpot drieve, waat ich doon. Mer doe mòs inzeen en begriepe, dat veer de aw romantiek achter òs hóbbe. Leer dan toch èntjelings de werkelijkheid zeen wie ze is. Doe mòs reèel zeen. Waar is dien keuningin dan angesj, es ein vrouw wie eder anger vrouw?’

‘Michel’, reip zien vrouw in volle kolaer, ‘de Keuningin is de eesjte vrouw van oos landj, de Landsvrouwe!’

‘Van Holland’ beet hae trök.

‘En van òs, van oos Limburg!’

‘In Paries kònne ze 't mit eine president aaf, en in Berlien zeen ze auch nog neit gelökkig mit waar ze dao hóbbe. Höbb' veer hie neit genòg aan de keizerinne van oos vogelsjeite, en de mei-keuninginne van oos vruigjaor?’

‘Michel!’ en de Femme woort rood van gif en ergernis. ‘Maak dich neit belechelijk mit dien dòm gezèkdes, en maak dich neit verechtelek in mien oug’.

Dat ware grote weurd, wie ze neit dèks gebeurd woorte; dat waar jao zelfs wie oorlog! Michel zag niks mee, omdat er dan toch zien vrouw neit taenge zich in et harnas wol jage. Hae zag allein mer:

‘Femme, doe bès de reinste Jeanne d'Arc. Es oos Limburg ein ‘Maagd van Orléans’ neudig haet, kan et bie dich te rech. Mer doog mich vandaag daoveur toch de sop neit verzawte. Es ze kump, de Keuningin, sjtaek ich de vaan veur Höör oet, om dich plezeier te doen. Daomit zal dan alles waal weier in orde zeen, neit? Doe zuls aevel gowwd doen mit noe eine wage ‘oranje-bitter’ in te sjlaon; want ich dènk das-te deez daag vööl bezuik geis kriege van dien aanbidders, es ich hun verrèld zal hōbbe, das-te de gael verf gekregen hōbs’.

Ze keek 'm versjrikt aan.

‘Of mòt ich eleganter zègge, das doe lieënd bès aan oraanjekoorts?’

‘Plaoggeis’, zag ze, alweier gekalmeird.

‘Femme van mich’, lachde hae. En alles waar weier maonesjien. Remunj seirde zich. De bevolking waar wie gek gewoorde. Alles pòtsde en vaegde en verfde. De sjtraote begooste te gelieke op bluiënde warandes. De buim van de Singels woorte geparfumeird. Tribunes woorten opgerich veur et groupeire van kënjer, die palme sjwènke mooste. Irges oppe krumming van de waeg, wo de sjtoet verwach woort, ware engele geplaatst, laevesgroot, die mit de vleugele kooste kleppere. Veur de aoepaorte van de Munsterkirk zou de Bisjop, in groot ornaat, mit de ganse geisselikheid van et Gelders deil van et bisdom, de Keuningin aafwachte, Höör roesjpraeke en dan de kirk laote zeen, wo Grave van Gelre begrave ligge.

Oppen daag zelf leipe alle Maasdörper laeg, mit sjötte en fanfares, vanen en drapaux. Van de teures van alle kirke sjtouke de vanen oet. Gein hoes langs de sjpaorlien, of dao waar rood-witblaw, en wumpelde oranje. En in de sjtad zelf waar et e' kleuregewemel, esof dao alles wie betouverd waar. Alle gevels ware geseird, de sjtraote veur de sjtoet besjtruid mit witte zandj, veur et sjtrukel van de paerd, en aafgezat mit hékwerk en rouwe, mit

saldaote in rieë zònger ènj. Euveral muziekkorpse opgesjteld en draegesj van vane, die mooste buige tot oppe gròndj, sjöttekeuninge mit de zilvere platen òm, en sjötte in tenue, mit hun antieke waopes. Ein zee van volk bewaegde zich achter die rieë, wemelend in alle kleure, mit vanen en mit bloume, ònröstig en gejaagd, in òndragelike sjpanning.

Auch de Femme höör hoes waar geseird, mit karpette, mit Persise shawls en gruin sjlingesj; de balkon sjeen waal eine bloumekörf, mit al de döchter van Michel present, in wit en oranje, mit mendjes vol paumegrain en rozeblaar, waat oetgesjtruid moos waerde euver de keuninklike wage. De Femme zelf daobie, in groot toilet, nerveus wie nog nie, en mit ein kleur van opwènjing en enthousiasme, die höör zelf auch seirde.

‘Michel, wo blifs doe? Kòm dan toch!’

Waat moos hae kòmme kieke nao al dat gedouns?

‘Doe höbs nooit zo get gezeen! Kòm es-se-bleif!’

Hae haw te doen.

‘Dat is dan toch òngeheurd! Michel, waat ich dich vraoge maag’.

‘Jao, wach mer...’

‘Wie kòns-te mich dat aandoon?’

En et woort tied. Alle vinstere vol luuj en laeve. Ze ware pès oppe taker gekraope; jònges waren in de buim langs de waeg gekledderd. Van alle teures begooste te gelieker tied alle klokke te loewe. Kanònne dònnerde van wieds. Den trein moos noe bènne zeen. Me beurde signale, sjtòmme die kommando's reipe; verkeersagente te paerd rende van hot nao haar, weze lènks en rechts. De minsje-massa roesjde wie eine sjtòrm in opkòms. Meziek woort oet de wiedte gebeur, geklater van tròmptötte, geròffel van tròmme. Dao brouke ovasies los van geweld, den eine waterval nao den angere. En dao waar de sjtoet....

Huzare, blaw, mit de kolbakke van baerevel, in groot tenue. op hun trappelende paerd; militaire peletons mit de vanen, de offe-

seire in grote gala; de eesjte wages, de Gouverneur van Mastreich, de burgemeister van de sjtad; generaals in rood en sjwart, de erewach van de Limburgsen adel op hun eige paerd, de bontje lakèië die te vout leipe....

‘Michel, Michel!!’

Hae sjtòng dan toch achter höör en keek euver höör sjouwer haer. Et geroup van de luuj in wildj tumult, de kanonne, de klokke, et ‘Wilhelmus’: dao waar den hofwage, de veurrieësj, de jockeys, de koetsjers, de zös prechtige paerd; de wage vol bloume; de Keuningin; de Keuoioigin in blaw satien, mit witte vaere oppen houd.... Alles sjreefde, wènkde mit handj en douk, sjwènkde huij en bloume; van alle kantje raengende 't bloumen euver de wage, dae al vol boekene loug. En tös jen al die bloumen in, de Keuningin, jònk en frisj en vrundjelijk, die wènkde en buigde, en lachde nao de luuj, en al mer wènkde, wènkde. Euver de ganse waeg woorte kènjer-in-et-wit door de lakèië opgenomme en nao de wage gebrach; en de Keuoioigin reikde mee nao de kènjer es nao de boekette die ze Höör brachte. De sjtad bluide veur Höör aoep wie eine rozenhaof. Gans Limburg waar nao Höör oetgevlaoge mit al zien vane, die zich veur Höör buigde pès de gròndj; en de sjtòrm van ‘hoera, hoera’ dae òm Höör haer broesde, waar esof et volk, boete zichzelf gebrach van gelök, grandioos, Höör veur altied vas hèi wille hawte. En de klokke loewde, loewde.

Nog waar et te gaw gegange. Einen droum. Ein fantasmagorie. Get van boete de wirkelike welt. ‘Michel!’ En zien Femme - ze wòs jao dat hae achter höör gesjtangen haw, - wòrp zich, wie gans van zich zelf, aan zienen hals.

‘De sjoonste oet van mie laeve! - Romantiek, Michel?....’

‘Wae hèi dan auch zo get kònne dènke’, zag er sjtil tösje zien tenj. En zònger wieër weurd, zo vööl es hae koos zònger dat emes te laote mirke, vaegde Michel zich, mit ziene zieë zakdouk, de nate ouge dreug.

Heimwee nao Limburg

De fabrik long, mit haof en buim d'ròm-haer, in et Wiekervèldj, naeve de villa die den awwen heer bewoonde mit zien familie. Et gelök waar mit hööm gewaes en dat neit ònverdeind, want hae haw zien hènj sjtevig oet de moew gesjtaoke. Dit haw hae dan roch mer bereik in et lendje, wo zien awwesj in hunne jòngen tied in allen eenvoud hun laeve begoos ware. Zien twee awdste zeuns haw er bie zich genòmme, degelik veur hun werk beraekend en opgeleid, en hun einversjtendnis leit niks te wunsje. De jònges ware, den eine nao den angere, getrouwd en hawwe zònger taengesjpoud hun eesjte kènjer gekrege. Den eine haw zich e' beheurlik hoes in de sjtad gehuurd, den tweede zich eine lap gròndj gekoch langs de Maas, wo er zich eine bungalow op gezat haw. En lucie, dat nao deez twee jònges koum, waar in hoes zelf al eine betroewbare sjteun en oethulp voor de mevrouw. Doe, gans onverwachs en vööls te jònk, zònger dat emes dao erg in gehad hèn, sjrorf ze, de moder.

De sjlaag waar sjrikkelik, want zie waar ein modelvrouw gewaes en ein perfekte hoesmoder. Sjwaorder waar et leid te drage, veur luuj die gein zörg gekènd hawwe in hun besjtaon. Den awwen heer waar knatsj gebraoke. Hae wòs neit mee wo in of oet. E' jaor doerde dit al, doe haw er zich toch nog neit terech gevònje. Dezelfde woon hae daonao auch neit mee. Hae klømmelde en knooi-

de dan nog waal get aan zie' geweun werk in de zaak; mer den awwen iever waar d'roet, et vruiger plezeier dao-aan waar weg en de energie laam gesjlage. En es de jònges noe sjprouke van oetbreijing van de zaak, van et aangaan van relasies boeten et landj, en zeker zovööl wieër es Limburg, en nog zo get mee, zag er: 'wooròm zich dae soesa oppen hals gehaold; laot zeen waar is; veer höbbe vööl mee es oos dageliks brood, en dat is ruum genòg: laot ònverangerd waat tot nog toe gouwd geloupen is'.

Dao ware nog twee anger zeuns, nòmmer drie en veir. Die ware nog aan de sjtudie. Mer die dachte neit d'raan òm te doon wie de twee eesjte veur hun gedaon hawwe. Den eine zag dat hae d'roet wol en zich ziene waeg waal zou zuike; de jòngste, hunne Benjamin, wol nao Australië. Veur deez twee leste woort Lucie wie ein tweede moder, en Benjamin de leiveling.

Op ene keer zagte de twee awdste jònges, en dat bie aafspraak, dat ze toch waal gaer zouë weite, wie dat noe eigelik zout mit dae fameuze Sebaldu: 'waar dat eigelik aan, of waar dat oet? Waat ware de planne?'

'Ich blief bie papa', haw Lucie dao-op gezag.

Sebaldu waar einen artis oet Wenen. Lucie haw dem lere kenne bie de wèntjersjport in Eusterriek. Sebaldu haw dadelik serieus avanses gemaak, en dat waar Lucie (mama laefde doe nog) auch neit taenge ziene zin gewaes. Mer et waar doe nog waal erg jònk. Sebaldu zelf haw zich later auch weier bedach, en doe laote weite dat er Lucie zeker gaer haw, roer dat er eesj toch nog waal get van zien vrieheid wol profiteire, òm òngehinjerd nog get tied te besjtaeë aan zien verder ontwikkeling; dat 'r Lucie dus heilig en vas den trouw belafde, roer dan nog neit veur agaons: of het dus wachte wol? Lucie dat zelf auch van meining waar, dat einen artis mesjins waal neit trouwe moos, en zeker neit te vruig, en niks daoveur vuilde òm zo roer hals euver kop oet Limburg weg te gaon, haw zich gemaekelik daobie neiergelag.

‘Ich hōb allen tied en blief veurluipig nog hie’, zag et.

‘Gekkingheid’, zagte de jōnges. ‘Sjajele wawwel!’

‘Oos twee sjtudente hēiē geinen te-hoes mee, en gein moder, es ich noe al weg zou trèkke!’

‘Onzin!’ meinde de bruiēsij. ‘Brazels kal’.

‘En auch bleef ich nog gaer get bie uch allemaol!’

‘Daoveur geis doe dan toch de welt neit oet! Dòm teun!’

‘Hie, in oos Limburg, in oos awd hoes, - en bie vader! Bèn ich uch dan te vööl gewoorde?’

‘Waat is dat dan veur bazel?’

‘Ich kan papa in zienen toesjtandj neit bie allein laote’.

En daomit waar dae keer dan alles gezag.

Wie nòmmer drie doe èntjelings vaerdig waar en Sebaldus in Wenen daonao auch dem zieoen trouwbreif kreeg (nemes haw gedach dat dát zo gaw zou gaon) sjreef hae aan Lucie, dat et noe mesjien dan toch auch zo lankzaam tied woort voor hun twee: et begreep waal dat hae zich boete Wenen neit koos neierpaote, auch al òmdat dao nog zien aw mader waar, die hae op hōre laeftied neit in de sjteek koos laote; of et dus gedeseird waar? Dan wol hae beginne mit de boew van ein hoes veur hun, en kooste ze euer e' jaar trouwe. ‘Es veer langer wachte’, sjreef Sebaldus, ‘dan zeen ich aankòrome das doe sòkkertant wurs van al dien naefkes en nichskes, en de toevluch van dien sjweigesjes, die dich waal aan et werk weite te hawte mit hunne naosjeip. Wilt die vader mitkòmme? Mich gowd. Wils doe lever regelmaotig nao 'm toe gaan nao Limburg, om ein uigske in et zeil te hawte, wie et 'm dao geit? Auch gowd. Mer ich zou dich noe dan toch waal gaer bie mich hōbbe es mien vrouw’.

Den awwen heer keek esof hae et in Kōlle hēi heure hòmmele, wie Lucie, mit traonen in de sjtōm, 'm dat zag. ‘Doe wils mich dus hie allein laote sjterve?’ Lucie wòs neit waat te doon. Alles opgave waat dit sjtök van Limburg veur 'm waar, familie, welt en

wirtsjaf, en den awwe vader, dem zienen ougappel et waar? Van den angere kantj, wo zou et haer môtte, es papa eimaol ens neit mee dao weur?....

‘Höbs doe 'm gaer?’

‘Jao, papa’.

‘Zuls doe dich in de nuuj òmgaeving terech kònne vènje?’

‘Eusterriek is mich ummer leif gewaes’.

‘Mer toch neit lever es oos Limburg?’

De jònges zagte: ‘Et geit hie òm Lucie zie' gelök en zie' laeve, en et is waal ein vrouw òm einen artis gelökkig te make. Et kèndj mòt neit achteròm-kieke, mer veuroet-zeen. Dit is noe eimaol et laeve. En doe, papa, kòns nao Wenen gaon zo dèks es doe dao zin in höbs. Veer zeen jao hie, en in de welt van allewel is niks mee wied. Lucie, trouw 'm, es doe 'm gaer höbs.’

Sebaldus boewde zich zien hoes in Wenen, en Lucie trouwde mit 'm.

Zös maondj nao den trouw koum et den awwen heer opzuike, en alles waar gebleve wie et altied gewaes waar; allein hawwe de jònges in de fabrik get mee de vrie handj gekrege, en de zakes floreirde. Den awwen heer meinde waal nog ummer de baas dao te zeen, mer de oetbreijing van de zaak gòng gans achter 'm òm. Hae zelf waar in alles gerös, woort gowd verzörg en opgepas, haw zien awd personeel nog ummer òm zich haer, en zien sjoondöchter leiten 'm neit in de sjteek. Alles esof Lucie gaar neit weggewaes waar. En kòntènt gòng et nao ziene man trök. Noe moos papa nao Wenen kòmme, zo gaw es et eesjte kindje zou gebaore zeen.

Lucie en den awwen heer sjreve zich geregeld. Zo laefde Lucie mit hööm en mit de angere mit in Limburg. Dao waar zo hie en dao dan auch get te sjrieve: de Benjamin waar vertrokke nao Australië en gòng op in de nuuj welt. Dao koume nuuj kindjes.

De jònges wolle boewe. Ein van de aw maeg haw gekundigd, eine van de aw knechs waar gesjtòrve. Den awdste zoon waar in 't awwerlik hoes gaon wone, saer de villa noe toch mer hauf laeg sjtòng. En zo waar dao dit, en waar dao dat: allemaol verangeringe. 'Es ich weier trök-gaon, zal ich wie eine vraeme gewoorde zeen in oos awd hoes', zag Lucie zich.

Lucie kreeg zien eesjte kèndj, e' jungske. Et heisjde Monny. 'Veer höbben et Monulphus laote duipe'.

Ze lachde daomit in et Wiekerveldj. 'Mer laote gewaerde', zag den awwen heer. Dat zeen hun zakes. En es Sebaldus zelf daomit kòntent is! Mer et haw angesj kònne zeen. Dit deit mich erg aan André Gide dènke. Et zal Mastreich mòtte verbeelde!....'

Noe maas haezelf dan waal nao Wenen, nao zie' paetekèndj gaon kieke. En hae waar dan toch auch nuusjerig òm te zeen, wie Sebaldus zich dao neirgezat haw. 'Waat wils doe dat ich veur dich mitbrèng?' sjreef hae bezörgd.

'Niks van cadeaux', waar et antjwoord van Lucie, 'mer get oet et awd hoes van òs, waat mich aan uch herinnert. De servetterènk van Mama, en hōör bae-bouk, en et nee-kisjke van hōör': dat kooste ze vènje in dae groten awwe kas oppe zōlder, wo et ònaangeruid gebleve waar, mie alle naoljen en sjpange en gare-rölkes, wie zie dat achtergelaoten haw. En dao haw in de keuken ummer ene geblōtsjde kopere kaffepot gesjtange; auch ein sōkkerdoos waar dao, van teen of van nikkel, die al jaore boete gebroek waar gewaes. Of, baoven oppe gank, die aw sjildriekes nog hōnge? Dan waar sjpraok van twee luchterkes van teen, en van e' zawtvaetje, dat nog van Bemele gekòmme waar, en van e' teske ('t eurke waar d'raaf) wo e' Modergöödske van Kaevelaer op gesjilderd sjtòng. En of me nog van dat papier zou kònne kriege, womit zien sjaopkamer getappeseird gewaes waar?....

'Mariajoes', zag den awwen heer taengen zien jònges, wie hae dat allemaol besjtudeird haw, 'waar e' krōömke: geer zeet mich

al nao Wenen trèkke, mit einen aafgedankde kaffepot van koper ònger den erm! Vööl noten op ziene zank!’ En hae sjöddelde de kop.

Mer et kèndj kreeg ziene zin. Sebaldu leit 'm wirtsjafte in et kabinetje dat veur zie' vruike gereserveird bleef, en dat noe ein op-en-top, ech Limburgs kaemerke gòng waerde. Boerinne-duik, die ze vruiger ‘long shawls’ heisde, wie de grootmader nog gedrage haw, koos Lucie bie einen antikair in Wenen kriege; en zie' sjoonmoder haw 'm e' pröllig glazere kèsjke aafgesjtange, dat bie höör in et keukske sjtòng, en woveur ze zelf gaer get moderns in de plaatsj gehad hèn: sjus zo e' muibelke wie me dat auch in e' Limburgs hoes koos vènje. Gouf et eigelik einen echte Limburgse sjtiel veur sjtuil en taofele? Lucie hèn auch nog zo gaer ein kis gehad, mit ornamente of besjilderd, womit vruiger de boeremaedjes verhoesden es ze trouwde. Noe leit et zich in zie' kabinetje eine roukvank make, oet hout en kartòng (dae houfde toch neit te deine, omdat ze euveral centraal verwerming hawwe), mer wo et bòntje teière van de ‘Sphinx’ taengen-aan zou kònne zette, mit ònger-langs eine volang van bòntje katoen, wie dan auch gerdinkes veur de vinster koume van datzelfde tuug, waat me in Mastreich in edere volkswinkel koos kriege.

Den awwen heer lag de breif van zien dochter op zie mit eine zuch: ‘Waat eine bazels-kal’, zag er sjtillekes: ‘Vrouwluuj, vrouwluuj....’ Mer me zou et kèndj natuurlik ziene zin doen. En hae dach op èns: wie nog mee euver al die klòmmerieë in dae breif sjtòng, es euver et bòksemeneke dat 'm veural interesseirde: de kleine Monny!

Hae gòng nao Wenen. Waat Lucie gaer gehad haw, woort gesjik. Hae vònj et kèndj waal get versjlaak nao ziene kraom, mer versjtòng zich erg gowd mit Sebaldu. Mit voldouning keek er zich alles aan. Hae wol zien dochter toch waal èns beheurlik aan den tandj vuile. ‘Kèndj’, zag er, ‘es ich mich dat sjtök van dienen

haaf aankiek, wo dien eige kamer op oetzuut, dan is et mich sjus, esof ich e' sjtök zoug van *mien* awwerwets hööfke in 't Wiekerveldj.

Lucie sjmònkelde.

‘Kèndj’, vraogde hae: ‘diene man is gouwd veur dich?’

‘Mee es gouwd. Hae leet mich in alles gewaerde’.

‘Geer höbt uch gaer?’

‘Dat zuus-doe dan toch waal, papa’.

‘Dus, doe bès gelökkig mit hööm?’

‘Dat koos neit baeter’.

‘En auch in dien òmgaeving?’

‘Alles, papa. Maak dich gein zörg’.

‘En weur dao get waat 's doe nog gaer hes, waat ich dich versjaffe kan?’

Lucie sjloug de erm òm zienen hals: ‘Nei, papa’.

Einen angere keer zag hae auch nog èns: ‘Kèndj, doe meus mich toch èns zègge, woveur dat geer eur kèndj dae naam gegaeven höbt van Monny?’

‘Van Monulphus?’ lachde Lucie. ‘Omdat veer dae zo sjoon van klank vònje. Dao beur ich et loewen in van de klokke van Sint Servaos’.

‘Ao!’ zag den awwen heer. ‘En es et gei' jungske, mer e' maedje gewaes weur?’

‘Dan weur et Stella gewoorde’.

‘Auch geine naam oet oos familie, zo wied es ich weit!’

‘Stella’, zag Lucie en keek 'm druimerig aan: ‘omdat et de sjtar is oet et waope van de sjtad, en om de “Sterre der Zee”.’

‘Kèndj’, zag er bezörg, ‘doe zou's toch gouwd doon mit dich get mee te lere aanpassen aan et landj, wo 's doe in laeve mòs’. En daobie bleef et.

Bènne dat jaar koum ein tweede kèndj. Weier eine jòng. ‘Gonny’ deze keer. ‘Veer höbben 'm Gondulphus laote duipe’. De

jònges in de fabrik keken den awwen heer in sjpanning aan. ‘Ich hèi toch lever gezeen, dat et dan mer eine Franz-Jozef gewaes weur. Mer... ‘ Hae zuchde. ‘Alla dan mer!’

Lucie kouw neit. Wie hèi et dat dan auch kònne doon mit twee platte kènjer? Papa koos dan toch gaon! Mer den awwen heer zoug op taenge den tied van et jaor. Et reize waar 'm toch waal lestig. Auch waar hae sjus neit zo erg gouwd gewaes, rematiek in de bein. En hae waar zo gewènd aan alles waat 'r òm zich haer haw, en neit mee opgewasse taenge kènjergesjreefs. Later, es de jungskes get groter zouë zeen. - Waar dao get waat et kèndj nog gaer gehad hèi?

Sjus. Dao waar irges nog e' kopere Leveneerke, e' boere krutske dat in et Wiekervèldj in de achterkeuke haw gesjtange, en eine kopere bédwermer. En Lucie hèi zo sjrikkelik gaer 'n aw sjpoul gehad. En dan de lèste foto's van de sjtad, van de aw moere en òmwalling mit de Hèlpaort. Teiëre mit de faopes van Mastreich en van Limburg....

‘Ich gluif toch dat et heimwee haet’ zag zich den awwen heer noe. En doe heisjde 't dan, dat hunne Benjamin trök zou kòmme oet Australië, aevel mer veur korten tied. Hae wol hun toch allemaol weier ens zeen en auch Sebaldus lere kènne. En vader woort mit den daag awwer. En al de verangeringe die de bruiësj hawwen aangedurf! Hae wol zich eesj Athene bekieke, kouw dan per boot nao Triëst en Wenen, en zou trök reize via Holland en Londen. Grote voldouning in de familie. Hunne Benjamin! Lucie gelökkig. Hae kouw, groot en sjlank, sjportief, broen gewoorde, mer de haore ummer nog blòndj en de ouge blaw. Hae waar op zien maneir elegant gekleid, mer veur Wenen toch waal get opzichtig, te vööl kleurigheid, en get al te los in zien maneir van doon. Me zoug dudelik de boetelenjee aan 'm, zien hummes, zien zökke, zien sjoon. En wie er zich mit Sebaldus in de ouge gekeken haw, en ròndj gekeke in zien atelje, wòste ze allebei dat ze same euver

waeg kooste. Sebalduus waar geinen dreuge zökkezuimer, en auch geine proleet mit lang haore, dae meinde dat er et waal wòs. Ze kooste zich gaer hōbbe. De gas leit de klein menkes lachen en kriesje, verbaasde zie' zōsrer mit zien vertèlsels oet de wie welt, en waar ze òngerwiel van er awd Australië gemaak hawwe, en gòng mit zie' sjwaoger oppen 'heurigen' oet.

Van trouwe gein s jpraoke.

'Verlangt doe erg nao oos Limburg trök?'

'Waal nao uch', waar zien antjwoord. 'Angesj neit. Ich bèn dao gowd en gaer. Mer ich bèn auch benuujd nao de veuroetgank dae Europa gemaak haet in de later jaore. Ich verwach neit vōöl daovan'. En ummer heisjde er: 'Bie òs in Australië, bie òs in Sydney'. Me hēi gezag, me koos nirges baeter zeen.

'Noe hōb ich aevel ummer eliene 'privé' neit èns mage bezuike', lachde hae.

'Dat is dan auch allein mer veur ingewiede', lachde Sebalduus mit. 'Dan kòmt'. Dit deig hun sjwiege. En zo riskeirde Benjamin zich euver den dōrpel, get waat Sebalduus zelf mer zelje doug.

'Goodness', reip er verbawwereird, 'waat e' krōömke. 'Waar hōbs doe dich hie allenei bie-ein gesjleip! Waar ein touverlantaer, kèndj!'

Dao richde Lucie zich op. 'Dit is oos awd Limburg', en et zag dat wie Electra dat taenge Orestes gezag koos hōbbe.

'Jao mer, zo get! Loeter aw fōddele!'

'Doe meins....'

'Wae plek zich dan noe nog papier oppe wandj! En al die versjaote duik! Dat zeen jao sjtaofnester van belang! En dien sjtuil zeen allesbehalve kommoed. Onpraktisj. Veer, in Australië, hōbbe niks angesj mee es witte moere en sjtaole muibele. En waar hōbs doe dich dao, baove de verwerming, veur einen troonhemel ineingezet? Mit al die bōntje teiëre? Hes doe dich nog ein sjoon sjilderie van eliene man hie opgehangen. Ich hōb gezeen dat er zelfs

eine Picasso haet! Mer al die ordinair klømmelerieë. In Australië höbbe veer dao al lang mit aafgedaon. Efficiency!’

Lucie wees: et bae-bouk en et nee-kisjke van mama.

‘Eine moderne minsj mòt zich nirges aan bènje, aan niks....’ Doe keek hae zich et glazere kesjke van de sjoonmoder naoder aan: ‘Kèndj, de wòrm zit dich in dat antiek hout! Is dit dien ganse lektuur? Niks Engelsj?’

‘Allein mer waat ich euver oos Limburg höb kònne verzamele. Engelsje romans vinjs doe bie miene man genòg.’

‘Veldeke’, lous hae, ‘Limburgse Sagen, Legende van Sint Servaos’. Niks veur mich. Of course, ich laes allein mer euver mie’ vak, en dan azen awwe ‘Punch’ of get van daen aard. Dan kan me nog èns lache, zuus-doe?’

‘Mien heiligdòm bevilt dich dus neit?’

‘Ich vènj das doe dich hie eine pòppekas bie-ein gefisternöld höbs, mòt ich zègge. Bie diene man gevilt et mich baeter. Dat is eine moderne minsj, wie veer ze in Australië gaer zeen.

‘Wils doe 'm dich neit mitnumme nao die nuuj welt van uch?’ De brouer keek op, van den toon wo-op Lucie dat zag. Et zag 'm noe mer neit dat ònger in dat kesjke, in ein doos ingepak, de broedskrans loug van hun moder; hae houfde dat neit te weite. ‘Hae haet gein hart mee; of hae haet et in Australië achtergelaote, wae wit bie wae?’

Dao kown eine breif van den awwen heer. Ze verwachde hunne Benjamin mit sjpanning. Et zou nog waal get doere, òmdat et hun haw laote weite dat er zich Italië eesj nog get wol aanzeen. Of ze dan neit same wolle kòmme, zöster en brouer? Mer dan meus hae Lucie eesj toch oppe heugte brènge van den toesjtandj van et ougeblik. Ze hawwe dao mer neit eder euver gesjreve, omdat alles zo lang ònzeker waar gewaes. Mer saer dat de sjtad de goudwkeurung gekregen haw veur höör oetbreijingsplan, waar alles op èns aan et rolle gegange. De jònges ware direk begoos

mit de boew van eine nuje vleugel, in de fruitwei naeven et awd geboew. De buim dao - jaomer, want die ware in hun volle krach - woorte de veurige wëntjer al òmgehouwe. De kannedasse daolangs moosten auch verdwiene; want dao koum ein van de twee nuuj sjtraote, die et Wiekerveldj in sjtökker gònge sjnieë. De anger nuuj sjtraot sjnee hun ein deil van den haof weg. En mit dat alles ware ze dao noe tegelieker tied begoos en volop aan de gang. ‘Einen drek van geweld!’ De jònges hawwe gemeind dat et baeter waar dao ei’ geboew te hõbbe sjtaon, es hun geldj te beware in papiere, die de motte opvraete en de regeiringe kònne devalueire. In de ònröstige tieë van allewel! Wae wòs waat nog gebeure gòng? Es Lucie noe kòmme wol - hae wòs waal dat et muielik zou zeen mit de kènjer - weure ze nog weier èns allemaol bie-ein wie vruiger. Wie sjoon veur einen awwe man, wie hae noe waar, òm de boew nog te kònne mitmake van ein nuuj welt, en....

Lucie keek wie verwaeze en de breif veil 'm oet de handj.

‘Nog èns - wie vruiger’.

Schaldus lous de breif. ‘Zou 's doe gaer gaon?’ vraogde hae hartelik wie ummer, ‘dan gaot same. Veur de kènjer hie wurd gezörg. Mama is auch nog dao. Es te neit al te lang wegblifs. Mer dan mòs doe mich ein zaak belaove, das doe auch weier gaer trök zuls kòmme’.

Koos et Schaldus dan allein laote, esof et neit van 'm hòlj?

‘Vruike’, zag er, ‘versjwieg et mich neit langer. Doe höbs heimwee’. Hae weur geinen artis gewaes, es er dat neit begrepen hèi. Of waar et bang òm trök te gaon, noe ze zelf zagte, dat....

Dat waar et. Zich de verwoestingen en ‘den drek’ aan te zeen, en neit mee trök te vènje waat gewaes waar; zich neit mee mit de luuj zelf te kònne versjtaon, die in ein gans anger welt van gedachte laefden: waar et dan neit baeter den awwen droum vas te hawte en te blieve laeve in de sjoon illusie, es zich dat allemaol

zelf kapot te sjlaon? ‘En es ich nog weier èns dao weur en ich koos mich dan neit losriete van waat nog gebleven is?’

‘Nei, ich blief bie dich en de kènjer. Laot papa kòmme, es ozen Australiër weier weg zal zeen: dat hae òs dan alles zelf kump vertèlle. Ich gaon neit’.

Lucie sjreef in deze zin. Ein N.B. vraagde papa òm get aerd oet hun awd hөөfke, en auch get van et graaf van Mama, in ein envelop tösje twee kartungskes. Zo hawwe de Pole, wie Chopin vertrok, hөөm ja auch eine zilvere bokaal gegaeve, mit aerd van et landj dat hae veur gowd verleit.

De Benjamin vertrok. Lucie leit 'm vertrèkke zònger vөөl traone. Et waar de intimiteit van vruiger neit mee gewaes.

Papa kouw daonao neit nao Wenen. Hae voolt zich neit mee in sjtaot tot ein grote reis. De welt wachde in angs en sjpanning op waat gebeure gòng. Den oorlog sjtòng op oetbraeke, wie den awwen heer sjtorf. Doe woort Sebaldus opgeroupe, en moos ònger deins veur zie' landj. Lucie zien hart brouk. Euveral leid en zörg; de elenj waar groot in Eusterriek. E' jaor van òndrageliken angs en sjpanning: doe sjtòng auch de naam van Sebaldus op de lies, van degein die neit mee trök zouë kòmme. Dan gouf Lucie zien vrieheid op, òm same te gaon wone mit zien sjoonmoder, òm sjpaarzaam te kònne laeve. Et wòs noe waal zeker, dat et nooit mee trök zou kònne gaon nao hoes. Zie' Limburgs kaemerke besjtòng neit mee. Zien jònges die nao de sjool gònge, gouden 'm gein antjwoord, es et noe nog weier èns probeirde òm Limburgs plat mit hun te sjpraeke, wie in 't begin dat ze klein ware, Monny en Gonny; of ze lachden 'm oet in zie' gezich. Ze zònge et Horst Wessel leid. -

Lucie haw, pès in de zeel van zien kènjer, zie' Limburg verlaore.

Register

	blz.
Broeder Balderik	7
Freule Margarethe	17
Mirko	27
Daags veur Krismès	37
Te laat	49
Oswald	65
De Radja	79
Onger de sjwerbelkes	89
Paosjlelies	99
Ernestine	115
Michel en zien 'Femme'	129
Heimwee nao Limburg	145